

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om värdeandelssystemet och till annan lagstiftning om en nationell värdepapperscentral

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

Statsrådet beslöt i december 1995 bilda Finlands Värdepapperscentral Ab. Aktiebolaget skall fungera som Finlands nationella värdepapperscentral. Staten, Finlands Bank och de centrala marknadsparterna undertecknade i maj 1996 ett avtal om ökning av bolagets aktiekapital och utvidgning av dess ägarbas samt om inledande av centralens verksamhet.

Värdepapperscentralen skall tillhandahålla staten, centralbanken och marknadsparterna grundläggande service vid hanteringen av värdeandelar och clearing. I detta syfte skall till centralen hänföras värdeandelsföreningens, Finlands Aktiecentralregister Andelslags och Helsingfors Penningmarknadscentral Ab:s nuvarande affärsverksamhet samt Helsingfors Fondbörs Ab:s clearingverksamhet. De uppgifter och den verksamhet som ankommer på värdeandelsföreningen och på det andelslag som sköter aktiecentralregistret regleras för närvarande i lag. För att värdepapperscentralen skall kunna inleda sin verksamhet föreslås att vad som i lagen om värdeandelssystemet och lagen om värdeandelsskonton samt i 3 a kap. lagen om aktiebolag stadgas om den nämnda föreningen och det nämnda andelslaget skall ändras så att dessa stadganden huvudsakligen gäller värdepapperscentralen.

Värdepapperscentralens lagstadgade uppgifter motsvarar enligt förslaget i stor utsträckning de uppgifter som ankommer på

det andelslag som sköter aktiecentralregistret och på värdeandelsföreningen. Enligt förslaget skall värdeandelsregistret föras av värdepapperscentralen. De som äger aktier och andra värdeandelar i eget kapital skall enligt förslaget på emittenternas bekostnad kunna förvara sina värdeandelar i detta register. Värdepapperscentralen skall enligt förslaget dessutom fungera som clearingorganisation för värdepapperstransaktioner. Värdepapperscentralen skall vidare kunna utfärda självregleringsnormer som gäller värdeandelssystemet.

I likhet med värdeandelsföreningen skall värdepapperscentralen subsidiärt ansvara för skadeståndsanspråk som riktas mot registeransvariga. En lagstadgad skyddsfond föreslås bli inrättad för att centralen skall kunna bära detta ansvar. Genom skyddsfonden och andra förebyggande åtgärder ersätts de registeransvarigas nuvarande, på obligatoriskt medlemskap i värdeandelsföreningen baserade solidariska ansvar.

Enligt förslaget skall till värdeandelssystemet successivt överföras dels börsaktier, dels sådana övriga aktier och värdepapper i främmande kapital vilka är föremål för offentlig handel. I lagarna föreslås dessutom vissa preciseringar som i praktiken visat sig vara behövliga. De föreslagna ändringarna är till största del tekniska till sin natur.

Lagarna föreslås träda i kraft den 1 januari 1997.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	Sida
PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
ALLMÄN MOTIVERING	4
1. Inledning	4
1.1. Värdeandelslagstiftningens tidigare beredningsskeden	4
1.2. Inkörningsskedet och systemet i dag	4
2. Nuläge	5
2.1. Lagen om värdeandelssystemet	5
2.2. Parterna inom värdeandelssystemet	5
2.3. Den internationella utvecklingen	7
2.3.1. Internationella rekommendationer	7
2.3.2. Jämförande granskning av vissa länder	8
2.4. Bedömning av nuläget	10
3. Propositionens mål och de viktigaste förslagen	12
4. Propositionens ekonomiska verkningar	13
5. Ärendets beredning	14
6. Andra omständigheter som inverkat på propositionen	15
DETALJMOTIVERING	16
1. Motivering till lagförslagen	16
1.1. Lagen om värdeandelssystemet	16
1.2. Lagen om värdeandelskonton	41
1.3. Lagen om aktiebolag	45
1.4. Värdepappersmarknadslagen	45
1.5. Lagen om finansinspektionen	46
1.6. Lagen angående rättighet att idka näring	46
2. Lagstiftningsordning	46
3. Ikraftträdande	46

	Sida
LAGFÖRSLAGEN	47
1. Lag om ändring av lagen om värdeandelssystemet	47
2. Lag om ändring av lagen om värdeandelskonton	56
3. Lag om ändring av lagen om aktiebolag	58
4. Lag om ändring av värdepappersmarknadslagen	59
5. Lag om ändring av 2 § lagen om finansinspektionen	60
6. Lag om ändring av 3 § lagen angående rättighet att idka näring	61
 BILAGA	 62
Parallelltexteter	62

ALLMÄN MOTIVERING

1. Inledning

1.1. Värdeandelsslågstiftningens tidigare beredningsskeden

Det första förslaget till ett helt pappersfritt och ADB-baserat system lades fram av kommissionen för utvecklande av värdepappershanteringen, som avlätt sitt betänkande i oktober 1986 (KB 1986:32). Enligt kommissionens förslag skulle värdeandelssystemet bestå av emittenternas egna samt av bankernas och bankirfirmornas serviceregister. I betänkandet behandlades såväl i eget som i främmande kapital utställda värdeandelar.

I samband med det arbete som utfördes av kommissionen för utvecklande av värdepappershanteringen framgick det klart att det inte ansågs nödvändigt att i Finland centralisera värdeandelssystemet på samma sätt som i de övriga nordiska länderna. Orsaken till att man hos oss föreslog en på separata register baserad modell var att man under 1980-talet hade haft svårslösliga problem i samband med Sveriges centraliserade aktiehanteringssystem. Det centraliserade systemet ansågs dessutom vara byråkratiskt, problematiskt från konkurrenssynpunkt samt kostnadskrävande.

Utgångspunkten för den fortsatta beredningen blev att man skulle frånga emittenternas serviceregister och överföra dessas funktioner till ett lagstadgat andelslag som sköter ett aktiecentralregister. Man stannade för denna modell eftersom emittentvisa register i praktiken kunde ha betytt att börsbolagen blev tvungna att skaffa sig förmögenhetsförvaltningssystem av den typ som bankerna använde. Det beslöts att värdeandelssystemets gemensamma funktioner skulle överföras på en lagstadgad värdeandelsförening, med ett andelslag som sköter aktiecentralregistret samt övriga registeransvariga som medlemmar. Avsikten med stadgandena om andelslaget som sköter aktiecentralregistret och om värdeandelsföreningen var att tillföra värdeandelssystemet neutrala element. Systemet baserades emellertid på de värdeandelsregister som upprätthålls av bankerna. Den tekniska grundstrukturen i aktie-marknadens systemmiljö utgjordes av bankernas förmögenhetsförvaltningssystem och

av systemen för värdepappersförvaring.

På våren 1990 avläts till riksdagen regeringens proposition med förslag till lag om värdeandelssystemet och till lagstiftning som har samband med den (RP 104/1990 rd.).

Lagen om värdeandelssystemet (826/91) och lagen om värdeandelsskonton (827/91) samt vissa andra lagar i samband med systemet stiftades i maj 1991. Den först nämnda lagen innehåller närmast stadganden om systemets uppbyggnad, funktion och organisation. I den sistnämnda lagen stadgas om de till värdeandelarna anslutna förmögenhetsrättigheterna och om noteringsförfarandet. I det sammanhanget ändrades vissa för systemet centrala lagar. Den viktigaste ändringen gällde lagen om aktiebolag, till vilken fogades ett 3 a kap. om aktier som hör till värdeandelssystemet (832/91). Lagarna sattes i kraft genom en särskild lag (1069/91) den 1 augusti 1991.

1.2. Inkörningsskedet och systemet i dag

Värdeandelssystemet startades genom att det första bankcertifikatet i värdeandelsform den 30 april 1992 emitterades inom den för penningmarknaden uppbyggda systemmiljön. Den 4 maj 1992 överfördes de första aktierna till värdeandelssystemet.

Inom värdeandelssystemet hanteras för närvarande aktier, teckningsrätter, options- och konvertibla skuldebrevslån, finansiella penningmarknadsinstrument, dvs. depositionsbankscertifikat samt statliga skuldförbindelser och serieobligationer. Av börslistans 71 bolag har 66, av OTC-listans 31 bolag 20 och av mäklarlistans tio finländska bolag har redan fem gått över till värdeandelssystemet (uppgiften från 1.7.1996). Dessutom har till systemet anslutit sig 11 bolag vilkas aktier inte är föremål offentlig handel. Hela 99 procent av de på Helsingfors Fondbörs Ab avslutade köpen clearades år 1995 såsom värdeandelar.

Värdeandelssystemet är uppdelat mellan två datatekniska miljöer. Inom vardera miljö fungerar ett flertal självständiga registeransvariga. Aktiehanteringssystemet omfattade i slutet av 1995 ca 616 000 värdeandelsskonton. De på dessa noterade värdeandelarnas marknadsvärde uppgick 31.8.1996 till ca

245 miljarder mark. Inom den datatekniska miljön gjordes från början av september 1995 till slutet av augusti 1996 ca 3,3 miljarder noteringar, representerande ett värde av ca 1 100 miljarder mark. Dessa uppgifter överensstämmer med de nyckeltal som tillämpas av värdeandelsföreningens säkerhetsfond.

Inom penningmarknadens system upprätthölls vid utgången av år 1995 ca 2 500 värdeandelskonton. På dessa konton hade 31.8.1996 noterats värdeandelar till ett marknadsvärde av 277 miljarder mark. Inom systemet hanterades 1.9.1995—31.8.1996 ca 102 000 transaktioner. Noteringarnas sammanlagda värde uppgick till ca 5 000 miljarder mark. Också dessa uppgifter är delvis baserade på de nyckeltal som tillämpas av värdeandelsföreningens säkerhetsfond.

Avsikten med värdeandelssystemet var att utveckla värdepappershanteringen så att den blev enklare, snabbare och säkrare. Genom systemet eftersträvades också effektivitet och besparingar samt ökad offentlighet i fråga om aktieägandet. Vidare ville man garantera tillgången på aktuell information om värdeandelarnas ägarförhållanden. Dessa mål har till största del uppnåtts. Värdeandelssystemet beräknas t.ex. ha minskat emitenternas kostnader för inlösning av utdelningskuponger till ca en tiondedel av vad de tidigare var. Uppspjälkningen av värdepappershanteringen i register som i rättsligt och tekniskt hänseende är fristående från varandra är emellertid en internationellt sett unik lösning. Något motsvarande system finns inte i något av de länder som Finland i övrigt kan jämföras med.

Värdeandelssystemet inrättades i första hand som ett förvaringssystem och för att betjäna aktieemittenterna. Clearingverksamheten kom då i andra hand. Också värdeandelslagstiftningen var, liksom den övriga regleringen av värdepappersmarknaden, främst inriktad på aktier. Det oaktat angavs lagstiftningen ha ett allmänt tillämpningsområde.

En omständighet som på senaste tid har ökat trycket på värdeandelssystemet är att utländska placerare har förvärvat betydande andelar av finländska bolag och statliga masskuldebrevslån. I början av 1993 blev det tillåtet för utländska investerare att utan begränsningar förvärva finländska värdepapper. I dagens läge är redan ca en tredjedel av de till värdeandelssystemet anslutna akti-

ernas marknadsvärde i utländsk ägo. I slutet av 1996 hade utländska investerare, enligt uppgifter som Finlands Bank publicerat, investerat 21,6 miljarder mark i masskuldebrev som var utställda i finska mark, 11,2 miljarder mark i värdepapper på penningmarknaden och 68,7 miljarder mark i finländska aktier. Merparten, dvs. sammanlagt 220,3 miljarder mark av de utländska investeringarna hänförde sig emellertid fortfarande till finländska masskuldebrev i utländsk valuta.

2. Nuläge

2.1. Lagen om värdeandelssystemet

I 1 kap. lagen om värdeandelssystemet ingår de centrala definitionerna av sådana begrepp som värdeandelssystemet, värdeandel, värdeandelskonton samt ägarförteckningar som skall föras inom värdeandelssystemet. I lagens 2 kap. stadgas om koncession att föra värdeandelsregister och om koncessionsförutsättningarna samt om kostnaderna för aktiecentralregistrets värdeandelsregister. Kapitlet innehåller också stadganden om de personer som skall sköta värdeandelsregister och som i samband därmed beslutar om noteringsansökningar. Lagens 3 kap. gäller den lagstadgade värdeandelsföreningens samt det för skötseln av aktiecentralregistret grundade andelslagets uppgifter, organisation, beslutsfattande och ansvarsförhållanden. I kapitlet stadgas vidare om rättselämnanden i anslutning till värdeandelsföreningen.

I lagens 4 kap. anges vilka värdepapper som kan anslutas till värdeandelssystemet samt hur anslutningen och emissionerna skall genomföras inom systemet. Enligt 5 kap., som innehåller särskilda stadganden, kan bl.a. utländska ägares värdeandelar förvaltarregistreras i en på ägarens vägnar verksam värdepappersförmedlares eller någon annan marknadsparts namn.

Med stöd av 33 § har förordningen om värdeandelssystemet (1073/91) givits.

Lagen om värdeandelssystemet har under dess giltighetstid ändrats fem gånger.

2.2. Parterna inom värdeandelssystemet

Enligt lagen om värdeandelssystemet skall värdeandelar förvaras i värdeandelsregister som kan föras av staten, Finlands Bank samt

av sammanslutningar som har beviljats koncession för detta ändamål. Det enda registret som lagen uttryckligen förutsätter, är värdeandelsregistret som förs av det andelslag som sköter aktiecentralregistret.

Värdeandelssystemets funktion övervakas av den offentligrättsliga värdeandelsföreningen, vars medlemmar är andelslaget som sköter aktiecentralregistret och samtliga registeransvariga. Varje registeransvarig skall vara medlem i föreningen. Utöver tillsynsuppgifterna skall föreningen sköta värdeandelsföreningens gemensamma uppgifter samt överhuvudtaget dra försorg om de åtgärder som systemets funktion och utvecklandet av systemet förutsätter. Föreningen meddelar föreskrifter och anvisningar till parterna i värdeandelssystemet. I det internationella samarbetet fungerar den också som Finlands nationella värdepapperscentral.

Värdeandelssystemets solidariska ansvar har kanaliserats via den på obligatoriskt medlemskap baserade föreningen. Föreningen har det subsidiära ansvaret för skador som uppkommer inom värdeandelssystemet. Medlemmarna ansvarar på det sätt som anges i föreningens stadgar för de yrkanden som på grundval av detta subsidiära ansvar framställs till föreningen. På detta sätt är registerförarna och aktiecentralregistret i sista hand solidariskt ansvariga för varandras skador. På grundval av reglerna om kanalisering av ansvaret kan bl.a. staten, Finlands Bank och emittenter av värdeandelar utställda i eget kapital bli skyldiga att ersätta skador som har uppkommit inom värdeandelssystemet.

Värdeandelssystemet är uppdelat mellan två datasystemmiljöer som har differentierade uppgifter och funktioner. Detta beror åtminstone delvis på att de betjänar olika marknaders behov. Tekniskt sett är systemen inte sammankopplade.

En helhet utgörs av Finlands Aktiecentralregister Andelslag och de fem kommersiella värdeandelsregister som fungerar inom dess miljö. Dessa upprätthålls av den för vissa bankirfirmors och bankers räkning fungerande Helsingfors Värdeandelscentral Ab, Merita Bank Ab, Andelsbankernas Centralbank Ab, Postbanken Ab samt av Oy Samlink Ab som närmast har sparbankerna som ombud.

Aktiecentralregistret sköts av Finlands Aktiecentralregister Andelslag. Dettas ställning och uppgifter anges i lagen. Andelslagets medlemmar är bolag som har emitterat vär-

deandelar i eget kapital och som utövar beslutanderätt i andelslaget. Till aktiecentralregistrets uppgifter hör bl.a. att emmittentvis föra en förteckning över aktieägare och ägare av andra värdeandelar i eget kapital. I aktiecentralregistret skall likaså noteras aktiers och därmed jämförbara värdeandelars emissionskvitton. Därutöver skall aktiecentralregistret på emittenternas bekostnad upprätthålla det värdeandelsregister som avses i 10 § lagen om värdeandelssystemet.

Den datasystemshelhet som upprätthålls av Finlands Aktiecentralregister Andelslag är inriktad på att i första hand betjäna hanteringen och förvaringen av aktievärdeandelar. En del av de kommersiella värdeandelsregister som fungerar inom denna miljö är uppbyggda på de systemlösningar som bankerna använder för sina förmögenhetsförvaltnings- och notariatfunktioner. En del av registren använder därför egna datasystem för sin verksamhet. De övriga registren köper tekniska registertjänster av Finlands Aktieregistercentral Andelslag. För att de för hela registermiljön gemensamma uppgifterna skall kunna fullgöras och ägarförteckningarna upprätthållas måste emellertid samtliga register ha gränssnitt till den centrerade delen av aktiecentralregistrets datasystem. T.ex. kontoöverföringar mellan registren görs via gränssnitten och datasystemets centraliserade del. På grund av att datasystemen är fristående från varandra görs kontoöverföringar och annan dataöverföring mellan registren genom att transaktionerna samlas i satser som via gränssnitten överförs till den centrerade delen och tillbaka till registrens egna system. Det är således inte möjligt att inom systemet överföra värdeandelar på så sätt att överföringen omedelbart noteras på båda parternas värdeandelskonton.

Sådana avslut som har gjorts med värdeandelar som förvaras i Finlands Aktiecentralregisters datatekniska miljö clearas till stor del inom Helsingfors Fondbörs Ab:s KATI-clearingsystem. Detta system står i förbindelse med aktiecentralregistrets centrala datasystem för att de för clearingens förut-satta kontoföringarna skall kunna göras.

Den andra systemhelheten är Helsingfors Penningmarknadscentral Ab:s datatekniska miljö inom vilken för närvarande, utöver bolaget själv, verkar 11 värdeandelsregister, dvs. Statskontoret, Finlands Bank, Aktia Sparbank Ab, Helsingfors Värdeandelscentral Ab, Kera Oy, Merita Bank Ab, Andels-

bankernas Centralbank Ab, Postbanken Ab, Oy Samlink Ab, Finlands Exportkredit Ab och Ålandsbanken Ab. Helsingfors Penningmarknadscentral Ab:s ställning är inte särskilt reglerad i lag, utan bolaget fungerar som registeransvarig med en formell koncession. Bolagets huvudägare är Finlands Bank, som äger 52 % av aktierna. De övriga ägarerna är de inom systemet verksamma registeransvariga av vilka affärsbankerna och staten har de mest betydande ägarandelarna.

Penningmarknadscentralens system betjänar statens referenslånemarknad, handeln med kortfristiga av staten, bankerna och Finlands Bank emitterade skuldförbindelser samt parthandeln med statens långfristiga masskuldebrevslån. På grund av denna marknads natur kan Penningmarknadscentralens datatekniska miljö anses vara ett system som betjänar närmast partimarknaden för finansiella instrument som är utställda i främmande kapital.

Penningmarknadscentralens datatekniska miljö har centraliserats så att de till den anslutna värdeandelarna kan hanteras endast inom systemet. Den datatekniska miljön är i själva verket ett datasystem där bolagets delägare och de som ingått avtal med bolaget håller värdeandelsregister. Inom samma system sköts således också clearingen i samband med därtill anslutna värdeandelar. Inom det centraliserade datasystemet är det möjligt att överföra värdeandelar från ett konto till ett annat på så sätt att noteringen sker omedelbart. Systemet fungerar således i realtid. Avsluten clearas dels enligt nettningssystemet i dagliga poster och affär för affär, dels som clearing i realtid. Penningmarknadscentralen hanterar de tillhörande betalningarna inom Finlands Banks chekkontosystem, samtidigt som noteringarna på värdeandelskontona.

2.3. Den internationella utvecklingen

2.3.1. Internationella rekommendationer

De internationella samarbetsorganisationerna och vissa andra organ har utarbetat rekommendationsförteckningar i syfte att förenhetliga värdepappershanteringen och främja tryggheten inom den internationella handeln.

Group of Thirty. Den viktigaste förteckningen över rekommendationer ingår i en år 1989 publicerad rapport som behandlar clea-

ringsystemen på världens värdepappersmarknader (*Clearance and Settlement Systems in the World's Securities Markets*). Rapporten är uppgjord av en samarbetsgrupp bestående av trettio stora, på den internationella kapitalmarknaden verksamma privata finansiella institut, Group of Thirty (G-30). Gruppen anser att samtliga nationella värdepappersmarknader borde uppfylla rekommendationerna, dels för att öka handelns effektivitet dels för att minska kostnaderna och riskerna.

En av G-30:s rekommendationer gäller värdepapperscentraler. Enligt rekommendationen skall varje land senast år 1992 ha en nationell värdepapperscentral som fungerar antingen helt papperslöst eller som ett immobiliserande depositionsinstitut. Varje land skall enligt rekommendationen ha endast en värdepapperscentral. Flera centraler kan godkännas endast om de har tillräckligt effektiva förbindelser sinsemellan.

Gruppen motiverar rekommendationen att varje land skall ha endast en värdepapperscentral med att det därigenom blir möjligt att effektivisera värdepappershanteringen och tillämpa principen leverans mot betalning samt att genom större volymer få ner kostnaderna. Till värdepapperscentralens huvuduppgifter hör enligt rekommendationen att tillhandahålla förvaringstjänster för värdepapper i form av fysiska dokument, att upprätthålla ett värdeandelssystem och ett clearingssystem, att hålla betalningskonton för clearingmedlemmarna, att cleara och avveckla värdepappersleveranser och betalningar enligt leverans mot likvid-principen, att styra dividend- och räntebetalningar och amorteringar, att förvalta registrerade värdepapper för parternas räkning samt att skapa och upprätthålla kontakter med andra värdepapperscentraler.

International Securities Services Association (ISSA). Den internationella samarbetsorganisationen för värdepappersförvarare ISSA har åren 1988 och 1990 givit sina egna rekommendationer om clearingverksamhet och förvaringstjänster. Enligt 1988 års rekommendationer skall det i varje land finnas en centralt förvarings- och clearingssystem för värdepapper.

ISSA har följt G-30 rekommendationerna. Enligt vad ISSA uppger har principen med en enda värdepapperscentral förverkligats åtminstone i följande västeuropeiska länder (inom parentes centralens namn): Nederlän-

derna (Nederlands Centraal Instituut voor Giraal Effectenverkeer B.V., NECIGEF), Belgien (Caisse Interprofessionnelle de dépôts et de virements de titres, CIK), Spanien (Servicio de Compensación y Liquidación, SLC), Italien (Monte Totoli S.p.A.), Österrike (Österreichische Kontrollbank AG), Storbritannien och Irland (Crestco), Grekland (Apothetirio Titlon A.E.), Luxemburg (Cedel Bank SA), Norge (Verdipapirsentralen, VPS), Portugal (Central de Valores Mobiliários e Sistema de Liquidação e Compensação, CVM), Frankrike (Société interprofessionnelle pour la compensation des valeurs mobilières SA, SICOVAM), Sverige (Värdepapperscentralen VPC AB), Tyskland (Deutscher Kassenverein AG, DKV), Schweiz (Schweizerische Effecten - Giro AG, SEGA) samt Danmark (Værdipapircentralen, VP).

Centralernas verksamhetsprinciper varierar. Papperslösa system förekommer endast i de nordiska länderna, Frankrike, Spanien och Portugal. I vissa länder hanterar centralerna inte penningmarknadernas finansiella instrument, utan dessa sköts i allmänhet av centralbanken. T.ex. i Frankrike har visserligen penningmarknadens clearingsystem (Saturne) nyligen överförs från centralbanken till värdepapperscentralen SICOVAM SA, som för närvarande sköter hela värdeandelshantering.

Också den internationella fondbörsorganisationen *Fédération Internationale des Bourses de Valeurs* (FIBV) har år 1989 givit en rapport om utvecklingen av värdepappershandelns internationella clearingsystem (Improving International Settlement), inklusive rekommendationsförslag. Ett av dessa gäller de nationella värdepapperscentralerna. Enligt organisationen är målet att i medlemsländerna inrätta centraliserade clearing- och förvaringssystem till stöd för de lokala marknaderna. Varje land måste emellertid själv fatta de avgörande besluten om marknadsstrukturen. Om clearing- och förvaringstjänsterna sköts av olika organisationer, måste dessa stå i förbindelse sinsemellan.

Till *Europeiska kommissionens* XV huvudavdelnings ansvarsområde hör den inre marknaden, finansiella tjänster samt aktiebolagslagstiftningen. Avdelningen behandlar också ärenden som har samband med värdepappersmarknaden. På uppdrag av avdelningen gjordes i slutet av 1980-talet en undersökning av den gränsöverskridande clea-

ringverksamheten inom Europeiska gemenskaperna. Denna s.k. Kessler-rapport publicerades våren 1989. I rapporten konstateras sammanfattningsvis att clearingverksamheten inom Europeiska gemenskaperna borde förbättras avsevärt. Ett fungerande internationellt clearingsystem kan byggas upp endast på nationella clearingsystem. I rapporten ingår rekommendationen att i varje land skall inrättas endast en värdepappers- och clearingcentral som skall fungera oberoende av marknadsparterna. Organisationer som upprätthåller en marknadsplats för värdepapper har som mål att öka handeln på sin marknadsplats. Dessa organisationer prioriterar följaktligen flexibiliteten i verksamheten. En värdepapperscentral skall däremot prioritera clearingverksamhetens säkerhet och effektivitet samt systemens tekniska lösningar. I rapporten rekommenderas följaktligen att handelsplatserna och värdepapperscentralen sköts av skilda organisationer.

2.3.2. Jämförande granskning av vissa länder

Sverige

Övergången till ett dokumentlöst system inleddes i Sverige år 1990. Redan före år 1990 infördes i Sverige ett förenklat hanteringssystem som innebär att det utfärdades bevis på aktieäggande. Dokumentlösheten förverkligades genom två lagar, varav aktiekontolagen (1989:827) gällde systemets funktion och lagen om värdepapperscentralen VPC Aktiebolag (1989:829) förvaltningen av kontosystemet. Enligt kontolagen består systemet av VPC:s avstämningsregister i vilka införs ägarna till de aktiebolag, dvs. avstämningsbolag, samt sådana i främmande kapital utställda finansiella instrument som har anslutits till systemet.

VPC:s system är indelat i ett system som betjänar partimarknaden för främmande kapital och i ett aktiesystem som betjänar alla andra marknader. Inom VPC hanteras för närvarande ca 500 bolags aktier samt ca 800 olika typer av obligationslån, penningmarknadsinstrument, företagscertifikat och andra förbindelser i främmande kapital.

Värdepapperskontona införs i VPC:s centraldatasystem och VPC har lagstadgad ensamrätt att upprätthålla registret. I slutet av år 1995 uppgick de hos VPC registrerade finansiella instrumentens marknadsvärde till

sammanlagt ca tretusen miljarder svenska kronor. Inom systemet hade vid samma tidpunkt närmare tre miljoner ägare sina kon-ton. Under år 1995 registrerades inom syste-met ca 11 miljoner transaktioner.

Konto innehavarna kan i allmänhet inte sköta sina ärenden direkt med VPC, utan den praktiska verksamheten handhas av kon-toförande institut som har rätt att vidta regi-streringsåtgärder. Som konstoförande institut fungerar svenska banker och fondkommis-sionärer. VPC och de konstoförande institu-ten övervakas av Finansinspektionen.

Enligt aktiekontolagen kan aktier emeller-tid förvaltarregistreras i en auktoriserad för-valtares namn. Som auktoriserade förvaltare fungerar t.ex. de svenska bankerna. För verksamheten krävs särskilt tillstånd. Ägan-derätten och andra rättigheter till förvaltarregi-strerade aktier framgår endast av den auk-toriserade förvaltarens bokföring. Överlåtel-ser och pantsättningar av aktier skall med-delas direkt till den auktoriserade förvalta-ren. Om en aktieägare vill delta i bolags-stämman, skall han på begäran tillfälligt föras in i aktieboken. VPC har enligt aktiekonto-lagen rätt att av en auktoriserad förvaltare få uppgifter om de aktieägare vilkas aktier han förvaltar. Emittenten har i sin tur rätt att få uppgifter av VPC. Dessutom skall det både hos VPC och på bolagets huvudkontor fin-nas en sammanställning över aktieägare med mer än 500 sådana aktier i bolaget som för-valtas av en auktoriserad förvaltare. För när-varande är ca 40 % av de till det dokument-lösa systemet anslutna aktierna förvaltarregi-strerade.

Lagstiftningen om VPC ändrades nyligen genomgripande. Lagen om börs- och clea-ringverksamhet (1992:543) har tagits in be-stämmelser om clearingorganisationen och clearingmedlemmarna. Bestämmelserna om clearingorganisationen tillämpas också på VPC. VPC får godkänna också utländska organisationer som konstoförande institut. Utländska organisationer får efter lagänd-ringen verka som auktoriserade förvaltare. Samtidigt begränsades avsevärt emittentens rätt att få veta vilka som är ägare till förval-tarregistrerade värdepapper i främmande ka-pital.

Eftersom de med värdepapper följande rättigheterna har bundits till registeranteck-ningar hade VPC tidigare ett primärt och strikt ansvar för rättsförluster som orsakades av felaktiga registeranteckningar. Detta an-

svar begränsades emellertid i samband med den nämnda lagändringen så att VPC inte längre ansvarar för skador som den kan på-visa vara orsakade av ett konstoförande in-stitut. VPC ansvarar solidariskt för ersätt-ningsyrkanden som riktas mot konstoförande institut, men det solidariska ansvaret är be-gränsat till fem miljoner svenska kronor per skada.

Danmark

I Danmark började övergången till ett do-kumentlöst system genomföras år 1980, då lagen om värdepapperscentralen (Lov om en Værdipapircentral) stiftades. Till att börja med anslöts masskuldebrev till det doku-mentlösa kontosystemet. År 1988 utsträcktes det också till börsnoterade aktier. Numera kan värdepapperscentralen registrera nästan alla typer av finansiella instrument, även utländska.

Värdepapperscentralen (VP) är en privat, självägande institution som inte eftersträvar vinst. I administrationen deltar utöver myn-digheterna och marknadsparterna dessutom värdepappersägarna och centralens egna an-ställda. Värdepapperscentralen står under myndigheternas övervakning och reglerna för den fastställs av Danmarks finansinspek-tion (*Finanstilsynet*).

VP upprätthåller ett centraliserat datasys-tem inom vilket värdepapperskonton förs i investerarnas namn. En investerare kan dock inte själv vända sig direkt till centralen - för konstoförvaltningen och ändringsanmälningar svarar ett konstoförande institut som investe-raren har utsett. Enligt lagen inträder rätt-sverkningarna av en registeranteckning då den slutgranskas av VP. Som konstoförande institut fungerar Danmarks centralbank, en-skilda danska och utländska banker, bankir-firmor och clearingcentraler samt utländska värdepapperscentraler. VP upprätthåller ing-en centraliserad ägarförteckning för emitten-ternas räkning. VP har ett strikt ansvar för rättsförluster som orsakas av konstoföringar.

Utom att VP förvarar värdepapper och sköter clearingen av värdepappershandeln upprätthåller den också Köpenhamnsbörsens elektroniska handelssystem. Köpenhamns fondbörs är centrum för Danmarks handel med börsnoterade värdepapper samt börsno-terade optioner och terminer. Handeln domi-neras av obligationshandeln. Detta hänger samman med det system för bostadsfinan-

siering som tillämpas i landet. De organisationer som sköter den danska värdepappersmarknadens basfunktioner samarbetar under fasta former och använder gemensamma datasystem. Utöver VP och Köpenhamnsbörsen omfattar dessa system även danska centralbankens betalningssystem, inom vilket transaktionerna mellan clearingmedlemmarna avvecklas, Garantifonden for Danske Optioner og Futures, som svarar för derivathandelns clearing och risker samt kontakten till bankernas betalningssystem för avvecklingsfunktionerna.

VP är den första nationella värdepapperscentralen med utbyggda, direkta och automatiska förbindelser till det internationella Euroclear -institutet i Belgien. Efter att denna förbindelse öppnats sköts clearingen av avslut med danska obligationer i stor utsträckning utanför Danmark.

År 1995 uppgick värdet av de hos VP registrerade obligationstransaktionerna till sammanlagt ca 17 800 miljarder danska kronor. Samma år uppgick den sammanlagda aktieomsättningen till ca 68 miljarder kronor. I slutet av året uppgick de inom systemet hanterade obligationernas nominella värde till ca 1 627 miljarder kronor och aktiernas nominella värde till ca 78 miljarder kronor. Värdepapperscentralen behandlade under året sammanlagt ca nio miljoner transaktioner. I slutet av året fördes inom systemet sammanlagt 2,5 miljoner värdepapperskonton.

Lagstiftningen om värdepapperscentralen ändrades i början av 1996, i samband med en omfattande revidering av lagstiftningen om hela den danska värdepappersmarknaden (*Børsreform*). I samband med reformen avvecklades börsmonopolet och värdepapperscentralens ensamrätt att verka som värdepapperscentral. En enhetlig och heltäckande lag om värdepappershandel stiftades (Lov om værdipapirhandel mv, lov nr 1072 af 20 december 1995). Den nya lagen innehåller bl.a. stadganden om handel, fondbörsverksamhet, emittenternas informationsskyldighet, clearing av värdepappershandel, netting, värdepapperscentraler och ett dokumentlöst system. Den gamla lagen om värdepapperscentralen har emellertid inte ännu upphävts.

Enligt lagen om värdepappershandel kan endast värdepapperscentraler upprätthålla system för registrering av dokumentlösa värdepapper. Värdepapperscentralerna förutsätts

i fortsättningen ha formen av aktiebolag.

Genom lagen om värdepappershandel ändras också ansvarsfördelningen inom det dokumentlösa systemet. Tidigare hade värdepapperscentralen ett strikt ersättningsansvar. Enligt den nya lagstiftningen ansvarar värdepapperscentralerna för sina egna fel samt för fel som inte kan påvisas vara orsakade av ett kontoförande instituts försummelse. Det maximala ansvarsbeloppet för ett fel begränsas till 500 miljoner danska kronor. Dessutom är de danska kontoförande instituten subsidiärt och solidariskt ansvariga för varandras fel upp till 500 miljoner danska kronor.

Norge

Norges förvarings- och clearingsystem är i stor utsträckning uppbyggt efter danskt mönster. I Norge fungerar en värdepapperscentral som har lagstadgad ensamrätt att upprätthålla det dokumentlösa systemet. Året efter att lagen (Lov om verdipapirsentral av 14. juni 1985 nr. 62) stiftats överfördes samtliga börsnoterade aktier och obligationer till det dokumentlösa systemet. Värdepapperscentralens registrerings- och clearingsystem motsvarar det danska systemet. Registreringar görs av de kreditinstitut och värdepappersföretag som är centralens medlemmar och kontoförare. Enskilda investerare kan stå i kontakt med centralen endast via ett kontoförande institut.

I slutet av år 1995 hade närmare 2000 värdepapperstyper registrerats hos värdepapperscentralen. Inom systemet fördes närmare en miljon värdepapperskonton. De registrerade värdepapperens sammanlagda marknadsvärde uppgick till ca 754 miljarder norska kronor. År 1995 var aktieomsättningen ca 309 miljarder kronor. Under motsvarande tid var omsättningen av obligationer ca 1.752 miljarder kronor. Inom systemet hanterades under året sammanlagt ca 5,6 miljoner transaktioner.

2.4. Bedömning av nuläget

Värdepapperscentralerna och clearinginstitutet i olika länder har uppkommit genom att marknadsparterna beslutat överföra likartade och ofta föga lönsamma grundläggande tjänster och funktioner till ett och samma institut, som producerar tjänster för alla parter. Vissa tjänster som tidigare tillhandahölls

individuellt har i och med marknadens och teknologins utveckling blivit standardprodukter som man, för att uppnå kostnadsbesparingar genom stora volymer, har koncentrerat till särskilda värdepapperscentraler. I och med marknadsutvecklingen har också värdepapperscentralernas uppgifter förändrats. I samband med utvecklandet av värdeandelssystemet trodde man att värdepappersmarknaden skulle växa betydligt snabbare än den i verkligheten har gjort. Marknadsparterna var måna om att säkra sina andelar av den förmodade expansionen. I Finland fanns det inget clearing- och förvaringssystem för värdepapper vilka emitterats såsom fysiska dokument. Ett immobiliseringssystem av denna typ har i flera länder fungerat som ett förstadium till ett rent registreringssystem. Delvis av denna orsak har clearingfunktionerna inte ägnats tillräcklig uppmärksamhet vid planeringen av värdeandelssystemet. Till följd av den gynnsamma finansiella situation som rådde i slutet av 1980-talet hade inte heller staten några särskilda skäl att försöka påverka värdeandelssystemets struktur.

I praktiken har systemet under de senaste åren i viss mån centraliserats, bl.a. till följd av de förändringar som skett i bankstrukturen. Flera värdeandelsregister använder dessutom gemensamma datasystem i sin verksamhet. En effektiv clearingverksamhet har försvårats framförallt av att systemet är uppdelat mellan värdeandelar i eget respektive främmande kapital, i förening med det faktum att hanteringen av värdeandelar i eget kapital är fördelad mellan flera i rättsligt och tekniskt hänseende självständiga värdeandelsregister. Skötseln av värdeandelssystemet har inte visat sig vara en så ekonomiskt lönsam verksamhet som man till en början trodde. De av splittringen orsakade effektivitetsförlusterna försvårar clearing av den växande internationella handeln.

Värdeandelssystemets ansvarsstruktur bygger på de registeransvarigas solidariskt ansvar samt på deras strikta och obegränsade skyldighet att ersätta skador. Ansvarsfördelningsreglerna kan i praktiken leda till att skadorna stannar staten, Finlands Bank och de finländska börsbolagen till last. Eftersom ansvaret inte differentieras utgående från de datatekniska miljöerna kan t.ex. börsbolag bli ansvariga också för registreringsfel som begås på bankernas interna marknad. Inom

penningmarknadssystemet uppgår registreringarna till i genomsnitt flera tiotals miljoner mark.

Den omständigheten att värdeandelssystemet är uppdelat på två datatekniska miljöer orsakar överlappande investeringskostnader. Marknadsparter som vill tillhandahålla tjänster både på aktie- och räntemarknaden måste skaffa sig tillträde till två separata system. Dessutom kan säkerheter som har ställts i det ena systemet inte effektivt utnyttjas i det andra systemet.

Inom värdeandelsföreningen utövas beslutanderätten av registerförarna som konkurrerar inte bara när det gäller registreringsverksamheten utan också i sin övriga verksamhet. Det är besvärligt att utveckla det splittrade systemet och att tillföra det nya funktioner, eftersom det ofta är svårt att uppnå den erforderliga enigheten. Därmed kan från marknadens synpunkt nödvändiga reformer fördröjas.

Till följd av den ekonomiska recessionen, de minskade skatteinkomsterna och de strukturella anpassningssvårigheterna har staten skuldbörda under de senaste åren ökat avsevärt. Budgetunderskotten har ökat Finlands beroende av internationell finansiering. Då statsskulden i början av detta decennium växte snabbt blev det nödvändigt att uppta stora lån i valutor med fluktuerande växelkurser. Sedermera har staten avsevärt kunnat öka markskuldens andel. Med tanke på skötseln av statsskulden är det viktigt att emissionen av masskuldebrev, räntebetalningen och amorteringarna kan skötas inom värdeandelssystemet. Handeln och clearing av anslutning till statens lån måste skötas effektivt för att dessa lån effektivt skall kunna konkurrera med andra finansiella instrument om placerarnas kapital.

De statliga partilån som är föremål för den livligaste handeln har under innevarande år överförts till värdeandelssystemet. Statskontoret har sedan början av april 1996 emitterat samtliga statliga serieobligationslån som värdeandelar och bytt ut över 60 miljarder mark av den gamla lånestocken mot värdeandelar. Ca 92 miljarder mark av serieobligationsstocken har nu formen av värdeandelar.

Staten upptar emellertid inte markkrediter enbart på partimarknaden utan vänder sig också till mindre placerare. För minutmarknaden avsedda avkastningsobligationer emitteras för närvarande såsom fysiska doku-

ment. Det faktum att det finns två fristående system som betjänar marknaden är ägnat att i onödan hindra utvecklingen av en enhetlig marknad för finansiella instrument. Det är svårt att till det tudelade systemet foga minutlånen på ett sådant sätt att masskuldebrevsmarknadens enhetlighet kan garanteras. Detta är ägnat att försvåra masskuldebrevsmarknadens utveckling och eventuellt att försvaga marknadens likviditet. Samtidigt kan tudelningen öka statens kostnader för låneskötseln och bromsa upplåningen på minutmarknaden.

Värdepappershandelns internationalisering har i förening med den europeiska integrationen ökat konkurrensen mellan de nationella marknaderna. Mycket tyder på att handeln koncentreras till starka finanscentra samtidigt som de mindre marknaderna marginaliseras. I en sådan situation förutsätts de mindre och avlägsnare nationella marknader vara ytterst kostnadseffektiva, tillförlitliga och serviceinriktade för att överhuvudtaget attrahera internationella aktörer. Då rådets direktiv om investeringstjänster inom värdepappersområdet (93/22/EEG) träder i kraft hårdnar konkurrensen mellan marknaderna ytterligare. I Ekonomiska och monetära unionens tredje etapp avskaffas deltagarländernas nationella valutor och räntedifferenserna väntas i praktiken minska avsevärt. Följden blir att de nationella valutorna inte längre kan erbjuda de nationella marknaderna något skydd.

Det finländska aktiehanteringssystemet har inte kunnat hävda sig i de jämförelser som de största multinationella investmentbankerna låtit göra mellan de nationella marknaderna (*GSCS Benchmarks*). Finland har i dessa jämförelser placerat sig efter de övriga nordiska länderna när det gäller clearingverksamhetens effektivitet och tillförlitlighet samt värdepappersförvaring och utbetalning av avkastningar. Också de med värdepappershanteringen förenade funktionella riskerna bedöms vara större än i de övriga nordiska länderna. I de årliga jämförelserna mellan tjugo av världens marknader har Finland under 1990-talet ständigt placerat sig bland de sista.

Finlands oenhetliga värdeandels- och clearingsystem når således på det hela taget inte upp till dagens internationella krav. Också marknadsparterna instämmer i att en centralisering av systemet kan ge vissa fördelar från marknadens synpunkt.

3. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

Avsikten med propositionen är att skapa legislativa förutsättningar för att en nationell värdepapperscentral skall kunna inleda sin verksamhet samt för en effektivisering av värdeandelssystemet. Det omedelbara syftet är att centralen skall kunna inleda sin verksamhet i början av 1997. Enligt förslaget skall med värdepapperscentralen sammanslås värdeandelsföreningen samt det andelslag som sköter aktiecentralregistret. Om dessa stadgas särskilt. Till värdepapperscentralen skall dessutom hänföras värdeandelssystemets ena datatekniska helhet, dvs. Helsingfors Penningmarknadscentral Ab:s system samt Helsingfors Fondbörs Ab:s clearingverksamhet.

Värdepapperscentralen skall utvecklas till en kostnadseffektiv, tillförlitlig och internationellt konkurrenskraftig central för registrering av värdeandelar. Den skall också fungera som clearingorganisation. Avsikten är att skapa förutsättningar för en aktie- och räntemarknad som är nationellt enhetlig, likvid och öppen.

Förutom att värdepapperscentralen utgör ett viktigt element i värdepappersmarknadens grundläggande struktur skall den också sköta den finländska marknadens internationella relationer. Värdepapperscentralen skall öka de utländska investerarnas förtroende för den finländska marknaden och utveckla den till samma nivå som de övriga nordiska ländernas marknader. Inrättandet av centralen är också ett led i förberedelserna inför Ekonomiska och monetära unionens tredje etapp. EMU kommer att få en stor betydelse för värdepappersmarknaden, oberoende av om Finland hör till de första länderna som ansluter sig eller inte.

Målet är att främja utvecklingen av en likvid masskuldebrevsmarknad genom att för enhetliga de finansiella instrument som emitteras på parti- och minutmarknaden. En effektivt fungerande sekundärmarknad sänker statens kostnader för skuldskötseln. Värdepapperscentralen tillgodoser de behov som har samband med statens skuldskötsel genom att möjliggöra en sådan organisering av masskuldebrevsmarknaden att den blir enhetligare och likvidare.

Avsikten med att utveckla värdepappershanteringen är att förbättra också företagens möjligheter att skaffa finansiering i olika former. Företagens verksamhet underlättas

genom att de kan emittera värdepapper i eget och främmande kapital samt kombinationer av sådana värdepapper inom system som sköts av en enda organisation.

Avsikten med propositionen är vidare att skapa garantier för att beslut som syftar till att utveckla värdepappersmarknadens grundläggande funktioner skall kunna fattas effektivt och i god tid. Genom ett centraliserat beslutsfattande kan det tryggas att systemet utvecklas på ett ändamålsenligt sätt.

Enligt propositionen skall värdeandelssystemets centrala basfunktioner hänföras till värdepapperscentralen, vars verksamhet föreslås vara beroende av tillstånd. Värdepapperscentralen skall enligt förslaget stå under tillsyn av finansinspektionen. I detta sammanhang föreslås inte att systemet med separata värdeandelsregister frångås, men på längre sikt är målet ett enda centraliserat registersystem.

Värdepapperscentralens lagstadgade uppgifter överensstämmer i stor utsträckning med aktiecentralregistrets och värdeandelsföreningens nuvarande uppgifter. För centralens verksamhet utfärdas regler för vilka statsrådets fastställelse skall utverkas. De registeransvariga och värdeandelsemittenterna skall enligt förslaget förbinda sig att iaktta reglerna. Denna utfästelse ersätter det obligatoriska medlemskapet i värdeandelsföreningen och i det andelslag som sköter aktiecentralregistret. Värdeandelssystemets nuvarande solidariska ansvar frångås, men värdepapperscentralen skall enligt förslaget bära det subsidiära ansvaret för skadeståndsanspråk som riktas mot registret. Med anledning av detta ansvar skall värdepapperscentralen dessutom övervaka de övriga registerförarna så länge registret är oenhetligt till sin uppbyggnad. Värdepapperscentralens ansvarsförmåga skall enligt förslaget tryggas genom en relativt stor fond som är fristående från värdepapperscentralens och de fonderingsskyldigas bokföring.

Enligt förslaget skall det vara obligatoriskt att ansluta sig till värdeandelssystemet, för alla de aktiebolag vilkas aktier är föremål för offentlig handel. Till värdeandelssystemet skall successivt anslutas också sådana värdepapper i främmande kapital som är föremål för offentlig handel. Dessutom skall inom systemet godkännas också utländska värdepapper och aktier i privata aktiebolag.

Den första åtgärden som syftar till en slutgiltig centralisering av registreringssystemet

är enligt förslaget överföringen av värdeandelssystemets förtecknings- och emissionsfunktioner till värdepapperscentralen. För denna centralisering skall enligt förslaget emellertid reserveras en 12 månaders övergångsperiod räknat från lagens ikraftträdande.

4. Propositionens ekonomiska verkningar

I kapitel 28.05 om Statskontoret i 1995 års tredje tilläggsbudget justerades motiveringen till det moment 28.05.88 (Anskaffning av aktier) som ingick i 1992 års första tilläggsbudget så att momentets anslag kan användas för anskaffning av aktier i värdepapperscentralen samt för andra utgifter i samband med inrättandet av värdepapperscentralen. Statsrådet beslöt i december 1995 inrätta Finlands Värdepapperscentral Ab, vars aktiekapital på 7 000 000 mark har tecknats och betalats av finansministeriet.

Staten, Finlands Bank och de centrala marknadsparterna undertecknade i maj 1996 ett delägaravtal om Finlands Värdepapperscentral Ab, enligt vilket bolagets eget kapital år 1996 skall ökas till 90 000 000 mark. Ökningen av kapitalet skall till största delen finansieras av enskilda parter och av Finlands Bank. Ökningen genomförs så att för de nya aktierna betalas ett teckningspris som är dubbelt större än aktiernas nominella värde. Hälften av teckningspriset överförs till reservfonden. Efter ökningen äger staten 15,56 procent av aktierna och rösträtten i Finlands Värdepapperscentral Ab. Eftersom staten redan har betalt sin andel av aktierna, återstår för staten endast att betala den andel som skall avsättas till reservfonden, dvs. 7 000 000 mark.

Inledandet av värdepapperscentralens verksamhet inverkar indirekt på kostnaderna för statens upplåning i mark. Genom värdepapperscentralen ökar möjligheterna att utveckla marknaden i en enhetlig riktning och så att dess likviditet förbättras. Därmed förväntas emissionskostnaderna för statens lån sjunka. Genom centralen underlättas överföringen av statens på minutmarknaden inriktade avkastningsobligationer till värdeandelssystemet. Värdeandelssystemet minskar statens kostnader för låneräntor och amorteringar.

På lång sikt minskar värdepapperscentralen också marknadsparternas kostnader, eftersom dessa behöver upprätthålla kontakt med en-

dast en organisations datasystem. Därmed minskar också behovet av överlappande utvecklingsarbete och investeringar.

Överföringen av värdeandelsföreningen med dess tillgångar, skulder och säkerhetsfond till värdepapperscentralen får inga stora ekonomiska verkningar för föreningens nuvarande medlemmar, eftersom värdepapperscentralen övertar föreningens uppgifter. Värdepapperscentralen inrättas i form av ett aktiebolag och den skall enligt förslaget uppbära arvoden för sina tjänster. Föreningens i säkerhetsfonden placerade kapital kan inte återbetalas till de registeransvariga som har gjort inbetalningar till fonden, men kapitalet i värdepapperscentralens fond skall täcka samma ansvarsförbindelser som kapitalet i föreningens säkerhetsfond. Syftet med Finlands Värdepapperscentral Ab är att med dem som för närvarande bedriver de affärsrörelser som skall sammanslås med värdepapperscentralen avtala att dessa mot vederlag skall sälja affärsrörelserna till centralen.

5. Ärendets beredning

Frågan om värdepapperscentralens verksamhet har beretts i flera arbetsgrupper som tillsatts av myndigheterna och marknadsparterna. Arbetsgrupperna har lagt fram olika verksamhetsmodeller för centralens verksamhet.

Finansministeriet tillsatte den 22 januari 1993 en arbetsgrupp för att följa och utveckla värdepappersmarknaden. Arbetsgruppen skulle sammanjämka myndigheternas synpunkter och åtgärder i anslutning till utvecklandet av värdepappersmarknaden. I sina ställningstaganden till myndigheterna och marknadsparterna underströk arbetsgruppen vikten av att snabbt inrätta en nationell värdepapperscentral. Enligt arbetsgruppens åsikt skulle centralen svara för clearingen samt de därmed sammanhängande transaktionerna och slutgiltiga noteringarna i värdeandelsregistret. Arbetsgruppen konstaterade att det då centralen inrättades var skäl att trygga en i grunden enhetlig och likvid masskuldebrevsmarknad.

En av representanter för emittenterna, värdepappersförmedlarna och Finlands Bank sammansatt arbetsgrupp började under ledning av centralbanken hösten 1993 utarbeta ett förslag till inrättande av en nationell värdepapperscentral som marknadsparterna

överlag kunde godkänna. Samtidigt ville arbetsgruppen att marknadsparterna skulle förbinda sig att inrätta en värdepapperscentral. Arbetsgruppen lät göra utredningar om alternativa verksamhetsmodeller för centralen.

Arbetsgruppen för uppföljning och utvecklande av värdepappersmarknaden konstaterade i oktober 1994 att marknadsparterna inte lyckats utarbeta något gemensamt förslag till inrättande av en nationell värdepapperscentral. Arbetsgruppen föreslog därför att finansministeriet skyndsamt skulle vidta åtgärder för att inrätta centralen. Finansministeriet utsåg i november 1994 en utredningsman som gavs i uppdrag att bereda ett förslag till inrättande av en nationell värdepapperscentral. Den arbetsgrupp som leddes av Finlands Bank ställde resultaten av sitt arbete till utredningsmannens förfogande.

I februari 1995 överlämnade utredningsmannen till finansministeriet sitt förslag till inrättande av en nationell värdepapperscentral (finansministeriets arbetsgruppspromemoria 1995:4). I promemorian framfördes bl.a. att centralen kunde inrättas genom en sammanslagning av Helsingfors Penningmarknadscentral Ab:s och Finlands Aktiecentralregister Andelslags system, Helsingfors Fondbörs clearingsystem samt värdepappersföreningens funktioner.

På förslag av utredningsmannen inhämtades utlåtanden från sex myndigheter och tio sammanslutningar. Förslaget fick ett övervägande positivt mottagande. Särskilt förslaget till inrättande av en nationell värdepapperscentral understöddes enhälligt.

På grundval av utlåtandena beslöt finansministeriet i juni 1995 inleda förhandlingar om inrättande av en värdepapperscentral. I juli 1995 utsågs en förhandlare från statens sida. Förhandlingarna fördes i en grupp som utöver statens förhandlare bestod av representanter för Finlands Bank, emittenterna av värdeandelar i eget kapital, depositionsbankerna samt bankirfirmorna. Denna arbetsgrupp och dess avtalstekniska arbetsgrupp beredde hösten 1995 och våren 1996 med tanke på Finlands Värdepapperscentral ett delägaravtal som samtliga marknadsparter kunde godkänna. Delägaravtalet undertecknades den 30 maj 1996.

Delägaravtalet gäller det bolag som statsrådet i enlighet med riksdagens budgetfullmakt beslöt bilda i december 1995. Efter att avtalet undertecknats valdes för bolaget en

ny styrelse vars sammansättning avspeglar den tilltänkta fördelningen av ägandet. Styrelsen valde i juni 1996 en ny verkställande direktör för bolaget. Denne tillträder i början av oktober 1996.

De för inledande av värdepapperscentralens verksamhet behövliga lagändringarna har beretts som tjänsteuppdrag vid finansministeriet. Vid ministeriet avfattades ett propositionsutkast som sändes på remiss den 1 augusti 1996. Sammanlagt 13 utlåtanden inkom om utkastet, från justitieministeriet, handels- och industriministeriet, Finlands Bank, finansinspektionen, Statskontoret, värdeandelsföreningen, Helsingfors Fondbörs Ab, Helsingfors Penningmarknadscentral Ab, Centralhandelskammaren, Finlands Aktiecentralregister Andelslag, Bankföreningen i Finland rf, Finska Försäkringsbolagens Centralförbund rf samt Industrins och Arbetsgivarnas Centralförbund.

I utlåtandena ansågs det överlag att inrättandet av värdepapperscentralen och inledandet av dess verksamhet var ett behövligt och brådskande projekt. I utlåtandena från den privata sektorn kritiserades framförallt överföringen av värdeandelsföreningens tillsynsuppgifter till värdepapperscentralen samt att förteckningsfunktionerna och emissionskontona i detta skede skulle överföras till värdepapperscentralen.

6. Andra omständigheter som inverkat på propositionen

Finlands Värdepapperscentral Ab är för närvarande ett sådant statsbolag som avses i lagen om utövande av statens delägar rätt i vissa aktiebolag som bedriver ekonomisk verksamhet (740/91). Enligt lagens 5 § är riksdagens samtycke en förutsättning för aktiearrangemang som medför förlust av statens bestämmanderätt i bolaget. För utvidgning av ägarbasen i Finlands Värdepapperscentral Ab, för ökning av aktiekapitalet och för inledande av bolagets verksamhet förutsätts således ytterligare riksdagens samtycke till att bestämmanderätt överläts till enskilda parter.

Regeringen har för avsikt att under höstsessionen 1996 till riksdagen avlåta en proposition med förslag till lagstiftning om clearingverksamhet inom värdepappershandeln. Med clearingverksamhet avses centralt bestämmande och avveckling av förpliktelser i samband med värdepapperstransaktioner.

Enligt den sistnämnda propositionen skall till värdepappersmarknadslagen fogas ett nytt 4 a kap. om de allmänna förutsättningarna för verksamheten. För yrkesmässigt och regelbundet bedrivande av clearingorganisationens verksamhet krävs en särskild koncession som beviljas av statsrådet. Den detaljerade utformningen av clearingorganisationens verksamhet skall bestämmas i organisationens regler, för vilka vederbörande myndighets fastställelse skall utverkas. I lagförslaget stadgas om förutsättningarna för bedrivande av clearingorganisationsverksamhet samt om åtgärder för att trygga verksamheten. Clearingorganisationen kan enligt förslaget såsom clearingmedlemmar godkänna t.ex. värdepappersföretag och kreditinstitut. Syftet med propositionen är delvis att i samband med att direktivet om investeringstjänster inom värdepappersområdet sätts i kraft uppfylla kravet att inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet verksamma värdepappersföretag skall ges tillträde till de nationella clearingsystemen.

I propositionen med förslag till lagstiftning om clearingverksamheten tas inte ställning till hur organisationen skall vara uppbyggd. Den föreslagna lagstiftningen gäller clearingverksamheten, oavsett om funktionerna sköts av en enda central eller om de fördelas mellan flera organisationer. Propositionen som kommer att avlåtas i ett senare skede är således anpassad både till den nuvarande situationen, där clearingverksamheten sköts av två separata organisationer, och till den situation som råder efter inledandet av värdepapperscentralens verksamhet, dvs. då endast en clearingorganisation är verksam på marknaden.

Clearingverksamheten är för närvarande inte särskilt reglerad. De bestämmelser om clearingorganisationen som föreslås i den proposition som kommer att avlåtas senare under riksdagens höstsession skall således tillämpas på Finlands Värdepapperscentral Ab utöver de bestämmelser som föreslås i denna proposition. Stadgandena om clearingverksamheten är emellertid inte nödvändiga för att värdepapperscentralen skall kunna inleda sin verksamhet omedelbart.

Propositionerna som gäller värdepapperscentralen är baserade närmast på nationella utgångspunkter och på organiseringen av värdeandelssystemet och de har således inga anknytningspunkter till EU:s lagstiftning. Av dessa skäl har det beslutats att propositionen

om värdepapperscentralen skall avlåtas separat från propositionen om clearingverksamheten. På grund av propositionens karaktär är det inte heller skäl att om denna inhämta

ett sådant utlåtande från Europeiska monetära institutet som avses i artikel 109 f.6 i Unionsfördraget och i rådets med stöd därav givna beslut av den 22 november 1993 (93/717/EG).

DETALJMOTIVERING

1. Motivering till lagförslagen

1.1. Lagen om värdeandelssystemet

Då värdepapperscentralen inleder sin verksamhet kommer denna framförallt att påverka de sammanslutningar som koordinerar värdeandelssystemet samt organiseringen av systemet. Merparten av ändringarna föreslås därför i lagen om värdeandelssystemet. Ändringarna innebär närmast att de lagstadgade uppgifter som hittills ankommit på det andelslag som sköter aktiecentralregistret och på värdeandelsföreningen överförs till värdepapperscentralen. I detta sammanhang får värdepapperscentralen vissa tillstånds- och tillsynsuppgifter och den kommer också att svara för systemets självreglering. Till värdepapperscentralen överförs dessutom Helsingfors Penningmarknadscentral Ab:s verksamhet och Helsingfors Fondbörs Ab:s clearingfunktioner. Det är meningen att Finlands Värdepapperscentral Ab skall köpa och överta Finlands Aktiecentralregister Andelslags, Helsingfors Penningmarknadscentral Ab:s och Helsingfors Fondbörs Ab:s affärsrörelser. Värdepapperscentralens verksamhet blir således mera omfattande än de nuvarande två lagstadgade sammanslutningarnas tillsammans. Det kan därför vara befogat att inom centralens interna organisation särskilja skötseln av de lagstadgade tillstånds- och tillsynsuppgifterna från värdepapperscentralens eget värdeandelsregister, från systemutvecklingsarbetet och från de övriga funktioner som kan råka i konflikt med tillsynsuppgiften.

4 §. Enligt förslaget skall ägarförteckningarna över värdeandelar i eget kapital överföras från det andelslag som sköter aktiecentralregistret till värdepapperscentralen. Därutöver föreslås att värdepapperscentralen skall föra förteckningar också över dem som äger värdeandelar i främmande kapital.

Enligt gällande lagstiftning skall det värdeandelsregister där värdeandelarna förvaras föra förteckning över dem som äger aktier i främmande kapital. Dessa förteckningar möjliggör användning av värdeandelsbaserade fordringsrätter. I de register som för emissionskonton över värdeandelar skall i olika värdeandelsregister föras förteckning över de sammanlagda antalen värdeandelar. Till åtskillnad från värdeandelsregistret över aktier är borgenärsförteckningen över värdeandelar av skuldebrevstyp inte offentlig till någon del. Detta beror på att en placering i främmande kapital medför endast en fordringsrätt gentemot emittenten, däremot inte sådan förfoganderätt som ett aktieägarande. Därför har den anonymitet som är förenad med ägandet av masskuldebrev inte ansetts vara negativ. Tvärtom anses dessa lånebaserade placeringars konkurrenskraft vara baserad uttryckligen på att placeraren får vara anonym. Ägaruppgifter lämnas således inte under några förhållanden ut ens till emittenten. Ägaren skyddas av värdeandelslagstiftningens sekreterstadganden, vilka i stor utsträckning kan jämföras med motsvarande stadgandena om kreditinstitut.

Syftet med värdepapperscentralen är i första hand att det splittrade registreringssystemet skall centraliseras till en rättslig och teknisk helhet. I syfte att trygga denna utveckling föreslås att borgenärsförteckningarna inte längre skall kunna spridas mellan olika register och t.o.m. mellan olika datasystem. I praktiken förs borgenärsförteckningarna liksom även förteckningarna över värdeandelsförvaringen för närvarande inom Helsingfors Penningmarknadscentral Ab:s centraliserade datasystem. Inom systemet produceras borgenärsförteckningarnas dataunderlag. De registeransvariga kan ta del av förteckningen via sina dataterminaler.

Genom att värdeandelssystemets förteckningar överförs till värdepapperscentralen

kan hela systemet koncentreras, även om borgenärsförteckningarna inte utgör någon central del av registreringssystemet. Överföringen av ansvaret för borgenärsförteckningarna till värdepapperscentralen medför inga stora förändringar i datasystemet. Med tanke på de praktiska åtgärderna i samband med ansvarsöverföringen föreslås emellertid att värdepapperscentralen skall börja föra ägarförteckningar över värdeandelar i främmande kapital inom tolv månader efter lagens ikraftträdande. Motsvarande övergångstid föreslås bli tillämpad också på de andra förteckningar som skall överföras till värdepapperscentralen, med undantag av förteckningarna över rättsinnehavarna.

5 §. Över värdeandelar kan utfärdas ett för användning utanför Finland avsett depåbevis t.ex. då utländsk lagstiftning förutsätter att värdepapperen existerar i dokumentform. Enligt gällande lag skall ett sådant bevis med tillstånd av värdeandelsföreningen utfärdas av det värdeandelsregister där emissionskontot för värdeandelen förs. Beviset utfärdas på ansökan av emittenten.

I praktiken har inte ett enda sådant depåbevis utfärdats som avses i paragrafen. Utländska placerare har inte krävt internationella depåbevis och hos värdeandelsföreningen har inte heller ansökts om sådana tillstånd som avses i paragrafen. Hos föreningen har således inte heller hittills framförts att någon stat ovillkorligen skulle förutsätta att värdepappersägande kan visas i dokumentform. Hanteringen av t.ex. sådana aktier i finländska bolag som det bedrivs handel med på Förenta staternas marknad har ordnats på annat sätt.

Enligt lagförslaget 27 § skall samtliga emissionskonton efter en övergångsperiod föras hos värdepapperscentralen. Av denna anledning kan värdepapperscentralen besluta också om internationella depåbevis. Förslaget innebär i praktiken att behandlingen av eventuella ansökningar förenklas, i och med att en och samma organisation ger tillstånd och utfärdar bevisen.

Enligt motiveringen till den gällande paragrafen (RP 104/1990 rd) kan ett internationellt depåbevis utfärdas endast då det i ett enskilt fall finns några på internationell marknadspraxis baserade sakskalet därtill. I praktiken förvaras de värdeandelar för vilkas utfärdats internationella depåbevis i Finland på ett särskilt värdeandelskonto. På detta antecknas inte sådana rättigheter eller be-

gränsningar som hänför till värdeandelarna. Internationella depåbevis behandlas som värdepapper i dokumentform. Nedan i 4 kap. föreslås att skyldigheten att anlita värdeandelsssystemet skall utsträckas till alla aktier och masskuldebrev som är föremål för offentlig handel. Värdeandelsystemet medför en minskning av de risker som är förenade med värdepappershanteringen och hela värdepappersmarknaden och samtidigt en effektivisering av förvaltningssystemet. Den offentliga makten stöder således denna utvidgning av värdeandelsystemet.

Utfärdandet av internationella depåbevis utgör ett undantag från principen att värdeandelsystemet skall centraliseras och samtidigt utsträckas till nya områden. Depåbevis skall utfärdas endast i situationer där det är nödvändigt. Därför föreslås att denna motivering för tydlighetens skull skrivs in i lagen. Dessutom föreslås att depåbevis skall kunna utfärdas endast med vederbörande ministeriums tillstånd. Detta är nödvändigt för att också myndigheterna skall kunna ta ställning till frågan om i vilka situationer det är nödvändigt att utfärda bevis av värdepapperstyp över värdeandelar. Myndigheternas ställningstagande till utfärdandet av depåbevis är motiverat också av den anledningen att det inte är möjligt att genom värdeandelsystemet följa hur bevisen rör sig utomlands.

6 §. Finansinspektionen skall enligt förslaget också i fortsättningen utöva tillsyn över värdeandelsystemet. Den föreslagna paragrafen beaktar den övervakning som skall ske med stöd av normer under lagnivån samt i anslutning till värdepapperscentralens självreglering. Dessutom skall paragrafens ordalydelse ändras i överensstämmelse med den övriga lagstiftningen om värdepappersmarknaden, Paragrafen motsvarar 7 kap. 1 § 1 mom. värdepappersmarknadslagen. Om tillsynen över lagen om värdeandelskonton stadgas särskilt.

7 §. I 1 mom. 1 punkten skall för tydlighetens skull nämnas att finska staten kan föra värdeandelsregister utan särskilt tillstånd. Motsvarande rätt har inte andra stater.

Paragrafens 1 mom. 3 punkten skall enligt förslaget fortsättningsvis tillämpas på värdeandelsregister som förutsätter koncession, men förteckningen över sammanslutningar som kan godkännas som registeransvariga föreslås bli preciserad. Enligt motiveringen till gällande lag (RP 104/1990 rd) är det

nödvändigt att vid prövningen av en koncessionsansökan beakta också sådana ändamåls-enlighetssynpunkter som har samband med värdeandelssystemet som en datateknisk helhet och att vid behov kunna reglera antalet register som godkänns inom systemet. Dessa principer föreslås inte bli ändrade. Inte en enda av de sammanslutningstyper som nämns i det förslagna lagrummet har automatisk rätt att föra värdeandelsregister. Avsikten är att värdeandelsregistren och noteringsverksamheten efter övergångsperioden skall överföras till värdepapperscentralen. Systemet med värdeandelsregister som i rättsligt hänseende är fristående skall frångås men de nuvarande registeransvariga kan, liksom i de övriga nordiska länderna, bli värdepapperscentralens registreringsombud. Detta borde beaktas när koncessioner beviljas. Därför föreslås att koncession skall kunna beviljas endast av särskilda skäl. På grundval av en koncession kan värdeandelsregister liksom enligt gällande praxis föras av finländska kreditinstitut och värdepappersföretag. Dessas ekonomiska stabilitet och lagligheten i deras verksamhet övervakas framförallt med stöd av den inom gemenskapen förenhetligade lagstiftningen om kreditinstitut och investeringstjänster.

Också fondbörserna, clearingorganisationerna och optionsföretagen, som är aktiva på finansmarknaden, övervakas med stöd av speciallagstiftning. Dessa sammanslutningstyper hör enligt förslaget till de typer av sammanslutningar som kan ansöka om koncession att föra värdeandelsregister. Det kan vara motiverat att bevilja en fondbörs, en clearingorganisation eller ett optionsföretag koncession t.ex. för att ordna clearingverksamhet eller annars effektivisera finansmarknaden. Till denna kategori av sammanslutningar hör också övriga inhemska sammanslutningar och utländska värdepappersföretag, utländska kreditinstitut och finansiella institut samt övriga utländska sammanslutningar.

Upprätthållandet av värdeandelsregister och införandet av noteringar i dem hör inte till de investeringstjänster som definieras i 3 § lagen om värdepappersföretag. Upprätthållandet av registersystemet kan inte heller betraktas som en sådan investeringstjänst som avses i rådets direktiv om investeringstjänster inom värdepappersområdet (93/22/EEG) och som inom gemenskapen auktoriserade värdepappersföretag och kre-

ditinstitut får tillhandahålla enbart med ett i hemstaten beviljat verksamhetstillstånd. I direktivbilagans avsnitt C räknas de sidotjänster upp som värdepappersföretag med stöd av sitt verksamhetstillstånd fritt får tillhandahålla vid sidan av egentliga investeringstjänster. Enligt förteckningens första och andra punkt inbegriper dessa sidotjänster bl.a förvaring och förvaltning av instrument samt kassavalvstjänster. Förändret av värdeandelsregister är emellertid inte liktydigt med tillhandahållande av förvaringstjänster utan med upprätthållande av ett registersystem med offentlig trovärdighet. För att föra värdeandelsregister kan således fortsättningsvis krävas ett särskilt verksamhetstillstånd, för vilket nationella koncessionsvillkor uppställs. Å andra sidan finns det ingen orsak att förvägra utländska sammanslutningar rätt att föra värdeandelsregister i Finland. Hittills ha utländska parter intresse för saken emellertid minskats av det strikta och obegränsade ansvar som är förenat med registerföringen.

För närvarande finns det två registeransvariga som har organiserat sin verksamhet så att de anlitar andra sammanslutningar som ombud. Dessa gör rutinmässiga noteringar på värdeandelskonton. Ombudssystem fungerar i samband med Helsingfors Värdeandelscentral Ab som upprätthålls av vissa bankfirmor och banker samt i samband med sparbankernas gemensamma Oy Samlink Ab. Ombudsstrukturen har hittills varit nödvändig för att de av affärsbankerna oberoende övriga depositionsbankerna och bankfirmorna skall kunna gå med i värdeandelssystemet på ett rationellt sätt. Det är meningen att motsvarande struktur efter övergångsperioden skall byggas upp också inom värdepapperscentralen. Därefter finns det inom värdepapperssystemet endast ett värdeandelsregister vars konton förs av registrerings- eller bokningsombud, såsom för närvarande vid Helsingfors Värdeandelscentral Ab och Oy Samlink Ab. Då registerverksamheten slutligen centraliseras kan de inhemska och utländska sammanslutningar som för närvarande bedriver denna verksamhet bli registreringsombud för centralen. I detta sammanhang föreslås emellertid inte några särskilda stadganden om centralens registreringsombud. Den slutliga centraliseringen förutsätter ytterligare lagändringar. Den ändring som det här är fråga om börjar beredas så snart värdepapperscentralen har inlett sin

verksamhet. Under övergångstiden kan de registeransvariga frivilligt bli registreringsombud för värdepapperscentralen genom att med denna avtala om motsvarande arrangemang som i fråga om de två värdeandelsregister som nämns ovan.

Den i paragrafens 2 mom. angivna skyldigheten att föra värdeandelsregister föreslås bli överförd från aktiecentralregistret till värdepapperscentralen. Dessutom föreslås i lagrummet en definition som anger att lagen med begreppet värdepapperscentralen avser det aktiebolag som sköter denna.

Värdepapperscentralen skall inom sitt register kunna sköta alla de uppgifter som är nödvändiga för fullgörandet av centralens åligganden, t.ex. med tanke på clearingverksamheten och det internationella samarbetet. Värdepapperscentralen övertar aktiecentralregistrets av gällande lag följande skyldighet att föra värdeandelsregister. Det av Finlands Aktiecentralregister Andelslag upprätthållna värdeandelsregistret har i praktiken endast hanterat värdeandelar i eget kapital. Värdepapperscentralens registerverksamhet skall emellertid enligt förslaget inte avgränsas till uteslutande värdeandelar i eget kapital. En förutsättning för att clearingverksamheten skall kunna ordnas på ett tillförlitligt sätt kan vara att de värdeandelar som utgör clearingorganisationens säkerheter förvaras i clearingorganisationens värdeandelsregister. Av denna anledning är det skäl att för värdepapperscentralen reservera en möjlighet att föra register också för värdeandelar i främmande kapital.

8 §. Paragrafens 1 mom. föreslås bli så ändrad att däri beaktas överföringen av värdeandelsföreningens funktioner till värdepapperscentralen. Om ansökan om koncession att föra värdeandelsregister skall enligt förslaget begäras utlåtande från värdepapperscentralen, eftersom det är denna som svarar för systemets gemensamma funktioner och som bär det subsidiära ansvaret för skador som har uppkommit inom systemet. Dessutom föreslås paragrafen bli så ändrad att finansinspektionen ersätter bankinspektionen.

I stadgandet om koncessionsmyndigheten föreslås en teknisk precisering som grundar sig på statsrådets principbeslut av den 13 december 1995 om beredning av stadganden om ändringar i ministeriernas verksamhetsområden. I detta sammanhang ersätts omnämmandet av finansministeriet med statsrådet. På motsvarande sätt föreslås också de

övriga omnämningarna av finansministeriet bli ersatta i lagen.

Värdeandelsföreningen skall enligt lagens gällande 15 § 2—5 mom. svara för tillsynen över att värdeandelssystemet fungerar på ett tillförlitligt och ändamålsenligt sätt. Föreningens tillsynsuppgifter föreslås bli överförda till värdepapperscentralen. Värdeandelsregistren kommer emellertid enligt förslaget inte att vara värdepapperscentralens medlemmar i samma bemärkelse som de för närvarande är värdeandelsföreningens medlemmar. Tillsynen kommer enligt förslaget att baseras på att de registeransvariga förbinder sig att iakttä värdepapperscentralens regler. Enligt förslaget skall värdepapperscentralen subsidiärt ansvara för skador som har uppkommit i samband med de registeransvarigas verksamhet. Dessutom är det meningen att registreringssystemet skall centraliseras efter övergångstiden. Av dessa orsaker är det befogat att värdepapperscentralens utlåtande inhämtas om koncessionsansökningar.

I föreningens stadgar kan enligt den gällande lagen uppställas noggrannare krav på medlemmarna och dessas kapital. Enligt förslaget kan beslut om koncessionsvillkoren inte fattas av den i aktiebolagsform inrättade värdepapperscentralen, som också själv för värdeandelsregister. Med tanke på koncessionssökandenas rättssäkerhet föreslås i nya 3 mom. att vederbörande ministerium kan utfärda närmare föreskrifter om de uppgifter som de registeransvariga skall lämna i koncessionsansökan. Vederbörande ministerium är i praktiken finansministeriet. Kraven kan gälla t.ex. utredningar om värdeandelsregistrets kapital och uppbyggnad. När det gäller de tekniska förutsättningarna kan ministeriet t.ex. förutsätta att värdeandelsregistret inte i sin verksamhet använder något datasystem som inte kommunicerar med värdepapperscentralen i realtid. Ett mot det föreslagna lagrummet svarande stadgande finns i 9 § 6 mom. lagen om värdepappersföretag (579/96) som gäller innehållet i en ansökan om verksamhetstillstånd för värdepappersföretag.

9 §. I paragrafen föreslås en precisering av stadgandena om myndigheternas befogenheter att ingripa i ett värdeandelsregisters verksamhet i sådana fall då en registeransvarig äventyrar systemets tillförlitlighet eller investerarskyddet. Statsrådet kan i en sådan situation återkalla den registeransvariges koncession eller temporärt begränsa den registe-

ransvariges verksamhetsförutsättningar. De i paragrafen angivna befogenheterna gäller naturligtvis endast registeransvariga som har beviljats registerkoncession, däremot inte staten, Finlands Bank eller värdepapperscentralen.

Paragrafens 1 mom. anger principerna för återkallande av en registeransvarigs koncession. Koncessionen kan enligt förslaget återkallas om den registeransvarige i sin verksamhet väsentligen bryter mot myndigheternas normer, mot värdepapperscentralens regler eller mot koncessionsvillkoren. Avsikten med de ovan i 8 § uppställda koncessionsförutsättningarna är att säkra värdeandelssystemets tillförlitlighet. Av denna anledning skall den som för värdeandelsregister uppfylla förutsättningarna under hela sin verksamhetstid. Koncessionen kan således återkallas om förutsättningarna inte längre uppfylls. Koncessionen kan naturligtvis återkallas också i det fall att den registeransvarige har försatts i likvidationstillstånd eller konkurs eller blivit föremål för företagssaneringsförfarande.

Med lag, förordning och föreskrifter som en myndighet har utfärdat avses i stadgandet utöver värdeandelslagstiftningen dessutom den allmänna normeringen av den registerförande sammanslutningens affärsrörelse genom t.ex. aktiebolags- och bokföringslagstiftningen. Koncessionen kan återkallas närmast som påföljd för brott mot någon norm. Syftet med ett beslut om återkallande är emellertid dessutom att skydda marknaden och placerarna. Följaktligen kan denna åtgärd tillgripas också i det fall att normbrottet inte i något avseende beror på klandervärd verksamhet.

Återkallandet av koncessionen inverkar direkt på värdepappersmarknadens verksamhet samt på placerarnas ställning. Därför kan ett beslut om återkallande fattas endast i exceptionella situationer. Återkallandet av en koncession är den yttersta utvägen. I lindriga fall räcker det med tillsynsmyndighetens anmärkning eller varning.

I paragrafens 1 mom., sista meningen, stadgas om statsrådets prövningsmöjlighet. Syftet med detta stadgande är att begränsa återkallandet av koncession till de fall där åtgärden är absolut nödvändig. Statsrådet kan i stället för att återkalla koncessionen nöja sig med att begränsa värdeandelsregistrets koncessionsenliga verksamhet, ifall en sådan begränsning under de rådande förhål-

landena anses vara en tillräcklig åtgärd. En begränsning av verksamheten kan i allmänhet anses vara en lindrigare åtgärd än ett återkallande av koncessionen.

Paragrafens 2 mom. gäller statsrådets rätt att begränsa registerverksamheten. Stadgandets ordalydelse överensstämmer i stort sett med 12 § 3 mom. kreditinstitutslagen, där det stadgas om begränsning av kreditinstitutsverksamhet. Statsrådet kan använda denna befogenhet när verksamheten har konstaterats vara oskickligt eller oaksamt skött. En förutsättning för användning av begränsningsfullmakten är att det föreligger tillförlitlig utredning om oskickligheten eller oaktamheten. Detta kan framgå t.ex. av den registeransvariges utsaga eller av information som tillsynsmyndigheten har inhämtat i samband med sin inspektionsverksamhet.

Ett begränsningsbeslut kan fattas också i det fall att verksamheten anses äventyra stabiliteten i värdeandelssystemet eller placerarnas fördel. En situation som förutsätter begränsning kan uppkomma i det fall att det finns risk för att någon av den registeransvariges funktionella risker faller ut. På denna grund kan befogenheten användas t.ex. om det visar sig att den registeransvariges anställdas sakkunskap eller den registeransvariges datorkapacitet eller säkerhetssystem av en eller annan orsak har blivit otillräckliga. Risken för att stabiliteten i värdeandelssystemet eller placerarnas fördel äventyras förutsätts vara uppenbar. Eftersom också en begränsning av verksamheten kan ha en betydande inverkan på den registeransvariges ställning, skall beslut om att begränsa verksamheten fattas endast i exceptionella fall.

Gällande 2 mom. föreslås bli 3 mom. Dessutom skall momentets ordalydelse anpassas till den övriga regleringen av värdepapperscentralens uppgifter. Efter att en registeransvarigs koncession har återkallats skall värdepapperscentralen sköta de återstående registerfunktionerna och avvecklingen av verksamheten. Härvid skall värdepapperscentralen särskilt beakta placerarskyddet.

10 §. Utöver de funktioner som förutsätts för clearingverksamheten måste i registret hållas avgiftsfria konton för aktier och andra värdeandelar i eget kapital. Registrets avgiftsfrihet motiveras med att det utgör en ersättning för alternativet att placerarna förvarar sina värdeandelar själva. Paragrafen anses vara behövlig framförallt av den orsaken att börsbolagen slutligen blir tvungna att

ansluta sig till värdeandelssystemet. För placeringarna är det fortfarande motiverat att säkra detta avgiftsfria alternativ, eftersom skyldigheten att ansluta sig till värdeandelssystemet utsträcks till att gälla också bolag som emitterat aktier vilka är föremål för annan offentlig handel. För förvaring av värdeandelar i främmande kapital kan däremot uppbäras avgifter på normalt sätt.

Det har i praktiken ansetts att Finlands Aktiecentralregister Andelslags värdeandelsregister inte kan vägra öppna ett sedvanligt konto för värdeandelar i eget kapital (RP 18/1994 rd, s. 3). Värdepapperscentralen skall enligt förslaget upprätthålla emissionsskonton för värdeandelar i såväl eget som främmande kapital och sköta clearingen av dessa centralt. Den offentliga makten har försökt främja aktiviteten på värdepappersmarknaden samt överföringen av aktier och värdepapper av skuldebrevstyp till värdeandelssystemet. Värdeandelssystemet utgör ett element i den moderna finansmarknadens grundläggande struktur. Det är omöjligt för en placerare att skaffa värdepapper om han inte kan öppna ett värdeandelskonto i något värdeandelsregister. Därför åläggs värdepapperscentralen enligt förslaget att i sitt register öppna ett värdeandelskonto för envar som förbinder sig att följa kontoavtal samt betala avgifterna för kontoskötseln. I praktiken upprättas mellan värdepapperscentralen och kunden ett standardavtal om kontoföringen.

För fel som begås i samband med registerverksamheten är för närvarande de registeransvariga subsidiärt ansvariga genom sitt medlemskap i värdeandelsföreningen, medan värdepappersemitternas är ansvariga genom sitt medlemskap i det andelslag som sköter aktiecentralregistret. Denna ansvarsstruktur föreslås i 17 § bli så ändrad att emittenterna inte längre hålls ansvariga för skadestånd till följd av registerföringen. Värdeandelsföreningens subsidiära ansvar övergår på värdepapperscentralen. Föreningsmedlemmarnas på tillskottsplikten baserade ansvar upphör däremot. Tillskottsplikten ersätts genom värdepapperscentralens fonder och egna kapital samt genom förlustdelningsavtal och ansvarsförsäkringar. Försäkringarnas tillräcklighet bedöms gemensamt i samband med prövningen av värdepapperscentralens koncessionsansökan. De registeransvariga är skyldiga att avsätta medel till centralens förvaringsfond. Centralen för

själv värdeandelsregistret. Den med registret sammanhängande risken avviker inte på ett avgörande sätt från de risker som sammanhänger med kommersiella värdeandelsregister. Centralen måste därför för balansens skull avsätta medel till förvaringsfonden i samma förhållande som övriga parter. Det belopp som skall betalas in härleds direkt ur bokföringen. Fonderingarna är således kostnader som är relaterade till värdeandelskontona. De kan följaktligen insamlas hos emittenterna från de för placeringarna avgiftsfria konton som förs i värdepapperscentralens register.

11 §. I denna paragraf föreslås en ändring enligt vilken den som sköter värdeandelsregistret förutsätts vara i den registeransvariges anställning. Värdeandelsföreningen har i sin föreskrift om behörighetsvillkor för registerförare (föreskrift 2.0, given 26.8.1991) tolkat gällande lag på så sätt att den som sköter värdeandelsregistret och hans ställföreträdare skall stå i arbetsförhållande till den registeransvarige. I praktiken har det emellertid förekommit oklarhet om huruvida registerföraren och dennes ställföreträdare skall vara i den registeransvariges anställning. Behörighetsvillkoren för registerföraren skall naturligtvis tillämpas också på ställföreträdaren, som skall sköta registret i den ordinarie registerförarens frånvaro. Avsikten med ändringen är framförallt att på grund av det med registerverksamheten förenade strikta ansvaret understryka att varje registeransvarig i sin anställning skall ha personer med tillräcklig juridisk sakkunskap. Dessa skall omedelbart kunna anlitas och anträffas för att utreda eventuella rättsliga frågor i samband med värdeandelsregistret.

De registeransvariga skall enligt förslaget fortfarande ha ett i 30 § lagen om värdeandelskonton stadgat strikt ansvar för fel som uppkommit inom registerverksamheten. Ansvar för registerförarens verksamhet baserar sig på arbetsgivaransvaret i det fall att registerföraren är anställd hos den registeransvarige.

Även om värdeandelsföreningens uppgifter i regel överförs till värdepapperscentralen, kan centralen inte ombetros sådana tillståndsärenden som direkt berör också dess eget värdeandelsregister. Det föreslås därför att bestämmandet av registerförarnas behörighetsvillkor skall åläggas vederbörande ministerium, som beviljar de registeransvariga koncessioner och fastställer värdepapper-

scentralens regler. Med tanke på tillsynen över värdeandelssystemet och skötseln av systemets gemensamma funktioner är det emellertid viktigt att finansinspektionen och värdepapperscentralen informeras om vem den registeransvarige har utsett till registerförare. Enligt lagförslagets 2 mom. skall finansinspektionen och värdepapperscentralen därför alltid underrättas då någon utses till eller befrias från uppgiften att sköta ett värdeandelsregister.

12 §. I paragrafen föreslås stadganden om värdepapperscentralens koncession och återkallande av denna. Enligt 1 mom. kan koncession beviljas endast ett finländskt aktiebolag. Avsikten med hemortskravet är att säkerställa att finska myndigheter i tillräcklig utsträckning kan övervaka värdepapperscentralen. Värdepapperscentralen kan enligt förslaget huvudsakligen verka endast som värdepapperscentral och clearingorganisation. Därför är det viktigt att bolaget har sin hemort i den stat där den bedriver sin egentliga reglerade verksamhet. För koncessionen att verka som värdepapperscentral uppställs ett antal tekniska och ekonomiska förutsättningar, som sökanden skall uppfylla innan koncessionen kan beviljas.

Eftersom avsikten är att till värdepapperscentralen centralisera värdepappersmarknadens grundläggande funktioner, förutsätts det att sökanden i praktiken kan hantera alla de inom värdeandelssystemet emitterade värdeandelarna inom sina centrala datasystem. Endast en principiell beredskap att börja hantera värdeandelar i eget och främmande kapital uppfyller således inte koncessionsförutsättningarna. Detta krav uppställer i praktiken en hög tröskel för att söka koncession för värdepapperscentralverksamhet.

Sökanden måste enligt förslaget utreda sin förmåga att clarea värdeandelsaffärer och andra transaktioner med värdeandelar i eget respektive främmande kapital samt kombinationer av sådana. Avsikten med detta krav är att förhindra att värdeandelssystemets centrala funktioner på nytt uppdelas mellan två eller flera separata system som inte står i förbindelse sinsemellan. Dessutom krävs det att sökanden har kapacitet att sköta samtliga uppgifter som stadgas ankomma på värdepapperscentralen tillförlitligt och på ett sätt som tryggar värdeandelssystemets ändamålsenliga utveckling. Tillståndsmyndigheten borde vidare kunna förvissa sig om att sökandens tekniska och ekonomiska verk-

samhetsförutsättningar och risktäckningskapacitet motsvarar de höga krav som ställs på värdepapperscentralen. I lagförslagets 18 § stadgas om den fond som skall trygga värdepapperscentralens risktäckningskapacitet. Fonden och dess regler skall i samband med sökandens ekonomiska verksamhetsförutsättningar bedömas parallellt med övriga åtgärder som tryggar risktäckningskapaciteten. I lagen förutsätts dessutom att tillståndsmyndigheten får övertygande utredningar om sökandens organisation och förvaltning. Dessa utredningar kan inbegripa t.ex. beskrivningar av hur vissa funktioner avskilts från de övriga, i den mån detta är nödvändigt för att trygga centralens verksamhet.

Värdepapperscentralen spelar en viktig roll för finansmarknadens funktion. Centralen måste ha beredskap att så långt som möjligt hålla igång värdeandelssystemet också i exceptionella situationer. De anställda som svarar för att systemet hålls funktionsdugligt kan jämföras med arbetstagare som avses i 8 § lagen om medling i arbetstvister (420/62), dvs. vilkas eventuella arbetstvister med hänsyn till arbetsområdets art berör livsviktiga funktioner eller avsevärt skadar ett allmänt intresse.

Om ansökan skall enligt förslaget inhämtas Finlands Banks och finansinspektionens utlåtande, för att dessa myndigheter till den del det är fråga om deras eget verksamhetsområde skall kunna ta ställning till sökandens framställning. Den offentliga maktens verksamhetsförutsättningar tryggas också genom ett mot 11 § 2 mom. kreditinstitutslagen svarande stadgande om att statsrådet efter att ha hört sökanden kan uppställa villkor för koncessionen samt begränsa den. Detta lagrum underlättar också de praktiska arrangemangen i den för närvarande osannolika situationen att det inrättas flera värdepapperscentraler på Finlands värdepappersmarknad.

I samband med beviljandet av koncession skall enligt förslaget framförallt den omständigheten beaktas att finansmarknadens grundläggande system fungerar tillförlitligt, kostnadseffektivt och på ett med tanke på finansmarknadens internationella konkurrenskraft betryggande sätt. Avsikten är att centralisera marknadens grundläggande system till en enda helhet, för att skapa förutsättningar för uppkomsten av en enhetlig, likvid och öppen aktie- och räntemarknad. Det finländska värdepapperssystemets internationella relationer måste kunna skötas i

enlighet med allmänt godkända rekommendationer och principer. Av dessa orsaker är det inte skäl att främja konkurrensen vid skötseln av värdepapperscentralens uppgifter. De i paragrafen angivna koncessionskraven förutsätter så stora datasystemsinvesteringar att det i praktiken sannolikt finns förutsättningar för endast en fungerande nationell värdepapperscentral i Finland. Den föreslagna regleringen utesluter inte heller entydigt möjligheten att bevilja flera koncessioner. En förutsättning för beviljande av koncession är emellertid alltid att statsrådet gör en bedömning av vad som är ändamålsenligast för Finlands finansmarknad. Syftet med centraliseringen av de grundläggande systemen är att öka konkurrensen, i och med att infrastrukturen kan betjäna allt flera aktörer på finansmarknaden.

Enligt de föreslagna stadgandena skall statsrådet fästa särskilt avseende vid värdepapperscentralens risktäckningskapacitet. Centralen skall trygga denna genom försäkringar, fonder och eget kapital samt genom förlustdelnings- och borgensförbindelser av de inom dess verksamhetsområde fungerande sammanslutningarna. Centralen skall enligt förslaget göra en klar skillnad mellan å ena sidan clearingorganisationsverksamheten och de krav som i värdepappersmarknadslagen ställs på den samt å andra sidan upprätthållandet av systemet för hantering och förvaring av värdepapper, vilket regleras i värdeandelslagstiftningen. Värdepapperscentralen måste kunna separera också de för dessa funktioner inrättade säkerhetsarrangemangen från varandra på ett sådant sätt att de som anlitar en viss funktion inte behöver svara för fel som har begåtts inom en annan funktion. I detta avseende hänvisas till lagförslagets stadgande om att värdepapperscentralen skall ha en tillförlitligt organiserad förvaltning.

Värdepapperscentralen kan jämföras med värdeandelsföreningen och med andelslaget som sköter aktiecentralregistret, vilka kan anses fungera som lagstadgade monopol. Även om värdepapperscentralen i princip inte har någon lagstadgad ensamrätt att utöva den ifrågakvarande verksamheten, kommer den sannolikt i praktiken att inta monopolställning. I lagen definieras inte det aktiebolag som sköter värdepapperscentralen. T.ex. i Danmark har man nyligen frångått definitionen av en viss sammanslutning som den enda värdepapperscentralen. Monopolets

eventuella snedvridande inverkan på konkurrensen lindras på så sätt att det i princip är möjligt att inrätta en konkurrerande värdepapperscentral och ansöka om koncession för den. Statsrådet kan enligt förslaget också återkalla koncessionen och ge den till en konkurrerande sökande, om detta anses vara det ändamålsenligaste alternativet med tanke på finansmarknadens utveckling. För närvarande är en sådan utveckling emellertid ytterst osannolik.

I den föreslagna paragrafens 2 mom. anges under vilka förutsättningar värdepapperscentralens koncession kan återkallas. Dessa förutsättningar överensstämmer i stor utsträckning med dem som stadgas i 9 §. Eftersom ett återkallande av värdepapperscentralens koncession i hög grad kan påverka värdepappersmarknadens grundläggande funktioner, föreslås att statsrådet skall kunna utfärda närmare bestämmelser i en situation där koncessionen har återkallats. Dessa bestämmelser kan gälla skötseln av värdepapperscentralens uppgifter eller överföring av dem till någon annan sammanslutning samt avslutande av värdepapperscentralens verksamhet. Avsikten med bestämmelserna vara att trygga systemets funktionsförmåga samt investerarskyddet också i exceptionella situationer.

13 §. Avsikten är att värdepapperscentralen skall överta skötseln av merparten av de lagstadgade uppgifter som för närvarande ankommer på värdeandelsföreningen och det andelslag som sköter aktiecentralregistret. I paragrafens 1 mom. 1 punkten definieras den av värdepapperscentralens uppgifter som är viktigast med tanke på värdeandelssystemets tillförlitliga och ändamålsenliga verksamhet samt en fungerande clearingverksamhet. Värdepapperscentralen skall enligt lagförslaget upprätthålla de centrala datasystem som används vid kommunikationen mellan värdeandelsregistren, clearingverksamheten, systemets gemensamma förteckningsfunktioner och emission av värdeandelar samt vid tillsynen över systemets allmänna tillförlitlighet och säkerhet. Dessa datasystem upprätthålls för närvarande av Finlands Aktiecentralregister Andelslag och Helsingfors Penningmarknadscentral Ab samt, i fråga om clearingen av aktieaffärer, av Helsingfors Fondbörs Ab. Värdepapperscentralen kan naturligtvis köpa tjänster för upprätthållandet av det centrala datasystemet av specialiserade programvaruhus och systemleverantörer,

men ansvaret för systemet vilar uteslutande på centralen. Med tanke på tillförlitligheten och effektiviteten i värdeandelssystemet vore det inte ändamålsenligt att främja uppkomsten av flera parallella system för hantering av samma slags värdeandelar. Överlappande system är inte heller till fördel för systemets kostnadseffektivitet. Förslaget inverkar inte direkt på den praktiska verksamheten, eftersom det är meningen att i det första skedet överföra de existerande organisationernas system till värdepapperscentralen som sådana.

Enligt momentets 2 punkt skall värdepapperscentralen föra de till värdeandelssystemet hörande delägar-, borgenärs- och ägarförteckningarna, förteckningar över förvaringen av värdeandelar i främmande kapital, förteckningar över rättsinnehavare samt förteckningar över olika slag av värdeandelar. Avsikten med centraliseringen av värdeandelssystemets förteckningar är att främja koordineringen av registreringssystemen. Upprätthållandet av förteckningarna är ett av värdeandelssystemets grundelement. Det är därför naturligt att centralen åtar sig denna uppgift redan i det första skedet av sin verksamhet. Värdepapperscentralen tillför registren de förteckningstjänster och uppgifter som de behöver.

Av de förteckningar som avses i lagrummet skall borgenärsförteckningarna, rättsinnehavarförteckningarna samt förteckningarna över olika slag av värdeandelar enligt gällande lag föras separat i varje värdeandelsregister. I praktiken skall delägar- och borgenärsförteckningarna samt förteckningarna över olika slag av värdeandelar upprätthållas med hjälp av Helsingfors Penningmarknadscentral Ab:s och Finlands Aktiecentralregister Andelslags datasystem. Avsikten är att dessa system skall överföras till värdepapperscentralen. Då överföringen av förteckningarna till värdepapperscentralen kan förutsätta praktiska utvecklingsåtgärder, är det nödvändigt att reservera en tolv månaders övergångstid för mottagandet av dessa uppgifter. Centraliseringen av borgenärsförteckningarna ändrar inte principerna för användningen av de i dem ingående uppgifterna. De i borgenärsförteckningarna ingående uppgifterna är enligt förslaget fortfarande sekretessbelagda och värdepapperscentralen får inte överlåta dem till andra registerförare eller emittenter eller offentliggöra dem. Centralens anställda och de som sköter förtroen-

deuppgifter för centralen har tystnadsplikt.

Momentets 3 punkt motsvarar gällande 22 § 1 mom. 2 punkten, enligt vilken aktiecentralregistret har till uppgift att erbjuda värdeandelsföreningen och emittenterna andra tjänster i samband med de förteckningar som skall föras i aktiecentralregistret och tjänster som hänför sig till värdeandelssystemets funktion. Den föreslagna paragrafens 4—10 punkter motsvarar i huvudsak värdeandelsföreningens i gällande 15 § 1 mom. 1—8 punkter definierade uppgifter, med den skillnaden att stadgandena om behörighetsvillkoren för registerföraren och om laglighetsövervakningen föreslås bli ändrade.

Värdepapperscentralen kan i likhet med värdeandelsföreningen besluta och ge anvisningar om sådana för värdeandelssystemet gemensamma angelägenheter som nämns i den föreslagna paragrafen samt om sådana omständigheter som förutsätts för att systemet skall fungera tillförlitligt och kunna utvecklas. Med avvikelse från gällande bestämmelser skall emellertid vederbörande ministeriums fastställelse utverkas. Bestämmelserna kan således jämföras med den självreglering som gäller fondbörsen, optionsföretag eller clearingorganisationer. Bestämmelserna skall gälla värdeandelsregister och sådana andra inom värdeandelssystemet och värdepapperscentralen fungerande parter som har förbundit sig att följa dem.

Regeringen har för avsikt att till riksdagen under höstsessionen 1996 avlåta en proposition med förslag till lagstiftning om clearingverksamhet. Den föreslagna lagstiftningen skall gälla också värdepapperscentralens clearingverksamhet. Värdepapperscentralen skall i sin clearingverksamhet uppfylla de krav som anges i propositionens lagförslag.

Enligt paragrafens 2 mom. får värdepapperscentralen utöver sina uppgifter som värdepapperscentral och clearingorganisation sköta endast till dessa nära ansluten verksamhet. Centralens verksamhet avgränsas således också av värdepappersmarknadslagens stadganden om verksamhet som är tillåten för en clearingorganisation. Till följd av den centrala ställning som värdepapperscentralen intar vore det inte lämpligt att centralen skulle försöka konkurrera med de kreditinstitut och värdepappersföretag som utnyttjar dess tjänster. De uppgifter och system som värdepapperscentralen har tillgång till ger den en överlägsen konkurrensställning. Det skulle leda till osund konkurrens om

värdepapperscentralen fick konkurrera med vanliga kommersiella företag inom dessas verksamhetsområde. Av denna anledning måste värdepapperscentralen inskränka sig till att bedriva endast grundläggande verksamhet i samband med värdepappershantering och clearing.

Nära förknippade med de uppgifter som hänför sig till värdeandelshanteringen och clearingen är tillhandahållandet av databehandlingstjänster för värdepappers- och finansmarknadens behov samt produktion av data i syfte att främja marknadsaktiviteten. Värdepapperscentralen får enligt förslaget samla in och behandla grundläggande information som behövs på marknaden, men till dess uppgifter hör inte att utgående från informationen producera t.ex. tjänster för investeringsrådgivning. Värdepapperscentralen får inte heller tillhandahålla sådana investeringstjänster som avses i lagen om värdepappersföretag, dvs. förmögenhetsförvaltning, fondkommissionsrörelse, marknadsgarantirörelse, värdepappersförmödlarrörelse, emissionsgaranti eller emissionsarrangemang. Centralen kan emellertid fortsättningsvis sköta de funktioner som för närvarande handhas av de enheter som överförs till den. Hit hör t.ex. Finlands Aktiecentralregister Andelslags service i samband med bolagsstämmor och servicen i samband med insiderregistret samt servicen i samband med clearingen och administreringen av Helsingfors Penningmarknadscentral Ab:s repoavtal. Dessutom kan centralen delta i utvecklandet av finansmarknadens grundläggande funktioner.

Enligt lagförslaget 16 § skall värdepapperscentralen också bedriva internationellt samarbete. Centralen kan inom ramen för sitt värdeandelsregister och även annars bedriva alla de verksamhetsformer som är nödvändiga för skötseln av detta samarbete.

14 §. Enligt lagförslaget skall värdepapperscentralen inrättas i form av ett aktiebolag. Det begränsade ansvar som är förenat med värdepapperscentralens aktier, centralens interna förvaltning, sammansättningen av dess organ, organens uppgifter och ansvar samt övriga bolagsrättsliga omständigheter som hänför sig till värdepapperscentralen skall enligt den föreslagna paragrafens 1 mom. huvudsakligen bestämmas utgående från lagen om aktiebolag. För värdepapperscentralens delägare uppställs således enligt den föreslagna lagen inga särskilda skyldig-

heter eller ansvar. Om dessa kan emellertid avtalas särskilt mellan delägarna, t.ex. i ett delägaravtal. När det gäller värdepapperscentralen avviker således aktieägarnas ansvar från det ansvar som värdeandelsföreningens medlemmar och medlemmarna i andelslaget som sköter aktiecentralregistret har. I värdeandelslagstiftningen föreslås ett flertal stadganden om värdepapperscentralens särställning.

Regeringen har till riksdagen avlåtit en proposition (RP 89/1996 rd) om ändring av lagen om aktiebolag och vissa lagar i samband med den. Om inte värdepapperscentralens bolagsstämma beslutar annat blir ett före de i propositionen föreslagna lagarnas ikraftträdande bildat bolag ett privat aktiebolag, vilket innebär att dess aktier inte kan vara föremål för offentlig handel.

I den föreslagna paragrafens 2 mom. stadgas ett särskilt undantag från den allmänna bolagslagstiftningen. Enligt momentet skall värdepapperscentralen ha minst två revisorer, som skall vara av Centralhandelskammaren godkända revisorer eller revisions-sammanslutningar. I regeringens proposition med förslag till ändring av lagen om aktiebolag föreslås att minst en av revisorerna i ett publikt aktiebolag skall vara godkänd av Centralhandelskammaren. I revisionslagen (936/94) uppställs samma minimikrav för sammanslutningar vilka har emitterat aktier som är föremål för offentlig handel samt för sammanslutningar som kan karaktäriseras som storföretag och för stiftelser. Värdepapperscentralen uppfyller inte nödvändigtvis dessa förutsättningar, vilket innebär att på den skall tillämpas endast de normer som gäller revision av privata aktiebolag. Den av det föreslagna stadgandet följande förpliktsen är strängare än de nyss nämnda normerna.

Enligt 12 § 3 mom. och 19 § 3 mom. lagen om värdeandelssystemet skall värdeandelsföreningen och det andelslag som sköter aktiecentralregistret vardera ha två revisorer, vilka skall vara av Centralhandelskammaren godkända revisorer eller revisions-sammanslutningar. Dessa förutsättningar stadgas i lagen närmast av den anledningen, att skötseln av vardera organisationens uppgifter förutsätter en tillförlitlig och sakkunnig revision. Då uppgifterna överförs till den nya organisationen måste minst samma krav ställas på revisionens tillförlitlighet och sakkunskap som på de ursprungliga samman-

slutningarnas revision.

15 §. Enligt den föreslagna paragrafens 1 mom. skali värdepapperscentralens och värdeandelssystemets verksamhet styras genom värdepapperscentralens regler. Dessa ersätter de för värdeandelsföreningen och det andelslag som sköter aktiecentralregistret gällande stadgarna, som nämns i gällande 12 § 4 mom. och 19 § 1 mom. Reglerna är emellertid av en något annan karaktär än dessa stadgar. Med värdepapperscentralens regler, som motsvarar fondbörsens och optionsföretagens regler, avses självregleringsnormer för ordnandet av centralens verksamhet samt samarbetet mellan värdeandelsregistren. Det ställs inget hinder för att centralen i sina regler tar in sådana bestämmelser som avses i lagförslagets 13 §. Sådana bestämmelser kan utfärdas även separat. Såväl bestämmelserna som reglerna hänför sig till centralens självregleringsnormer, vilkas bindande verkan är baserad på den omständigheten att de registeransvariga, emittenterna och andra som anlitat centralens tjänster förbinder sig att följa dem. Självregleringen och myndigheternas fastställelse av den innebär således inte någon delegering av lagstiftande makt till privata organisationer utan det är i detta fall fråga om övervakning av att dessa på marknaden allmänt gällande normer vederbörligen iakttas.

I centralens regler kan det bestämmas t.ex. om emission av värdeandelar, om avförande av värdeandelar från systemet, om de förteckningar som värdepapperscentralen för samt om centralens övriga tjänster. Dessa omständigheter bestäms för närvarande i Finlands Aktiecentralregister Andelslags stadgar. I värdepapperscentralens regler kan dessutom föreskrivas om verksamheten som nationell värdepapperscentral, om övervakningen av centralens självregleringsnormer, hur normerna kan ändras samt om de avgifter som de registeransvariga skall betala för centralens gemensamma tjänster och övervakningsavgifter.

För värdepapperscentralens självreglering skall utverkas statsrådets fastställelse på samma sätt som enligt gällande lag för värdeandelsföreningens stadgar och aktiecentralregistrets reglemente. Jämfört med värdeandelsföreningens föreskrifter är det fråga om en skärpning av lagens krav, eftersom det hittills inte har varit nödvändigt att utverka ministeriets fastställelse för föreskrifterna. Dessutom förutsätts det enligt lagför-

slaget att statsrådet inhämtar finansinspektionens och Finlands Banks utlåtande om värdepapperscentralens regler och föreskrifter.

Inom värdepapperscentralens system behandlas de med tanke på centralbankens penningpolitik viktiga värdeandelarna. Centralen kommer också annars i kontakt med Finlands Banks lagstadgade uppgifter t.ex. när det gäller finansmarknadens stabilitet och i praktiken när det gäller betalningsrörelsen i samband med clearingen av värdepappershandeln. Det måste därför ses till att centralen iakttar av Finlands Bank godkända förfaringssätt vid sin behandling av penningpolitiska instrument. Centralen skall likaså arbeta för sådana kostnadsmässigt skäliga reformer som Finlands Bank förutsätter, när dessa ansluter sig till genomförandet av Ekonomiska och monetära unionen eller syftar till att trygga det finansiella systemets stabilitet. En omständighet som talar för ett utökat inflytande från centralbankens och statsrådets sida är vidare att centralens självreglering och övriga system utgör en ram för t.ex. skötseln av statens markskuld och för centralbankens penningmarknadsoperationer. Systemen för hantering av värdepapper i främmande kapital intar dessutom en central position i samband med genomförandet av Ekonomiska och monetära unionens tredje etapp. Statsrådet och Finlands Bank måste kunna ingripa i värdepapperscentralens självreglering, om denna försvårar genomförandet av den offentliga maktens lagstadgade åtgärder eller anslutningen till eller deltagandet i Ekonomiska och monetära unionens tredje etapp. Därför föreslås att värdepapperscentralens regler, i det fall att Finlands Bank motsätter sig dem i frågor som hör till dess lagstadgade uppgifter, får inte fastställas till denna del. Det är emellertid i sista hand alltid statsrådet som bär ansvaret för fastställelsen av reglerna. Av denna anledning borde centralbankens negativa utlåtande inte utgöra något slutligt hinder för fastställelse av reglerna. I praktiken medför centralbankens negativa utlåtande i frågor som hör till dess lagstadgade uppgifter en betydande motiverings- och förklaringskyldighet, för att reglerna skall kunna fastställas enligt förändringar som beror på utlåtandet.

Förslaget motsvarar i många avseenden 3 kap. 2 § 2 mom. lagen om handel med standardiserade optioner och terminer (772/88), enligt vilket Finlands Bank genom ett re-

missförfarande kan ingripa i samband med att standardiserade derivatavtal rörande värdepapper i främmande kapital godkänns för handel.

Om Finlands Banks grundläggande uppgifter stadgas för närvarande i 1 § lagen om Finlands Bank (365/25), enligt vilken centralbanken har till uppgift att upprätthålla stadga och säkerhet i Finlands penningväsen samt att befordra och underlätta penningomsättningen i landet. Definitionen av centralbankens grundläggande uppgifter föreslås bli ändrad i en proposition med förslag till totalrevidering av lagen om Finlands Bank, som avläts till riksdagen under höstsessionen.

Att värdepapperscentralens självreglering är förberedd för Ekonomiska och monetära unionens tredje etapp överensstämmer med den allmänna linjen för regeringens ekonomiska politik. Enligt denna vidtar regeringen åtgärder för att Finland skall uppfylla den monetära unionens kriterier och för att den därmed, om så beslutas, skall kunna ansluta sig till den monetära unionens tredje etapp när denna inleds.

Värdepapperscentralen skall också verka som clearingorganisation, enligt den proposition med förslag till lagstiftning om clearingverksamhet inom värdepappershandel som kommer att avlätas i ett senare skede. Detta innebär att värdepapperscentralen enligt värdepappersmarknadslagen skall ha särskilda regler för clearingorganisationen. Värdepapperscentralens och clearingorganisationens regler kan sammanslås till ett enda regelverk, men i fråga om reglernas innehåll och de krav som ställs på dem gäller skilda bestämmelser.

De registeransvariga och emittenterna skall enligt 2 mom. uttryckligen förbinda sig att följa värdepapperscentralens regler innan de kan anlita värdeandelssystemet. Detta stadgande behövs eftersom stadgandena om de registeransvarigas obligatoriska medlemskap i värdeandelsföreningen och om det för emittenterna av värdeandelar i eget kapital obligatoriska medlemskapet i andelslaget som sköter aktiecentralregistret föreslås bli upphävd. Värdepapperscentralens regler utgör enligt förslaget en del av självregleringssystemet, vilket i grund och botten är avtalsbaserat. Självregleringen är bindande för de parter som har förbundit sig att följa den. Det är skäl att förutsätta att det stadgas på lagnivå om de registeransvarigas och

emittenternas förbindelse härvidlag. När det gäller andra som anlitar värdepapperscentralens tjänster kan den erforderliga förbindelsen att iakttä reglerna t.ex. anta formen av standardavtal mellan centralen och parterna. Enligt övergångsstadgandena blir också de nuvarande registeransvariga och emittenterna tvungna att förbinda sig att följa centralens regler och föreskrifter.

I värdepapperscentralens regler kan bestämmas påföljder för överträdelser av reglerna. Enligt 3 mom. skall värdepapperscentralens styrelse övervaka iakttagandet av självregleringsnormerna. Övervakningsskyldigheten kan jämföras med den övervakningsskyldighet som enligt 3 kap. 6 § 1 mom. 5 och 7 punkterna värdepappersmarknadslagen gäller för fondbörsens styrelse, till den del som denna övervakar iakttagandet av fondbörsens reglemente.

Värdepapperscentralen skall övervaka andra parter än de registeransvariga endast vad gäller självregleringsnormerna. Centralen övervakar också värdeandelssystemets tillförlitlighet och lagenligheten i dess verksamhet. Denna övervakning avser andra registeransvariga. Stadgandena om värdeandelsregistrens solidariska ansvar och om det ansvar som åvilar medlemmarna i andelslaget som sköter aktiecentralregistret för fel som har begåtts av en registeransvarig, föreslås bli ersatta med lagförslaget 17 § om värdepapperscentralens subsidiära ansvar. Som motvikt till detta ansvar skall värdepapperscentralen kunna övervaka att de registeransvarigas verksamhet är tillförlitlig och lagenlig, så länge registret i rättsligt och tekniskt hänseende är splittrat. Laglighetsövervakningen av de registeransvariga föreslås ankomma på värdepapperscentralen endast i övergångsskedet. Det är meningen att övervakningen entydigt skall överföras på finansinspektionen efter att värdeandelssystemet slutgiltigt har centraliserats. Tillräckliga verksamhetsmöjligheter kan det få genom centralens regler, som de registeransvariga åläggs att binda sig till. Dessutom kan värdepapperscentralen i likhet med värdeandelsföreningen underrätta finansinspektionen om sådana fall där överträdelse har skett, om inte den registeransvariga som gjort sig skyldig till försummelsen rättar sitt förfarande.

Värdepapperscentralen kan fullgöra sin i denna paragraf stadgade övervakningsuppgift endast om den får tillräckliga upplysningar

av de registeransvariga och från andra som är bundna av centralens regler. Därför föreslås att värdepapperscentralen skall ges samma rätt att få upplysningar som värdeandelsföreningen för närvarande har gentemot de registeransvariga.

16 §. Värdepapperscentralen skall enligt förslaget verka som Finlands nationella värdepapperscentral och sköta det finländska värdepappershanterings- och clearingsystemets kontakter med motsvarande utländska system. Enligt den gällande lagen handhas uppgiften att verka som nationell värdepapperscentral av värdeandelsföreningen, som inte själv för något värdeandelsregister. Därför kan föreningen enligt de gällande stadgandena välja ett värdeandelsregister som skall föra de förteckningar och konton som det internationella samarbetet förutsätter. Förslaget förutsätter emellertid att värdepapperscentralen själv för värdeandelsregistret, vilket innebär att den efter behov kan ingå samarbetsavtal med utländska parter. Det är av denna anledning inte längre behövligt att förutsätta att det stadgas närmare om samlingsformerna i en förordning. För att myndigheterna skall ha kvar tillräckliga övervakningsmöjligheter föreslås emellertid att det centrala innehållet i samarbetet bestäms i de regler som fastställs av finansministeriet.

Värdepapperscentralen kan samarbeta med flera olika typer av nationellt och internationellt verksamma privata och offentliga institutioner. Centraliseringen av clearingverksamheten underlättar utländska parters verksamhet på den finländska värdepappersmarknaden. Eftersom det finns skillnader mellan olika förvarings- och clearingsystem har paragrafen utformats flexibelt. Stadgandet kan tillämpas på samarbetet med t.ex. Sveriges VPC, Danmarks VP, Norges VPS, Tysklands DKV och Frankrikes SICOVAM. Det tillåter emellertid relationer också med sådana kommersiella clearingorganisationer som Euroclear och Cedel.

För närvarande kan utländska parter, inklusive internationella värdepapperscentraler, operera på Finlands värdepappersmarknad huvudsakligen genom banker och bankfirmor. Någon förordning om värdeandelsföreningens verksamhet som nationell central har inte givits. För föreningens räkning har inte heller öppnats i paragrafen nämnda värdeandelskonton eller förteckningar för det internationella samarbetet. Något samarbete i den form som avses i den gällande lagen har

således inte kommit till stånd. Detta beror till stor del på det faktum att värdeandelsföreningen inte har förfogat över något datasystem där samarbetet skulle ha kunnat skötas på ett centraliserat och ändamålsenligt sätt. Värdepapperscentralen kommer däremot att förfoga över och använda ett centralt datasystem som lämpar sig för internationell kommunikation. Det är därför naturligt att värdepapperscentralen skall sköta samarbetet med både nationella och övernationella värdepapperscentraler.

I internationella rekommendationer understryks att det i syfte att skapa förbindelser mellan olika marknader och underlätta gränsöverskridande handel är skäl att länderna inrättar nationella värdepapperscentraler, som inom sina depositions- och clearingsystem sköter de internationella samarbetsfunktionerna. Denna rekommendation har uppfyllts i Sverige, Danmark och Norge, dvs. de länder som Finlands system ofta jämförs med. Behovet av ett effektivt, tryggt och centraliserat system för skötseln av de internationella kontakterna accentueras i det fall att Finland hör till den första gruppen av EU-länder som går med i Ekonomiska och monetära unionens tredje etapp.

Nationella värdepapperscentraler, internationella clearinginstitut och internationellt verksamma förmögenhetsförvaltare har tillsammans med olika länders myndigheter diskuterat alternativa sätt att upprätta kontakter mellan de nationella marknaderna. De extremaste förslagen går ut på att de nationella och internationella värdepapperscentralerna skall ersättas med ett enda globalt fungerande clearinginstitut. Det är osäkert om detta alternativ kan förverkligas, på grund av det omfattande utvecklingsarbete och de stora investeringar som det förutsätter. Mera sannolikt är att det internationella samarbetet förverkligas inom ett system som på ett eller annat sätt är baserat på utbyggda kontakter mellan de nationella och internationella värdepapperscentralerna. Dessa kontakter kan i princip byggas upp av de enskilda värdepapperscentralerna, på bilateral basis. Det är emellertid möjligt att det för skötseln av kontakterna mellan de nationella centralerna inrättas en övernationell central eller ett övernationellt datasystem. En sådan lösning skulle eliminera de problem som orsakas av ett stort antal bilaterala kontakter. Eftersom något internationellt avgörande inte ännu har tagits i denna fråga är det skäl att i

den föreslagna lagstiftningen ge den finländska värdepapperscentralen möjligast vidsträckt och flexibla förutsättningar att ordna sitt internationella samarbete. I det första skedet kommer samarbetet mellan värdepapperscentralerna sannolikt att intensifieras mellan EU:s och EMU:s medlemsstater.

Förslaget kan innebära att värdepapperscentralen från bankerna övertar skötseln av t.ex. Euroclears och Cedels kontakter till den finländska värdepappersmarknaden. En förutsättning för att internationella kontakter skall kunna byggas upp är att värdepapperscentralen satsar på systemutveckling. Centralen måste också förhandla och ingå avtal med utländska samarbetspartner. För dessa och andra eventuellt behövliga åtgärder måste det reserveras en övergångstid, varefter centralen kan inleda sitt internationella samarbete. Av denna anledning föreslås att 16 § skall träda i kraft tolv månader efter lagens ikraftträdande. Centralen kan emellertid redan före lagens ikraftträdande vidta åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter.

Enligt förslaget skall värdepapperscentralen här beredskap att skapa fasta internationella kontakter. I dessa sammanhang kan den utnyttja sin systemstruktur. Det är naturligtvis inte möjligt att genom en lag tvinga utländska parter att anlita centralen. T.ex. övernationella värdepapperscentraler kan fortsättningsvis endast uppträda som kontokunder och, liksom för närvarande, anlita de registeransvarigas tjänster.

17 §. Ansvarsstrukturen inom värdeandelssystemet är för närvarande indelad i många nivåer som delvis överlappar varandra. Genom lagstiftningen har man försökt skapa garantier för att den enskilde investeraren i varje situation får full ersättning för skador som uppkommit inom systemet. Ersättningsansvaret kanaliseras så att det alltid i sista hand finns en solvent betalare.

Inom värdeandelssystemet grundar sig ansvaret enligt 30 § lagen om värdeandelskonton på ett av den registeransvariges värdsloshet oberoende skadeståndsansvar, för vilket inte har bestämts någon övre gräns. Samtliga registeransvariga skall vara medlemmar i värdeandelsföreningen. Enligt 17 § lagen om värdeandelssystemet ersätter värdeandelsföreningen skadan om den registeransvarige inte kan fullgöra sin ersättningskyldighet. För ändamålet har värdeandelsföreningen en säkerhetsfond som skall uppbära garantiavgifter så att den i början av

augusti 1996 har ett kapital på minst tio miljoner mark. Föreningen har inte försökt samla in extra medel för att täcka subsidiära ansvar. Därför skall föreningens medlemmar på det sätt som föreskrivs i föreningens stadgar svara för ersättningen i det fall att säkerhetsfondens tillgångar inte räcker för ändamålet. Ansvaret fördelas mellan de registeransvariga enligt värdeandelsregistrens storlek. Register förs dels av bankerna och övriga enskilda sammanslutningar, dels bl.a. av Finlands Aktiecentralregister Andelslag, finska staten och Finlands Bank.

Värdeandelsregistrens av värdsloshet oberoende, obegränsade ansvar samt värdeandelsföreningens subsidiära ansvar har motiverats med vikten av att investerarnas förtroende för systemet bevaras. De skador som införandet av ny teknologi eventuellt orsakar skall därför ersättas till fullt belopp (RP 104/1990 rd).

Också värdeandelsemittenterna svarar för värdeandelssystemets funktion. Ansvaret är baserat på medlemskapet i det andelslag som sköter aktiecentralregistret, vilket är obligatoriskt för dem som emitterar värdeandelar i eget kapital. Andelslagets medlemmar har en obegränsad tillskottsplikt när det gäller att uppfylla andelslagets förpliktelser. Andelslaget kan således inte bli insolvent före sina medlemmar.

Värdeandelssystemets ansvarsstruktur leder i princip till att bl.a. de finländska börsbolagen, centralbanken och staten svarar för fel som blivit begångna inom registerverksamheten. De på värdeandelskonton noterade värdeandelarnas sammanlagda marknadsvärde uppgick i augusti 1996 till ca 522 miljarder mark. Värdet av de inom värdeandelssystemet gjorda noteringarna uppgick på motsvarande sätt under den ett års period som löpte ut 31.8.1996 till sammanlagt närmare 6 100 miljarder mark. Av denna summa utgjordes ca 82 % av noteringar inom Helsingfors Penningmarknadscentral Ab:s datatekniska miljö.

Värdeandelarnas marknadsvärde och noteringarnas värde visar att det i princip kan uppkomma skador av en sådan storleksordning att enskilda sammanslutningar i Finland inte kan svara för dem. Ett kumulerande ansvar som kanaliseras i en given riktning kan leda till att värdeandelssystemets solventa parter får svara för de parter som visar sig vara insolventa. Det obegränsade ansvaret kan i teorin leda till att finansmarknadens

centrala parter och de största industriföretagen råkar i svårigheter till följd av ansvar utfall inom värdeandelssystemet. Redan om det finns en överhängande risk för en situation av detta slag kan följden bli en allvarlig kris inom det finansiella systemet, med åtföljande samhällsekonomiska problem. Efter erfarenheterna av bankkrisen under detta decennium är det inte sannolikt att de stora bankerna eller industriföretagen i ett sådant läge tillåts gå under förrän ansvaret överförs på staten och Finlands Bank. Möjligheten att ett obegränsat ansvar faller ut kan emellertid orsaka slutgiltiga skador innan det finns tid ingripa i situationen. Företagen kan dessutom få problem med att hantera ett ansvar av denna typ i sin bokföring. Det faktum att ansvaret framgår av bokslutet kan försämra företagens möjligheter att konkurrera på den internationella kapitalmarknaden.

I extremfall kan värdeandelssystemets obegränsade ansvar och strukturen i dess fördelning anses vara en fråga av teoretisk karaktär. Till detta faktum hänvisas också i motiveringen till gällande 17 § enligt vilken regleringen av ersättningsansvaret, med Danmark och Norge som förebilder, snarare har en principiell än en praktisk betydelse. Möjligheten att skador uppkommer kan minimeras genom att de som utför transaktioner inom värdeandelssystemet går omsorgsfullt till väga.

Av de tillbudsstående uppgifterna framgår inte att rättelsenämnden eller domstolarna skulle ha behandlat ett enda skadefall som lett till ersättning i enlighet med 30 § lagen om värdeandelskonton. Värdeandelsföreningen har veterligen inte en enda gång i enlighet med 32 § 3 mom. lagen om värdeandelskonton fått anmälan om en tvist som gällt värdeandelsregistrets skadeståndsskyldighet och som medfört subsidiärt ansvar för värdeandelsföreningens vidkommande. Domstolen skall på tjänstens vägnar underrätta värdeandelsföreningen om att tvistemål av detta slag anhängiggjorts. Det är emellertid skäl att bibehålla ett av värdeandelsregistrets vårdslöshet oberoende ansvar så länge som systemet är uppdelat mellan flera värdeandelsregister, vilka i rättsligt hänseende är självständiga i förhållande till varandra. Av samma orsak är det skäl att bibehålla det subsidiära ansvaret för skador som den registeransvarige orsakat. Avsikten med de ändringar som föreslås i 14 och 17-19 §§ lagen om värdeandelssystemet är

emellertid att ändra principerna för täckande av subsidiärt ansvar.

För det första skall emittenterna inte längre påföras ansvar som härrör från värdeandelssystemet. För det andra föreslås de registeransvarigas solidariska ansvar bli upphävt. Däremot är det från investerarnas synpunkt skäl att bibehålla det subsidiära ansvaret för skador som uppkommer inom värdeandelssystemet, så länge systemet i rättsligt och tekniskt hänseende är oenhetligt. Det subsidiära ansvaret skall enligt förslaget bäras av värdepapperscentralen som för ändamålet har en ersättningsfond som är betydligt större än den nuvarande, ansvarsförsäkringar och borgensförbindelser samt i sista hand sitt eget kapital. Centralens på dessa baserade risktäckningskapacitet är ägnad att inge ett större förtroende än värdeandelsföreningens säkerhetsfond. Dessutom kan ansvaret förverkligas lättare än vad som för närvarande är fallet. Ersättningsansvar som har uppkommit under den nuvarande ansvarsstrukturens giltighetstid skall enligt övergångsstadgandena beaktas i tio års tid från det att värdepapperscentralen fick sin koncession.

18 §. Värdepapperscentralens ansvar för de grundläggande hanteringssystemens funktion och för det egna värdeandelsregistret samt dess subsidiära ansvar för övriga registeransvariga skall enligt förslaget tryggas med en särskild fond. Fonden skall vara en från värdepapperscentralen fristående juridisk person men den skall förvaltas av centralens styrelse. Stadgandena om fonden överensstämmer i princip med vad som i 6 kap. kreditinstitutslagen stadgas om organiseringen av depositionsbankernas säkerhetsfonder.

Enligt paragrafens 1 mom. skall värdepapperscentralen bilda en fond för att trygga uppfyllandet av sina förpliktelser. Med förpliktelser avses enligt föreslagna 17 § subsidiärt ansvar för ersättningar som registeransvariga skall betala på grundval av sådant strikt ansvar som avses i 30 § lagen om värdeandelskonton och likaså centralens strikta ansvar för sitt eget register. Med avvikelse från vad som är fallet beträffande värdeandelsföreningens säkerhetsfond skall värdepapperscentralens fond emellertid täcka också ansvar som uppkommer i samband med uppgifterna som nationell värdepapperscentral. Fonden kan således användas för att täcka ansvar i samband med upprätthållandet av centrala datasystem och i samband med

uppgifterna som nationell värdepapperscentral. Fonden kan givetvis inte användas för finansiering av centralens normala verksamhet, såsom för betalningar som hänför sig till leveransavtal eller personalens löner.

Värdeandelsregistren och andra som anlitar fondens tjänster skall avsätta medel till den. Däremot behöver de som är centralens registerkunder inte göra inbetalningar till fonden. Inbetalningens belopp skall bestämmas enligt hur stor den risk är som vederbörande utsätter värdepapperscentralen för. Eftersom det är svårt att på förhand bedöma vilka typer av tjänster centralen kommer att tillhandahålla eller vilka risker som är förenade med respektive tjänster, föreslås att de fonderingsskyldiga sammanslutningarna närmare anges i fondens stadgar. För stadgarna skall utverkas vederbörande myndighets fastställelse. Kundgrupper vilkas verksamhet inte innebär någon riskexponering för centralen behöver naturligtvis inte göra sådana inbetalningar som avses här. Efter att registerfunktionerna i tekniskt och rättsligt hänseende har sammanslagits skall närmast de sammanslutningar som fungerar som centralens ombud svara för fonderingen. Innan sammanslagningen slutgiltigt görs förutsätts det emellertid lagändringar i syfte att förstärka ombudssystemet. Dessa ändringar är det inte ändamålsenligt att föreslå ännu i detta skede.

Enligt lagförslaget skall fondens slutliga storlek vara etthundratio miljoner mark. I jämförelse med säkerhetsarrangemangen i samband med de övriga nordiska ländernas värdepapperscentraler anses detta belopp vara tillräckligt med hänsyn till den finländska värdepappersmarknadens storlek. Fondens risktäckningskapacitet skall förutom genom fonden tryggas genom försäkringar, centralens egna kapitalbas samt genom förlustdelnings- och borgensavtal mellan sammanslutningarna inom värdepapperscentralens verksamhetsområde. Tillsammans skall dessa arrangemang trygga kontinuiteten i fondens verksamhet. T.ex. Finlands Värdepapperscentral Ab:s planerade 300 miljoner marks risktäckningskapacitet är baserad på fonden och på bolagets kapitalbas samt på borgensförbindelser som ställs på centralens vägnar. Den i paragrafen angivna fondens kapital behöver således inte ökas till det stadgade beloppet omedelbart då lagen träder i kraft såvida andra stödåtgärder, exempelvis förlustdelningsförbindelser, kompen-

serar det kapital som saknas. Fonderingen skall ske inom den tidtabell som värdepapperscentralens styrelse bestämmer, dock senast 15 år efter denna lag har trätt i kraft och på så sätt att den inte äventyrar systemets kostnadseffektivitet.

Värdeandelsföreningens säkerhetsfond skall anslutas till värdepapperscentralens fond. Också de registeransvarigas i den gällande lagen stadgade fonderingsansvar skall ersättas med en skyldighet att avsätta medel till värdepapperscentralens fond.

Enligt det 4 a kap. som i ett senare skede kommer att föreslås i värdepappersmarknadslagen kan clearingorganisationen ha en fond som tryggar clearingverksamhetens kontinuitet. Värdepapperscentralen föreslås bilda en sådan clearingfond. Kapitalkravet på etthundratio miljoner mark gäller båda fonderna gemensamt.

Centralen kan enligt 2 mom., i likhet med värdeandelsföreningen, med stöd av sin regressrätt uppbära ersättning hos den som borde ha betalat ersättningen i enlighet med det strikta och primära ansvar som avses i 30 § lagen om värdeandelskonton. Regressrätt uppkommer naturligtvis endast i det fall att centralen till någon som lidit skada betalar ersättning på grund av sitt subsidiära ansvar. Centralens ansvar kan jämföras med en laga borgensförbindelse, eftersom det för uppkomsten av betalningsskyldighet förutsätts bevis på den primärt ansvariges insolvens. Möjligheterna att förverkliga regressrätten kan således i praktiken visa sig vara små. Om ersättningarna kan uppbäras hos den primärt ersättningsskyldige skall de avsättas till värdepapperscentralens fond. Motsvarande stadgande tillämpas enligt den gällande lagen på värdeandelsföreningens säkerhetsfond.

Paragrafens 3 mom. gäller möjligheten att teckna ansvarsförsäkringar för värdeandelsystemet. I momentet skall närmast göras de ändringar som överföringen av värdeandelsföreningens uppgifter till värdepapperscentralen förutsätter. Värdepapperscentralen kan ålägga en registeransvarig som fått koncession att teckna en ansvarsförsäkring som centralen godkänner. Det har i praktiken visat sig vara svårt att teckna sådana försäkringar som avses i lagrummet, eftersom det är svårt att fastställa den risk som är förenad med ett strikt och obegränsat ansvar. T.ex. värdeandelsföreningen har inte lyckats teckna någon försäkring för sitt subsidiära an-

svar.

19 §. Enligt denna paragraf skall värdepapperscentralen ha en clearingfond. Enligt de ändringar som i ett senare skede kommer att föreslås i värdepappersmarknadslagen skall clearingorganisationen med en clearingfond frivilligt kunna trygga sin risktäckningskapacitet. Värdepapperscentralen skall utöver clearingverksamheten sköta också de uppgifter som avses i denna lag och den måste sålunda bära den risk som är förenad med dem. Enligt lagförslaget 18 § skall denna övriga verksamhet tryggas genom fonden. I syfte att balansera risktäckningskapaciteten föreslås att clearingfonden skall vara obligatorisk för värdepapperscentralen.

När det gäller placeringsverksamheten och förvaltningen i samband med värdepapperscentralens fond och clearingfonden kan vissa effektivitetsfördelar uppnås genom att fonderna sammanslås. Eftersom fonderna likväl avsätts av olika sammanslutningar på grundval av skilda funktioner är det skäl att vid sammanslagningen av fonderna dra försorg om att de medel som avsätts av parter som bedriver en viss typ av verksamhet inte används för ersättningar till följd av någon annan verksamhetstyp. Därför föreslås att vederbörande ministeriums tillstånd skall utverkas för sammanslagningen. Ministeriet skall förvissa sig om att separeringsprincipen respekteras och om att värdepapperscentralens risktäckningskapacitet inte äventyras på grund av sammanslagningen.

20 §. Värdepapperscentralens fond föreslås vara en juridisk person i stiftelseform. För fonden skall uppgöras stadgar. Fonden skall organiseras på ett liknande sätt som de olika bankgruppernas säkerhetsfonder enligt gällande lag. I paragrafens 2 mom., som gäller stadgarnas minimiinhåll, ingår således i stort sett samma uppräkningslista som i 56 § 2 mom. kreditinstitutslagen. Såsom konstateras ovan skall fondens förvaltning enligt förslaget skötas av värdepapperscentralens styrelse. I fondens stadgar är det emellertid möjligt att närmare avgränsa styrelsemedlemmarnas uppgifter inom fondens beslutsfattande.

21 §. I paragrafen stadgas om inbetalningarna till värdepapperscentralens fond, om placeringen av fondens tillgångar samt om fondens möjlighet att uppta kredit.

Inbetalningar till fonden skall göras av ett flertal sammanslutningar som på ett eller annat sätt har anknytning till värdepapper-

scentralens verksamhet. Eftersom centralens ansvar sammanhänger med dessa sammanslutningars verksamhet och de tjänster som de anlitar, borde fonderingsskyldigheten differentieras i enlighet med de risker som respektive sammanslutnings verksamhet utsätter värdepapperscentralen för.

Enligt paragrafens 1 mom. skall de årliga inbetalningarna korrelera med den kalkylerade riskexponeringen. Betalningsgrunderna skall bestämmas i fondens stadgar. Exakt samma grunder kan inte tillämpas på samtliga fonderingsskyldiga, eftersom de med funktionerna sammanhängande riskerna varierar. Det är svårt att sinsemellan jämföra de risker som orsakas t.ex. av en clearingmedlem, en registeransvarig, något av centralens ombud och av någon som anlitar centralens förteckningstjänster. Sammanslutningarna inom respektive grupp bör emellertid behandlas likvärdigt.

I momentet föreslås stadganden om att centralens styrelse årligen skall bestämma det minsta belopp som skall avsättas till fonden. För att trygga värdeandelssystemets risktäckningskapacitet föreslås att vederbörande ministeriums fastställelse skall utverkas för styrelsens beslut om minimibeloppet. Detta minimibelopp skall enligt de fastställda grunderna fördelas mellan respektive grupper och sammanslutningar. Styrelsen skall därefter besluta hur mycket envar sammanslutning skall betala in.

Fondens tillgångar kan enligt 2 mom. placeras endast i instrument som anses vara tillräckligt säkra och likvida. Grunderna för placeringspolitiken bestäms i fondens stadgar.

Stadgandet överensstämmer i stort sett med 65 § kreditinstitutslagen. Enligt det sistnämnda stadgandet får en depositionsbanks säkerhetsfond emellertid investera en del av sina medel i fastigheter samt i aktier och andelar i fastighetsbolag. När det gäller de ansvar som skall täckas med värdepapperscentralens fond kan fast egendom inte anses vara ett ändamålsenligt placeringsobjekt. Av denna anledning skall fastighetsinvesteringar uttryckligen undantas från de objekt som värdepapperscentralens fond kan placera sina tillgångar i.

För att fonden skall kunna sköta sina uppgifter på ett rationellt sätt kan fonden bli tvungen att uppta en temporär kredit för att sköta en betalning. Möjligheten att uppta kredit kan behövas särskilt i början av vär-

depapperscentralens verksamhet, då det i 18 § angivna minimikapitalet inte ännu har hunnit fonderas. Avsikten är emellertid inte att fonden, i likhet med bankgruppernas säkerhetsfonder, skall stödja de registeransvariga ekonomiskt. De inom systemet fungerande sammanslutningarnas solidariska ansvar inskränker sig till de årliga garantiavgifterna samt till eventuella separata förbindelser.

22 §. I denna paragraf konstateras att värdepapperscentralens fond är självständig både i förhållande till värdepapperscentralen och i förhållande till de fonderingsskyldiga sammanslutningarna. Fonden skall ha en fristående bokföring och ekonomiförvaltning. De fonderingsskyldiga har inte rätt att få tillbaka vad de betalat in till fonden. Dessa omständigheter gör det möjligt att vid beskattningen behandla inbetalningarna på samma sätt som de garantiavgifter som bankerna betalar in till sina säkerhetsfonder.

Fonderingen främjas genom bestämmelsen om att fonden kan återbetala medel och dela ut avkastning efter att fondens kapital har uppnått det lagstadgade minimibeloppet. Detta får emellertid ske endast under förutsättning att fondens kapital inte underskrider minimibeloppet.

23 §. I paragrafens föreslås en ändring till följd av att värdeandelssystemet omstruktureras. Den enligt gällande lag i samband med värdeandelsföreningen verksamma rättelsenämnden föreslås bli överförd till statsrådet. I princip är det inte naturligt att till ett privat aktiebolag hänföra ett med tanke på snabbt ändringssökande inrättat rättsmedel-sorgan, vars verksamhet kan jämföras med en domstols. Rättelsenämndens sammansättning föreslås inte bli ändrad i detta sammanhang och den föreslås också bibehålla sin rättsliga karaktär.

I denna proposition behandlas inte heller frågan om rättelsenämndens uppgifter. Nämnden har haft en mindre betydelse än väntat - den har hittills behandlat endast två fall. Europeiska kommissionen gav i slutet av 1994 ett förslag till direktiv om ersättningsfonder för investerare (COM (94) 585 final). Även om Ministerrådet och Europaparlamentet inte ännu slutgiltigt har godkänt förslaget, har finansministeriet tillsatt en arbetsgrupp för att bereda de åtgärder som kommer att föras av direktivet. Avsikten är att arbetsgruppen skall granska de frågor som ansluter sig till investerarskyddet

i ett vidare perspektiv än enbart med tanke på det eventuella direktivet. I detta sammanhang är det också möjligt att närmare ta ställning till frågan om investerarskyddet kan förbättras, genom att en särskild nämnd inrättas för att avgöra inom värdepappersmarknaden uppkommande investerarskyddsfrågor och ge rekommendationer om olika förfaranden. Till denna nämnds uppgifter kunde hänföras också de uppgifter som för närvarande ankommer på värdeandelsföreningens rättelsenämnd. Mandattiden för finansministeriets arbetsgrupp löper ut i slutet av 1996.

Enligt 36 § lagen om värdeandelskonton är det avgiftsfritt för parterna att få ärenden behandlade i nämnden. Den som söker ändring kan dessutom av värdeandelsföreningen få ersättning för sina kostnader, om hans yrkande bifalls. För rättelsenämndens kostnader har hittills de registeransvariga svarat, genom att de finansierat värdeandelsföreningen av vars medel rättelsenämndens kostnader betalats. Även om rättelsenämnden enligt förslaget överförs till statsrådet skall nämndens kostnader inte finansieras med budgetmedel. Finansieringsansvaret skall enligt förslaget kvarstå hos värdeandelssystemets parter. Av denna anledning föreslås ett stadgande om att värdepapperscentralen skall svara för rättelsenämndens kostnader. I centralens regler kan det bestämmas hur de registeransvariga, de som anlitar värdepapperscentralens tjänster samt parterna i de ärenden som hänskjuts till nämnden skall täcka dessa kostnader. Värdepapperscentralens resultat belastas således endast av den delen av rättelsenämndens kostnader, som härrör från centralens eget värdeandelsregister. I reglerna kan bestämmas att den förlo-rande parten i ett ärende, om denne är bunden av centralens regler, skall svara för åtminstone en del av kostnaderna. I reglerna kan emellertid inte avvika från 36 § lagen om värdeandelskonton, enligt vilken ärendets behandling är avgiftsfri för en rättsinnehavare som är part.

24 §. I paragrafens 1 mom. föreslås en ändring av grunderna för val av medlemmar till rättelsenämnden. Enligt den gällande lagen skall två av nämndens fyra medlemmar utses bland personer som föreslagits av de riksomfattande föreningar som bevakar placerarnas intressen och två på förslag av värdeandelsföreningens fullmäktige. Fullmäktiges förslagsrätt föreslås bli överförd till

värdepapperscentralens bolagsstämma, efter-
som värdeandelsföreningens uppgifter till
största del också annars överförs till värde-
papperscentralen.

Ändringar föreslås också i förfarandet när
de medlemmar utses som skall företräda pla-
cerarna. Det har i praktiken varit svårt att
hitta lämpliga kandidater för att i rättelse-
nämnden representera placerarna. Detta har
berott på att det i Finland inte finns några
riksomfattande föreningar som entydigt kan
anses bevaka placerarnas intressen. I synner-
het de institutionella placerarna kan inte an-
ses ha några föreningar som överensstämmer
med den gällande ordalydelsen. Småplace-
rarnas intressen bevakas av Aktiespararnas
Centralförbund rf, med det har i praktiken
 varit oklart om denna förening kan anses
vara en sådan riksomfattande intresseorgani-
sation som avses i paragrafen.

Av dessa orsaker föreslås att statsrådet
utan något förslagsförfarande skall utse så-
dana personer till rättelsenämnden som kan
anses företräda placerarna. Småplacerare och
storplacerare har inte alltid sammanfallande
intressen. Rättelsenämnden skall i jämlikhe-
tens namn välja företrädare ur vardera grup-
pen, även om nämndens medlemmar har
domaransvar och således skall handla opar-
tiskt. Ändringen skall emellertid tillämpas
först när medlemmar följande gång utses till
rättelsenämnden efter att lagen trätt i kraft.

25 §. I paragrafen föreslås en ändring en-
ligt vilken utöver börsbolagen också alla
andra bolag vilkas aktier är föremål för of-
fentlig handel skall vara skyldiga att överfö-
ra sina aktier till värdeandelssystemet. Den-
na skyldighet utsträcks således också till
bolag som är noterade på OTC- och mäklar-
listan. I praktiken har sex av börslistans 71
bolag, tio av OTC-listans 31 bolag och fem
av mäklarlistans tio bolag inte ännu
(1.7.1996) anslutit sig till värdeandelslistan.
För dessa bolags aktier är de inte typiskt att
de är föremål för livlig handel. En del av
bolagen är tydligt på väg att lämna den of-
fentliga handeln. I fråga om avslutande av
offentlig handel gäller emellertid särskilda
placerarskyddsregler enligt vilka det är svä-
rare att lämna en lista än att bli noterad på
den. Dessa regler har tillsammans med pre-
ciserande domstols- och myndighetsbeslut
bromsat vissa bolags planer på att bli avför-
da från handelslistorna.

Enligt paragrafens gällande lydelse skall
finska börsbolag överföra sina aktier till vär-

deandelssystemet inom en tid som bestäms
genom förordning. Denna skyldighet under-
stryks genom stadgandet i 32 § om att ett
bolag vid vite kan förpliktas att besluta om
övergång till värdeandelssystemet. Anslut-
ningstvånget motiverades på sin tid med
behovet att säkerställa att systemets kostnad-
seffekter och ägandets offentlighet förverkli-
gades i praktiken. Någon förordning om när
anslutningen till värdeandelssystemet senast
skall ske har inte givits.

Den nationella lagstiftning som investe-
ringstjänstdirektivet förutsätter trädde i kraft
den 1 augusti 1996. En av ändringarna gäl-
ler definitionen av begreppet offentlig han-
del i 1 kap. 3 § värdepappersmarknadslagen.
Enligt den definition som gällde till den sista
juli 1996 indelades värdepapperen i tre
grupper, dvs. värdepapper som var föremål
för handel på en fondbörs, på avtalsmarkna-
den respektive vid annan offentlig handel.
Enligt det genom lagen 581/96 ändrade stad-
gandet indelas värdepapperen i börsvärde-
papper som är noterade på börslistan och i
marknadsvärdepapper som är föremål för
annan offentlig handel. I den nya indelning-
en beaktas särskilt de accentuerade krav på
investerarskydd som ställs inom handeln
med börsnoterade värdepapper. Indelningen
förtydligar värdepappersmarknadslagens
tillämpningsområde och förenklar de legisla-
tiva krav som gäller inom den offentliga
handeln med värdepapper. Avsikten med
ändringen är dessutom att förbättra överens-
stämmelsen mellan lagstiftningen och den
praxis som utvecklats på marknaden.

Statsrådet kan på ansökan underrätta andra
medlemsstater i EU samt Europeiska kom-
missionen om den marknadsplats där det
bedrivs offentlig handel i enlighet med vär-
depappersmarknadslagen. Denna anses då
vara en sådan i investeringstjänstdirektivet
reglerad marknad som är förenad med de i
direktivet angivna rättigheterna vad gäller
friheten att tillhandahålla tjänster och att
etablera sig. Medlemsstaterna skall å ena
sidan garantera värdepappersföretag i andra
medlemsstater tillträde till en sådan reglerad
marknad. Å andra sidan får medlemsstaterna
inte hindra sina egna värdepappersföretag att
inleda verksamhet på andra medlemsstaters
reglerade marknad. Därmed möjliggörs kon-
kurrens mellan marknadsplatserna inom EU.

Med aktier som är noterade på OTC- och
mäklarlistan bedrivs handel inom det av
Helsingfors Fondbörs Ab upprätthållna HE-

TI-handelssystem där också börshandeln sker. Affärer med aktier i bolag som upptagits på dessa listor och anslutit sig till värdeandelssystemet clearas inom samma system som affärer med börsaktier. Skötseln av listorna har nyligen överförts från Värdepappersförmedlarnas förening rf till Helsingfors Fondbörs Ab. Reglerna för börs-, OTC- och mäklarlistorna överensstämmer i stor utsträckning med varandra.

Handels- och clearingförfarandena för de på olika listor upptagna aktierna har i praktiken förenhetligats sinsemellan. Ansökningar har lämnats in om att de tre listorna skall intas i den förteckning över reglerade marknader som avses i investeringstjänstdirektivet. Det är därför motiverat att på aktier som är föremål för offentlig handel ställa samma krav också när det gäller hanterings-systemet.

Kravet att aktier som är föremål för offentlig handel skall anslutas till värdeandelssystemet är också förenligt med målsättningen att trygga den nationella finansmarknadens utgångsläge i den hårdnande internationella konkurrensen. Det är ofördelaktigt ur konkurrenssynpunkt att aktier som är föremål för handel hanteras och förvaras i system av flera olika typer. Inom värdeandelssystemet kan hanteringen och clearingen av värdepapper skötas effektivare, säkrare och snabbare än inom ett system som är baserat på fysiska dokument. Dessutom kan de tekniska ändringarna i samband med Ekonomiska och monetära unionens tredje etapp och införandet av en gemensam valuta sannolikt genomföras enklare inom värdeandelssystemet än inom ett system som är baserat på fysiska dokument. Värdepapperscentralen stöder ett enhetlig clearingsystem som täcker hela värdepappersmarknaden. Genom värdeandelssystemet är det enkelt att uppfylla de krav som ställs i internationella rekommendationer och genom detta är det också möjligt att upprätthålla den finländska värdepappersmarknadens internationella konkurrenskraft.

Skyldigheten att övergå till värdeandelssystemet skall inte längre stadgas särskilt genom förordning. Bemyndigandet att utfärda förordning intogs på sin tid i lagen av den anledningen att det när lagen stiftades inte ännu var klart när börsbolagen skäligen kunde förutsättas överföra sina aktier till värdeandelssystemet. Värdeandelslagstiftningen har varit i kraft fem år. De grundläggande utredningarna av dess funktion har

således redan gjorts och en praxis för övergången har uppkommit. Av denna anledning finns det inte längre någon orsak att uppskjuta övergångsskyldighetens inträdande till en tidpunkt som bestäms genom förordning. Enligt förslaget skall tidpunkten för övergångsskyldighetens inträdande bestämmas i ett övergångsstadgande enligt vilket bolagen skall uppfylla sin skyldighet före utgången av 1998.

Undantag från överföringsskyldigheten kunde liksom för närvarande beviljas av finansinspektionen, som fortsätter bankinspektionens verksamhet.

I paragrafens 2 mom. skall enligt förslaget göras en precisering som gäller inledande av värdepapperscentralens verksamhet. Dessutom skall hänvisningen som gäller värdeandelar i eget kapital, kombinationsvärdeandelar och placeringsfundsandelar preciseras så att i paragrafen liksom i följande paragraf, dvs. 26 §, hänvisas direkt till värdepappersmarknadslagens definitioner.

26 §. Paragrafens rubrik föreslås bli ändrad så att den bättre motsvarar paragrafens innehåll. Sådana värdeandelar som avses i paragrafen är i 1 kap. 2 § 1 mom. 2 punkten värdepappersmarknadslagen angivna andelar i masskuldebrevslån eller någon därmed jämförlig gäldenärsförbindelse som är avsedd att sättas i omlopp bland allmänheten tillsammans med flera andra likalydande förbindelser. Dessutom avses i lagrummet sådan rättigheter till ränta eller avkastning som ansluter sig till en förbindelse i främmande kapital, om dessa är avskilda till separata värdeandelar.

Enligt förslaget skall till värdepapperscentralen överföras värdeandelsföreningens rätt att i systemet godkänna värdeandelar i främmande kapital. Både beslut om att överföra aktier och beslut om att överföra masskuldebrev till systemet fattas således i fortsättningen av värdepapperscentralen. Emittenten företräds i samband med ansökningsförfarandet alltså av den registeransvarige, eftersom det för genomförande av emissioner inom värdeandelssystemet krävs särskild sakkunskap om hur systemet fungerar. Den registeransvarige som företräder emitenten skall emellertid inte föra något emissionsskonto över värdeandelarna. Denna uppgift skall efter övergångstiden skötas av värdepapperscentralen.

Dessutom föreslås att värdepapperscentra-

len skall underrätta Finlands Bank då det är fråga om en ansökan som har penningpolitisk betydelse. För denna underrättelseskyldighet talar de omständigheter som anförs ovan i motiveringen till 15 § 1 mom. Centralbanken behöver emellertid inte ges möjlighet att direkt ingripa i en emission som grundar sig på en enskild ansökan. Bankens allmänna verksamhetsförsättningar garanteras i tillräcklig utsträckning i de stadganden som gäller centralens regler.

Till paragrafen föreslås bli fogat ett nytt 2 mom. om skyldigheten att till värdeandelssystemet överföra sådana nya masskuldebrevslån och med dessa jämförbara värdepapper vilka är föremål för offentlig handel. I lagrummet stadgas om bemyndigandet att utfärda förordning på samma sätt som i den gällande lagens 25 § 1 mom. Genom förordning kan stadgas om den tidpunkt efter vilken nya masskuldebrevslån skall emitteras som värdeandelar. Finansinspektionen skall ha möjlighet att av särskilda skäl bevilja dispens från överföringsskyldigheten. I detta avseende överensstämmer förslaget med vad som stadgas om aktier. De som köper nya lån godkänner emissionen i form av värdeandelar. Överföringsskyldigheten försvårar inte ställningen för dem som innehar masskuldebrev i dokumentform. De som emitterat s.k. gamla masskuldebrevslån har enligt 26 a § möjlighet att överföra lånen till värdeandelssystemet, men i så fall är överföringen frivillig för placeraren.

Den föreslagna regleringen innebär att marknaden för masskuldebrev blir effektivare och att den nationella marknadens konkurrenskraft förbättras. Detta gäller i synnerhet marknaden för enskilda emittenters masskuldebrevslån.

Avsikten med förslaget är att olika finansieringsformer skall behandlas jämlikt, eftersom samtliga aktier och masskuldebrev som är föremål för offentlig handel med tiden skall överföras till värdeandelssystemet. Vilka finansieringsformer som används kommer således i första hand att bestämmas utgående från emittenternas och placerarnas behov. Detta avgörande överensstämmer med det synsätt som omfattas i regeringens proposition 102/1996 rd, dvs. att stadgandena om emittentens betalningsskydd i stort sett skall överensstämma med varandra, såväl i fråga om aktier som i fråga om värdeandelar i främmande kapital.

26 a §. I denna paragraf stadgas om över-

föring till värdeandelssystemet av sådana masskuldebrev och andra värdepapper i främmande kapital, vilka har emitterats som fysiska dokument. Denna paragraf fogades till lagen i slutet av 1995. Avsikten var att underlätta överföringen av statens serieobligationer till värdeandelssystemet. I denna reglering föreslås inga ändringar. Värdeandelsföreningens beslut föreslås bli ersatt med ett stadgande om värdepapperscentralens rätt att besluta om överföring av skuldebrev till systemet.

26 b §. Till lagen föreslås bli fogad en ny paragraf som gäller överföring av privata aktiebolags aktier och utländska värdepapper till värdeandelssystemet. I propositionen med förslag till ändring av lagen om aktiebolag (RP 89/1996 rd) föreslås att av ett privat aktiebolag utfärdade förbindelser i eget och främmande kapital eller kombinationer av sådana värdepapper inte skall kunna upptas till offentlig handel eller något motsvarande förfarande. På dessa värdepapper skall inte heller tillämpas värdepappersmarknadslagen. De möjligheter som värdeandelssystemet erbjuder kunde således bli oanvändbara för privata aktiebolag. Det finns emellertid ingen orsak att genom lagstiftningen förhindra att privata aktiebolags värdepapper kan överföras till det tekniskt utvecklade systemet. Även om handel inte kan idkas med värdepappren kan bolagen utnyttja t.ex. värdeandelssystemets avkastnings- och ägarförteckningstjänster samt dra nytta av det papperslösa systemets kostnadseffektivitet.

Till värdeandelssystemet har anslutit sig elva bolag vilkas aktier inte är föremål för offentlig handel. Om dessa bolag inte beslutar ombilda sig till publika aktiebolag borde de utträda ur värdeandelssystemet i det fall att de i lagen om aktiebolag föreslagna ändringarna till denna del träder i kraft såsom föreslagits. Därför föreslås att till värdeandelssystemet skall kunna anslutas också privata aktiebolags aktier, ifall bestämmelser om saken tas in i värdepapperscentralens regler. Detsamma gäller utländska värdepapper. Utländska värdepapper eller till sådana berättigande depositionsbevis, vilka i enlighet med 3 kap. värdepappersmarknadslagen har upptagits till offentlig handel i Finland, är värdepapper i den bemärkelse som avses i värdepappersmarknadslagen. De kan således överföras till värdeandelssystemet utan någon sådan särskild reglering som avses i den

föreslagna paragrafen.

Vid överföringsförfarandet skall i huvudsak iakttas 25—26 a §§ samt 3 a kap. lagen om aktiebolag. Om det behövs ytterligare föreskrifter om saken skall dessa tas in i värdepapperscentralens regler. Vid överföring av utländska värdepapper aktualiseras ett flertal specialfrågor, beroende på lagstiftningen i emittentens hemland. I lagförslaget kan inte tas in stadganden om alla tänkbara överföringssituationer.

En förutsättning för överföring av nya utländska värdepapperstyper till värdeandels-systemet är i praktiken alltid att det görs ändringar i värdepapperscentralens regler. Överföringsförfarandet kommer således alltid att granskas av myndigheterna. För att eventuella särskilda problem i samband med utländska värdepapper inte skall äventyra värdepappershanteringen inom Finlands system, måste förutsättningarna för överföringen i tillräcklig utsträckning klarläggas och kontrolleras innan överföringen sker.

27 §. Paragrafen föreslås bli så ändrad att samtliga emissionskonton i fortsättningen skall föras inom värdepapperscentralens värdeandelsregister. I enlighet med den gällande lagen har endast emissionskontona för värdeandelar i eget kapital och för kombinerade värdeandelar i rättsligt hänseende centraliserats till det värdeandelsregister som förs av andelslaget som sköter aktiecentralregistret. Ett emissionskonto för värdeandelar i främmande kapital kan däremot öppnas i vilket värdeandelsregister som helst. I praktiken förs också dessa emissionskonton inom Helsingfors Penningmarknadscentralens centraliserade datasystem, men de registransvariga får föra dem självständigt.

Ett emissionskonto är ett värdeandelskonto som innehas av en emittent. Emissionskontona innehåller grundläggande uppgifter om varje emitterad värdeandels egenskaper och antal inom systemet. De fakta som annars skulle skrivas på varje värdepapper noteras i värdeandelssystemet på ett emissionskonto. Genom att fakta noteras på emissionskontot kan en förvärvare i god tro skydda sig mot eventuella invändningar från emittentens sida. Emittenten själv skyddas å andra sidan genom att på emissionskontot noteras värdeandelens väsentliga innehåll, dvs. emittentens skyldigheter och rättigheter. Dessutom betjänar emissionskontot den s.k. summalsaldokontrollen. Värdeandelarna förs in i systemet och avförs ur det genom noteringar på

emissionskontot. Av kontot framgår vilket antal värdeandelar som ursprungligen emitterats. På detta sätt kan det kontrolleras att på andra värdeandelsskonton inte har noterats flera eller färre värdeandelar än det antal som är i omlopp. Emissionskontot fungerar således som ett bokföringsmässigt motkonto till övriga konton.

Registreringssystemet föreslås inte ännu i detta skede bli slutgiltigt centraliserat. Ovan har emellertid föreslagits ett framskridande i etapper. I den första etappen blir det fråga om att ansluta värdeandelssystemets förteckningsfunktioner till värdepapperscentralen. Emissionskontona föreslås bli överförda i nästa etapp, för vilken enligt övergångsstadgandena skall reserveras en tolv månaders övergångstid.

28 §. I paragrafens 1 mom. om förvaltarregistrering föreslås en hänvisningsändring som sammanhänger med att lagstiftningen om investeringstjänster träder i kraft. Dessutom föreslås att den enligt gällande lag på värdeandelsföreningen ankommande uppgiften att godkänna en utländsk part för uppgiften att sköta förvaltarregistreringen skall överföras till värdepapperscentralen.

29 §. För värdepapperscentralens anställda och personer som sköter förtroendeuppdrag i samband med den gäller samma tystnadsplikt som för motsvarande personer hos värdeandelsföreningen och det andelslag som sköter aktiecentralregistret. Den föreslagna ändringen kan anses vara av teknisk art.

32 §. Den i 25 § stadgade skyldigheten kan förenas med vite. Denna möjlighet gäller dels börsbolag, dels alla sådana bolag som enligt förslaget blir tvungna att överföra sina aktier till värdeandelssystemet. Vitet skall enligt förslaget dömas ut av finansinspektionen och inte, såsom enligt gällande lag, av länsstyrelsen. Förslaget överensstämmer med 23 § lagen om finansinspektionen (503/93). Det är ändamålsenligt att vitet döms ut av den myndighet vars beslut det har förenats med.

33 §. Stadgandena om värdepapperscentralens verksamhet behöver inte längre preciseras genom en förordning, eftersom reglerna för centralens verksamhet skall fastställas av vederbörande ministerium. Centralen skall också verka som clearingorganisation. Enligt en proposition som kommer att avlätas senare skall för clearingreglerna utverkas vederbörande ministeriums fastställelse. Lagens ikraftträdande kan emellertid preciseras ge-

nom en förordning. Vissa stadganden i den gällande förordningen om värdeandelssystemet (1073/91) förblir i kraft när lagen träder i kraft.

Ikraftträdelse- och övergångsstadganden

1. De flesta av lagens stadganden föreslås bli tillämpade så snart lagen trätt i kraft, dvs. fr.o.m. den 1 januari 1997. Tidtabellen för ikraftträdandet är snävt tilltagen, med beaktande av de praktiska arrangemangen i anslutning till inledandet av värdepapperscentralens verksamhet. Att vissa stadganden undantas från ikraftträdandet beror närmast på att de medför förpliktelser att göra ändringar i datasystem och verksamhetsrutiner. Undantag görs dessutom för stadganden som syftar till en koordinering och rationalisering av värdeandelssystemet innan det slutgiltigt centraliseras i rättsligt och tekniskt hänseende. Förslaget går ut på att centraliseringen skall genomföras etappvis. Utan övergångsstadganden kunde ändringarna medföra oskäligen och onödiga svårigheter för de funktioner som skall överföras till värdepapperscentralen, för de registeransvariga samt för emittenterna.

2. Tidtabellen för inledande av den nationella värdepapperscentralens verksamhet är snäv. Det bolag som börjar sköta värdepapperscentralens uppgifter skall kunna vidta praktiska åtgärder för att sammanlå den verksamhet som bedrivs av andelslaget som sköter aktiecentralregistret och värdeandelsföreningen redan innan värdepapperscentralens koncession har beviljats. Av denna orsak föreslås att statsrådet temporärt skall kunna tillåta förberedande åtgärder för att inleda värdepapperscentralens verksamhet redan innan koncessionen har beviljats. Rätt att vidta förberedande åtgärder kan beviljas det bolag som bildats för värdepapperscentralens verksamhet. Denna temporära rätt ersätter emellertid inte värdepapperscentralens eller clearingorganisationens koncessioner, utan bolaget skall särskilt ansöka om dessa så snart det är möjligt.

Avsikten är att Finlands Värdepapperscentral Ab skall beviljas sådan rätt som avses i övergångsstadgandet. Denna beviljas på ansökan, eftersom det inte är skäl att genom lag tvinga en privaträttslig juridisk person att iklä sig offentligrättsligt ansvar. När aktiebolaget har fått sådan temporär rätt har det

befogenhet att verka som värdepapperscentral. Motsvarande avgörande togs då värdeandelssystemet startades genom att det i lagen om värdeandelssystemet (1069/91) särskilt stadgades om en förvaltningsnämnd som skulle sköta den offentligrättsliga värdeandelsföreningens uppgifter. Till förvaltningsnämnd förordnades den då ännu privata Värdeandelsföreningen r.f.

I det föreslagna lagrummet föreslås dessutom att det bolag som beviljats temporär rätt att inleda verksamheten skall ansöka om koncession att verka som värdepapperscentral och clearingorganisation efter att lagarna om dessa koncessioner har trätt i kraft. Detta stadgande behövs för att Finlands Värdepapperscentral Ab skall börja sköta samtliga de grundläggande funktioner på värdepappersmarknaden som enligt planerna ankommer på den.

3. De registeransvariga och emittenterna förutsätts uttryckligen förbinda sig att följa värdepapperscentralens regler, eftersom de registeransvariga inte längre är medlemmar i värdeandelsföreningen och inte heller emittenterna längre är medlemmar i det andelslag som sköter aktiecentralregistret. En registeransvarig eller emittent som inte går med på att följa värdepapperscentralens regler måste avsluta sin verksamhet inom värdeandelssystemet. För avslutandet av verksamheten skall reserveras en så lång tid att värdeandelsregistrets kunder kan skyddas. Betydelsen av övergångsstadgandet utreds också ovan i samband med 15 § 2 mom.

I 3 a kap. 14 § lagen om aktiebolag stadgas om avförande av aktier från värdeandelssystemet. Om ett bolag lämnar värdeandelssystemet efter att dess aktier upptagits till offentlig handel är det enligt lagförslaget 25 § skyldigt att överföra sina aktier till värdeandelssystemet. Ett beslut om att avföra aktier från värdeandelssystemet påverkar således också handeln med bolagets aktier. Det finns inga särskilda stadganden om avförande av värdeandelar av skuldebrevstyp från värdeandelssystemet. Av denna anledning gäller övergångsstadgandet också grunderna för avförande av värdeandelar i främmande kapital.

Eftersom avsikten är att värdepapperscentralens verksamhet skall inledas med det snaraste och eftersom de nuvarande arbetsrutinerna till en början skall bibehållas oförändrade, kan aktiecentralregistrets regler samt värdeandelsföreningens stadgar och

föreskrifter i tillämpliga delar iakttas så länge centralen inte har meddelat sådana föreskrifter som avses i 13 § eller utfärdat de regler som avses i 15 §.

4. De uppgifter som hittills handhåfts av föreningen och det andelslag som sköter aktiecentralregistret samt tillgångarna och skulderna inom affärsrörelsen skall överföras till värdepapperscentralen. Finlands Aktiecentralregister Andelslags värdeandelsregister överförs till värdepapperscentralen direkt med stöd av lag, även om den till registret anslutna affärsrörelsen köps till Finlands Värdepapperscentral Ab. I detta sammanhang försämras inte ställningen för värdeandelsregistrets kontokunder och för överföringen behövs inte kundernas samtycke. Eftersom föreningen upplöses utan att föreningslagen tillämpas och eftersom det inte heller annars stadgas särskilt om upplösningen eller föreskrivs om den i föreningens stadgar, är det skäl att bestämma om avvecklingen av föreningens verksamhet i lagens övergångsstadganden. I samband med att funktionerna sammanslås med värdepapperscentralen är föreningen den enda fristående juridiska personen som därmed upphör att existera.

5. Stadgandet utgör ett undantag från principen att värdepapperscentralen efter lagens ikraftträdande skall svara för de förpliktelser som hittills har ankommit på det andelslag som sköter aktiecentralregistret. Värdepapperscentralen svarar inte för skadestånd angående aktiecentralregistret vilkas grund har uppkommit före lagens ikraftträdande. Sådana ansvarsfrågor skall i enlighet med gällande principer behandlas inom tio år efter lagens ikraftträdande. Oavsett att lagen träder i kraft kvarstår det ansvar som ankommer på medlemmarna i det andelslag som sköter aktiecentralregistret.

6. Värdepapperscentralens personal överförs till denna från de sammanslutningar som för närvarande sköter funktionerna, i och med att centralen övertar dessa funktioner. Det stadgas uttryckligen att de överförda anställningsförhållandena fortgår. Överföringsstadgandet behövs av den anledningen att värdepapperscentralen får överta merparten av de offentliga uppgifter som hittills ankommit på värdeandelsföreningen och det andelslag som sköter aktiecentralregistret och vilkas fortsatta skötsel det är meningen att trygga. För att de anställda skall bli likvärdigt behandlade är det emellertid skäl att

stadga också om de icke-lagstadgade funktioner som ansluts till värdepapperscentralen. Enligt lagförslaget tryggas endast anställningsförhållanden som existerade då verksamheten av Finlands Värdepapperscentral Ab började. Stadgandet begränsar inte parternas möjligheter att ingå mera omfattande avtal om de anställas övergångs rätt än lagförslaget förutsätter.

7. Inledandet av de funktioner som ansluter sig till centraliseringen och koordineringen av värdeandelssystemet samt åtgärderna i samband med inrättandet av den nationella värdepapperscentralen förutsätter, av orsaker som sammanhänger med datatekniken och verksamhetsrutinerna, en tillräckligt lång övergångstid. Enligt förslaget är övergångstiden högst 12 månader. Förslaget hindrar inte att uppgifter överförs till värdepapperscentralen redan tidigare, om detta är nödvändigt och möjligt med tanke på centralens verksamhet. För centraliseringen av förteckningarna över rättsinnehavare skall enligt förslaget, på grund av behovet att utveckla datasystemen, reserveras en längre övergångstid än för centraliseringen av de övriga förteckningsfunktionerna. Öckså dessa förteckningar måste emellertid centraliseras senast i samband med den slutliga centraliseringen av registreringsverksamheten.

8. Den föreslagna lagen medför inte ändringar av samtliga i lagstiftningen ingående omnämningarna om värdeandelsföreningen och om det andelslag som sköter aktiecentralregistret. Det vore oändamålsenligt att ändra alla dessa stadganden. I detta sammanhang görs endast tekniska ändringar i lagen om värdeandelskonton och 3 a kap. lagen om aktiebolag. Eventuella omnämningarna i annan lagstiftning kan ändras senare, då det blir aktuellt att ändra stadgandena också i andra avseenden. En liknande lösning gjordes i samband med att lagen om finansinspektionen (503/93) stiftades (26 § 5 mom.) och i samband med att kreditinstitutslagen (1607/93) ersatte lagen om depositionsbankernas verksamhet (1268/90) och lagen om finansieringsverksamhet (1544/91) (103 § 3 mom. kreditinstitutslagen).

9. Ändringen av förfarandet vid utnämning av rättelsenämndens medlemmar gäller enligt förslaget de medlemmar som väljs för följande treårsperiod. Nämndens nuvarande sammansättning berörs inte av lagförslaget. Stadgandets ordalydelse visar att överföringen till statsrådet inte påverkar nämndens

rättsliga status. Det är fråga om samma typ av överföring som då ett centralt ämbetsverk överförs från ett ministerium till ett annat.

10. Enligt detta övergångsstadgande skall de bolag vars aktier är föremål för offentlig handel överföras till värdeandelssystemet före utgången av år 1998. I stället för ett bemyndigande att utfärda förordning föreslås ett lagstadgande om datum för övergången till värdeandelssystemet. Övergångstiden är för det första avsedd att underlätta bolagens beslutsfattande, eftersom övergången till värdeandelssystemet under tiden hinner behandlas vid den ordinarie bolagsstämman utan att det särskilt behöver ordnas bolagsstämmor för övergången. Övergångstiden behövs också för att de bolag som inte börjar anlita värdeandelssystemet skall kunna förbereda sig på lagens ikraftträdande. En omständighet som talar för en övergångstid är vidare att det inte finns någon gällande speciallagstiftning om värdeandelssystemets funktion i undantagsförhållanden. Det kan bli nödvändigt att dela ut mot värdeandelskonton svarande dokument i en situation där det inte är möjligt att föra värdeandelskontona med automatisk databehandling. Övergångstiden kan anses vara tillräckligt lång för att stadganden för undantagsförhållanden skall hinna beredas. Justitieministeriets lagberedningsavdelning publicerade i februari 1994 en arbetsgruppspromemoria om sådana undantagsstadganden samt 1995 ett sammandrag av utlåtande om promemorian.

En anslutningsskyldighet kan visa sig vara ett alltför osmidigt alternativ, av orsaker som sammanhänger med värdepappersmarknadens utveckling eller den situation som enskilda bolag befinner sig i. Av denna anledning föreslås att finansinspektionen av särskilda skäl kan bevilja dispens från denna skyldighet. Dispensmöjligheten överensstämmer i sak med gällande 25 § 1 mom. lagen om värdeandelssystemet, enligt vilket finansinspektionen kan bevilja dispens från börsbolags anslutningsskyldighet.

11. För att största möjliga nytta skall fås ut av att värdepapperscentralen inrättas borde registerverksamheten i rättsligt hänseende centraliseras till värdepapperscentralen. De för närvarande självständiga registerenheter skall enligt förslaget anslutas till centralen inom övergångstiden. De nuvarande registeransvariga kan fortsätta såsom registreringsombud, på samma sätt som de kontoförande instituten inom de övriga nordiska

ländernas system. Att deras registreringskoncession förfaller betyder således inte nödvändigtvis att deras rörelse upphör. Begreppet registreringsombud kan uttryckligen definieras i lagen. Den slutgiltiga centraliseringen av registerverksamheten förutsätter ändringar i lagstiftningen. Dessa börjar beredas så snart som möjligt efter att värdepapperscentralen har inlett sin verksamhet.

För att detta mål skall uppnås föreslås att samtliga registeransvariga måste förnya sina koncessioner då två år har förflutit från lagens ikraftträdande.

För de registeransvariga skall fastställas en tidpunkt då statsmakten kan ta ställning till värdeandelssystemets struktur. I det skedet kan de lagstadgade koncessionsföresättningarna vara strängare än de är för närvarande. Vid prövningen av ansökningar om förnyad koncession skall iakttas samma förfarande som vid beviljande av koncession. De sammanslutningar som ansöker om förnyande skall uppfylla de vid den aktuella tidpunkten gällande koncessionsvillkoren. Grunderna för dessa anges i lagen. Avsikten med propositionen är att i ett tillräckligt tidigt skede fastställa en tidtabell för parterna. Statsmakten försöker följa denna när den ändrar lagstiftningen. Detta är nödvändigt för att de registeransvariga skall kunna förbereda sig inför lagändringarna. Skyldigheten att förnya koncessionerna kan emellertid visa sig vara alltför oflexibel med tanke på värdepappersmarknadens utveckling eller enskilda registeransvariga. Av denna anledning föreslås att vederbörande ministerium skall på framställning av värdepapperscentralen fastställa ett verksamhetsplan om centralisering av värdeandelsregistren i värdepapperscentralen.

Förfarandet för förnyande av koncessionerna skall enligt 58 § 1 mom. i lagen om värdepappersföretag, som nyligen trädde i kraft, tillämpas på företag som har beviljats koncession enligt lagen om värdepappersförmedlingsrörelse. Övergångsstadgandena föreslogs i regeringens proposition (7/1996 rd.) om vilken under riksdagsbehandlingen inbegärdes utlåtande från riksdagens grundlagsutskott. I utlåtandet uppmärksammades inte procedurstadgandena.

12. Enligt lagförslaget upphävs stadgandena om värdeandelsföreningens förvaltningsnämnd, de noteringsbegränsningar i lagen om införande av lagen om värdeandelssystemet som gäller i samband med bildande av

värdeandelsföreningen och det andelslag som sköter aktiecentralregistret samt de stadganden i förordningen om värdeandelssystemet som gäller opartiskheten i föreningens stadgar samt informationen om föreningens beslut. Bland de stadganden som förblir ikraft kan nämnas stadgandena enligt vilka rättelsenämndens arbetsordning skall godkännas innan noteringar görs, stadgandena enligt vilka ett tillräckligt antal register skall övergå till att använda systemets nya delar, stadgandena enligt vilka tillsynen över datasystemet skall fungera innan noteringar görs, stadgandena enligt vilka ett kommissionsskonto inte skall avslöja säljavsikt, stadgandena enligt vilka begränsningar som är förenade med ett fysiskt dokument som sådana överförs till värdeandelssystemet, stadgandena enligt vilka aktiecentralregistret och värdeandelsregistren skall ordna sina datasystem så att finansinspektionen kan övervaka systemet samt stadgandena enligt vilka en registerkoncession kan avgränsas till en viss systemdel. De i ikraftträdelselagen stadgade förutsättningarna beträffande registernoteringar gäller enligt motiveringarna (RP 8/1991 rd) också sådana systemdelar som tas i bruk senare.

1.2. Lagen om värdeandelskonton

I lagen om värdeandelskonton föreslås ett antal ändringar, närmast av teknisk art, som gäller inledande av värdepapperscentralens verksamhet samt överföring av de uppgifter som hittills ankommit på värdeandelsföreningen och på det andelslag som sköter aktiecentralregistret. De i den gällande lagen angivna uppgifterna som ankommer på värdeandelsföreningen hänförs sig närmast till värdeandelssystemets allmänna tillförlitlighet och säkerhet inom den mellan flera enheter uppdelade registermiljön. Dessa uppgifter föreslås bli överförda till värdepapperscentralen, trots att centralen själv för värdeandelsregister. Centralen kan betraktas som en neutral part på vilken det ställs särskilda tillförlitlighetskrav. En trovärdig skötsel av de uppgifter som skall säkerställa tillförlitligheten kan emellertid förutsätta att centralen gör en klar skillnad mellan å ena sidan övervaknings- och clearingfunktionen och å andra sidan förändring av värdeandelsregistret. Vissa av paragrafförslagen gäller dessutom centralisering och koordinering av värdean-

delssystemet. Dessutom föreslås att den allmänna övervakningen av systemet preciseras.

2 §. I paragrafens 2 mom. föreslås en teknisk ändring enligt vilken värdepapperscentralen skall överta värdeandelsföreningens möjlighet att bestämma på vilket sätt en rättighet eller begränsning skall individualiseras i en situation där den hänförs sig till endast en del av de värdeandelar som är noterade på ett värdeandelskonto. Värdepapperscentralen skall också fastställa de förkortningar som används för rättigheterna och begränsningarna.

3 §. De förteckningar över rättsinnehavare som förs inom värdeandelssystemet skall i likhet med ägar-, borgenärs- och övriga förteckningar överföras till värdepapperscentralen. För närvarande är det envar registeransvarig själv som inom Finlands Aktiecentralregister Andelslags datatekniska miljö ombesörjer produktionen av rättsinnehavarförteckningarna.

Rättsinnehavarförteckningarna sköts således inte inom datasystemets centraliserade del. Innan dessa förteckningar kan överföras till centralen förutsätts det därför att datasystemen utvecklas. För utvecklingsarbetet skall enligt förslaget reserveras en längre övergångstid än för centraliseringen av de övriga förteckningsfunktionerna, eftersom centraliseringen av rättsinnehavarförteckningarna förutsätter mera omfattande utvecklingsåtgärder än de övriga funktionerna. också rättsinnehavarförteckningarna borde emellertid centraliseras innan en bakre gräns fastställs för förnyandet av de registeransvarigas koncessioner och innan skyldigheten att anlita värdeandelssystemet utsträcks till att gälla samtliga aktiebolag vilkas aktier är föremål för offentlig handel.

Avsikten med centraliseringen av förteckningarna över rättsinnehavarna är att förbättra värdepapperscentralens förutsättningar att sköta clearingverksamheten på ränte- och aktiemarknaden. De flesta fördelarna med värdepapperscentralen anknyter till den sammankoppling som inom centralen kan skapas mellan hanteringssystemen för värdeandelar i främmande respektive eget kapital. I praktiken fungerar denna koppling också mellan minut- och partimarknaden. Den gör det också möjligt att effektivt utnyttja säkerheterna inom olika system.

Uppgifter som gör det möjligt att individualisera panträttsinnehavare noteras inte i delägar- och ägarförteckningen utan särskilt i

den rättsinnehavarförteckning som förs inom varje värdeandelsregister. Denna förteckning fungerar i förhållande till värdeandelskontona som en referensdatabas. I och med att rättsinnehavarförteckningarna överförs till värdepapperscentralen förbättras möjligheterna att på ett ändamålsenligt sätt sammankoppla hanteringssystemen för värdeandelar i eget respektive främmande kapital. Det faktum att förteckningarna hanteras av centralen effektiviserar säkerhetsförvaltningen, eftersom det framförallt i samband med aktieclearing blir möjligt att sköta pantsättningen av penningmarknadsinstrument på ett sådant sätt att en anteckning om panthavaren kan göras i den rättsinnehavarförteckning som upprätthålls av centralen.

I paragrafens 2 mom. föreslås endast en teknisk ändring rörande överföring av värdeandelsföreningens uppgifter. Enligt ändringen skall värdepapperscentralen fastställa artificiella signum som ersätter person- och affärssignum.

4 §. Emittentens invändningsskydd bestäms på grundval av de uppgifter som har noterats i förteckningen över de olika slagen av värdeandelar. I praktiken skall i denna förteckning noteras samma uppgifter som på emissionskontot. Emissionskontona centraliseras till värdeandelscentralen som skall godkänna de värdepapper som överförs till värdeandelssystemet. Det är därför konsekvent att också de förteckningar på grundval av vilka emittentens invändningsskydd bestäms blir centraliserade till värdepapperscentralen. Invändningsskyddet för den som har förvärvat en värdeandel skall enligt 28 § bestämmas på grundval av uppgifterna i det värdeandelsregister där värdeandelen var kontoförd vid den tidpunkt då överlåtelsen skedde. Centraliseringen av förteckningarna över olika slag av värdeandelar innebär i praktiken att den registeransvarige skall vända sig till centralen för att få uppgifter ur dessa förteckningar, så länge värdeandelsregistret är spritt mellan olika enheter. Eftersom centralen subsidiärt är ansvarig för felaktiga registernoteringar är en förutsättning för en fungerande ansvarsfördelning att värdepapperscentralen centraliserat för också de förteckningar över olika slag av värdeandelar som eventuellt orsakas av ersättningsansvaret.

Liksom enligt stadgandena om värdepapperscentralens övriga förteckningsfunktioner föreslås, för att en tillräckligt lång över-

gångstid skall kunna reserveras, att förteckningarna över olika aktieslag centraliseras senast när det har förflutit tolv månader från att den övriga lagstiftning har trätt i kraft som föreslås i detta sammanhang.

5 a §. Paragrafens 3 mom. föreslås bli ändrat av den anledningen att 1 kap. 4 § har ändrats i samband med lagstiftningen om investeringstjänster. Dessutom föreslås i momentet en teknisk ändring som gäller inledandet av värdepapperscentralens verksamhet. Enligt ändringen skall värdepapperscentralen godkänna vissa innehavare av förvaltningskonton enligt samma principer som värdeandelsföreningen för närvarande.

7 §. Enligt den gällande lagen skall den registeransvarige underrätta värdeandelsföreningen om en pant som har ställts till förmån för den registeransvarige. Syftet med detta stadgande är att den registeransvarige inte skall ha möjligheter att på förmånliga villkor bli ägare till kundernas panter. Meddelandet till en neutral part skapar en tillräcklig offentlighet om pantens existens och om noteringstidpunkten. Skyldigheten att meddela om saken utgör ett hinder för självkontrahering. Värdepapperscentralen skall enligt förslaget, till åtskillnad från värdeandelsföreningen, också verka som clearingorganisation. En förutsättning för en tillförlitlig clearingverksamhet är att organisationen som säkerhet för de i samband med clearingen uppkommande ansvaren får snabbt realiserbar egendom i form av pengar eller värdepapper som är föremål för handel. Dessa säkerheter är det motiverat att förvara i värdepapperscentralens värdeandelsregister. Det oaktat föreslås att offentliggörandet av panter skall överföras från värdeandelsföreningen till värdepapperscentralen. Centralen skall i enlighet med lagen om värdeandelsystemet ordna databehandlingen på ett sådant sätt att finansinspektionen enkelt kan kontrollera att systemet fungerar. Behandlingen av förpantningsmeddelanden kan således överföras till värdepapperscentralen i det fall att denna ordnar övervakningen så att den kan hållas tillräckligt väl åtskild från centralens clearingverksamhet och värdeandelsregistret.

15 §. I denna paragraf stadgas om notering av vissa officiellt inom den offentliga förvaltningen och rättsväsendet konstaterade händelser, direkt med stöd av myndighetens eller domstolens meddelande till den registeransvarige eller värdeandelsföreningen. Om

noteringsförfarandet kan stadgas genom förordning. Någon sådan förordning har inte ännu givits. Avsikten är att genom paragrafen skapa beredskap för överföring av den offentliga förvaltningens och rättsväsendets funktioner till automatisk databehandling. Därmed kan det bli möjligt att snabbt och enkelt överföra vissa uppgifter om kontoinnehavarna till värdeandelssystemet.

Enligt förslaget kan meddelandet riktas till värdepapperscentralen i stället för värdeandelsföreningen. Genom att värdeandelssystemets gemensamma uppgifter och de centrala datasystemen överförs till värdepapperscentralen underlättas också en centraliserad notering av fakta på myndigheternas initiativ.

16 §. I paragrafens 1 mom. föreslås en ändring till följd av att lagstiftningen om investeringstjänster har trätt i kraft. Begreppet värdepappersförmedlare definieras för närvarande i 1 kap. 4 § 4 mom. 4 punkten värdepappersmarknadslagen.

Paragrafens 2 mom. föreslås tekniskt bli så ändrat att värdepapperscentralen i stället för värdeandelsföreningen kan godkänna finansieringsarrangemang för clearing och redovisning av handel med värdeandelar. På grundval av ett sådant arrangemang kan en värdepappersförmedlare utan hinder av förbudet i 4 kap. 5 § värdepappersmarknadslagen pantsätta ett kommissionskonto som han förfogar över.

Ett kommissionskonto används i samband med värdepapperskommission. Kontot gör det möjligt för värdepappersförmedlaren att i sitt eget namn men för sin kunds räkning till en köparpart överlåta värdeandelar som är föremål för handel. Det är ändamålsenligt att inrätta kommissionskonton också av den anledningen att förmedlarna via dessa kan sammankoppla värdeandelsleveranserna och betalningsförelsen. Enligt regeringens proposition med förslag till värdeandelslagstiftning (RP 104/1990 rd) kan betalningar clearas mellan värdepappersförmedlare på ett sådant sätt att endast nettosummorna kontoförs. För att trygga leveranserna kan värdeandelarna för det första noteras på ett kommissionskonto som tillhör säljarpartens värdepappersförmedlare. Efter betalningsclearing kan värdeandelarna överföras från säljarens kommissionskonto till mottagarnas konton. Köparens värdepappersförmedlare kan för sin del hålla värdeandelarna på sitt kommissionskonto till dess att köparkunden har betalat för värdeandelarna. Förmedlaren har enligt

gällande lagstiftning retentionsrätt i kundens värdepapper för att trygga sin på uppdraget grundade fordran. Kommissionskontot kan således upprätthållas i syfte att trygga retentionsrätten.

Användningen av kommissionskonton kommer att föreslås bli noggrannare reglerad i det skedet då propositionen om clearingverksamhet avläts till riksdagen.

17 §. Bestämmelserna om tidpunkten för notering av beslut i värdeandelsregistret och om förvaring av dokument som ansluter sig till noteringsbeslut kan betraktas som sådana med avseende på värdeandelssystemet förenhetligande normer som det är skäl att värdepapperscentralen utfärdar. Dessa normer gäller visserligen också centralens eget värdeandelsregister. Bestämmelser av det slag som avses i paragrafens 2 mom. kan närmast betraktas som normer av samma typ som de vilka föreslås i 13 § lagen om värdeandelssystemet. Förslaget överensstämmer med de ändringar som föreslås i den sistnämnda lagen och som innebär att värdeandelsföreningens regleringsbefogenhet ersätts med värdepapperscentralens självreglering.

19 §. I paragrafen föreslås i anslutning till överföringen av värdeandelsföreningens uppgifter en teknisk ändring, som kan jämföras med den ändring som föreslås i 17 §. Enligt förslaget skall värdepapperscentralen i fortsättningen bestämma om säkerhetskopiering samt förvaringen av kopior, noteringsansökningar och annat registreringsmaterial. Till värdepapperscentralen skall enligt förslaget dessutom överföras värdeandelsföreningens uppgift att bestämma om de förteckningar som förs över noteringsansökningar som har avvisats eller avslagits.

20 §. Värdepapperscentralens värdeandelsregister skall enligt förslaget ha en mera omfattande verksamhet än det värdeandelsregister som förs av andelslaget som sköter aktiecentralregistret har enligt den gällande lagen. Centralens register skall bl.a. betjäna clearingverksamheten, särskilt i samband med hanteringen av värdeandelar i främmande kapital. Avsikten är inte att uppbära de härav föranledda kostnaderna hos emittenterna. Paragrafens ordalydelse föreslås därför bli så justerad att hänvisningen till 10 § lagen om värdeandelssystemet gäller endast sådana för investerarna avgiftsfria värdeandelskonton som förs på emittenternas bekostnad.

25 §. Värdepapperscentralen skall enligt förslaget upprätthålla de för det änsålänge

oenhetliga värdeandelssystemets funktion oundgängliga centrala datasystemen. Till centralen skall enligt förslaget också överföras övervakningen av de emitterade värdeandelarnas sammanlagda saldo. Denna uppgift sköts enligt den gällande lagen av värdeandelsföreningen. Saldoövervakningen kan skötas inom centralens datasystem, som de registeransvariga i varje fall skall ha ett datatekniskt gränssnitt till. Förslaget ändrar i praktiken knappast skötseln av övervakningsuppgifterna jämfört med de nuvarande rutinerna. De uppgifter som övervakningen förutsätter skall i fortsättningen insamlas, behandlas och granskas inom en och samma organisation.

30 och 32 §§. Ansvarsfördelningen inom värdeandelssystemet behandlas ovan i samband med de ändringar som föreslås i 3 kap. lagen om värdeandelssystemet. I detta sammanhang föreslås ingen ändring av det med värdeandelsregistret sammanhängande obegränsade ansvaret som är oberoende av vårdslöshet. I paragraferna föreslås endast tekniska ändringar som hänför sig till avslutandet av aktiecentralregistrets och värdeandelsföreningens verksamhet.

34 §. I denna paragraf föreslås en teknisk ändring som innebär att den rätt skall överföras till värdepapperscentralen, som andelslaget som sköter aktiecentralregistret enligt den gällande lagen har att i enskilda fall av den registeransvarige få utredningar om noteringsgrunderna.

Tillsyn, rättelseförfarande och ändringsökande

35 a §. Till denna paragraf föreslås bli fogad en ny paragraf om tillsyn över lagens efterlevnad. Motsvarande ändring föreslås i mellanrubriken före paragrafen. Arbetsfördelningen inom tillsynssystemet föreslås bli förtydligad och ändrad så att den överensstämmer med den övriga regleringen av finansmarknaden. Den allmänna tillsynen över att lagen iakttas skall entydigt överföras till finansinspektionen. Värdepapperscentralen skall för sin del, liksom fondbörsen, svara för laglighetsövervakningen.

Det har i praktiken förekommit oklarhet om huruvida finansinspektionen skall övervaka också iakttagandet av lagen om värdeandelskonton. Även om lagen närmast gäller registreringssystemet och noteringsför-

farande skiljer den sig till sin natur inte från den övriga lagstiftning som utgör den allmänna normgrunden för de sammanslutningars affärsrörelse, vilka övervakas av finansinspektionen. T.ex. enligt ordalydelsen i gällande 2 § förordningen om värdeandelssystemet skall den automatiska databehandlingen när det gäller värdeandelssystemet hos andelslaget som sköter aktiecentralregistret vara ordnad på ett sådant sätt att finansinspektionen har möjlighet att kontinuerligt övervaka datasystemets funktion och möjlighet att genom regelbundna inspektioner övervaka att noteringarna har gjorts så som lagstiftningen förutsätter. Också de registeransvariga skall ordna den automatiska databehandlingen på detta sätt. Stadgandet anger att det i praktiken är omöjligt att göra någon skillnad mellan övervakningen av att lagen om värdeandelssystemet respektive lagen om värdeandelskonton iakttas. I detta sammanhang föreslås inte att nämnda 2 § i förordningen upphävs. Den skall således gälla också värdepapperscentralen.

Finansinspektionen övervakar i första hand iakttagandet av lagstiftningen om kreditinstitut och värdepappersmarknaden. I dessa lagar nämns övervakningen uttryckligen. På tillsynsmyndigheten ankom emellertid redan på bankinspektionens tid att utöva tillsyn över iakttagandet av de allmänna obligations- och handelsrättsliga stadgandena i dessa avseenden (RP 242/1989 rd). Finansinspektionen följer t.ex. att kreditinstituten iakttar konsumentskyddslagen, rättshandlingslagen, skuldebrevslagen och bokföringslagen.

Lagen om värdeandelskonton är för närvarande den enda direkt till speciallagstiftningen om värdepappersmarknaden hänförliga lagen där det inte stadgas om finansinspektionens tillsyn. För undvikande av att felaktiga slutsatser dras av detta faktum måste finansinspektionens tillsynsuppgifter preciseras. Ändringen påverkar inte finansinspektionens verksamhet, eftersom finansinspektionen redan under den nuvarande lagens giltighetstid har fäst avseende vid att värdeandelsregistren skall iakta lagen om värdeandelskonton. Avsikten med ändringen är inte heller att påverka behörighetsfördelningen mellan domstolarna, rättelsenämnden och finansinspektionen. Finansinspektionen har inte heller hittills varit behörig att avgöra privaträttsliga tvister mellan tillsynsobjekten och dessas kunder.

Enligt de ovan berörda allmänna principerna för finansinspektionens behörighet kan finansinspektionen endast i efterhand övervaka de noteringar som görs på värdeandelsskonton. Finansinspektionen kan inte ålägga en registeransvarig som verkar under strikt ansvar att göra noteringar på ett förutbestämt sätt eller förbjuda registret att göra sådana noteringar som finansinspektionen bestämmer. Finansinspektionen kan inte heller med bindande verkan för registret besluta vilka rättigheter eller objekt som är noteringsbara. Således kan finansinspektionen inte i enskilda fall direkt påverka en registeransvarigs noteringsbeslut eller innehållet i dem.

36 §. I paragrafen om rättelsenämnden föreslås endast sådana tekniska ändringar som följer av att aktiecentralregistrets och värdeandelsföreningens verksamhet upphör.

Övergångsstadgande

De föreslagna stadgandena skall träda i kraft samtidigt som de ändringar som föreslås i lagen om värdeandelssystemet. Förteckningarna över olika slag av värdeandelar skall centraliseras inom 12 månader från lagens ikraftträdande och rättsinnehavarförteckningarna senast den 31 december 1998.

1.3. Lagen om aktiebolag

I 3 a kap. lagen om aktiebolag föreslås endast de oundgängliga ändringar som beror på att värdeandelsföreningen och det andelslag som sköter aktiecentralregistret överförs till värdepapperscentralen.

1 §. Enligt förslaget skall bolag vilkas aktier inte är upptagna på börslistan foga värdepapperscentralens samtycke till sin handelsregisteranmälan om övergången till värdeandelssystemet. I förslaget beaktas överföringen av värdeandelsföreningens uppgifter till värdepapperscentralen samt den omständigheten att skyldigheten att övergå till värdeandelssystemet föreslås bli utvidgad också i 25 § lagen om värdeandelssystemet.

3 §. S.k. gemensamma konton, som tidigare fördes i aktiecentralregistret, skall i fortsättningen föras inom värdepapperscentralens värdeandelsregister. Värdepapperscentralen skall också i samband med att aktiebolag byts ut svara för de arrangemang som skyddar aktieägarna. Ändringarna kan således anses vara av teknisk art.

5 §. I det ovan behandlade förslaget till

ändring av 15 § lagen om värdeandelssystemet beaktades den omständigheten att närmare föreskrifter om anslutningen till värdeandelssystemet kan ges i värdepapperscentralens regler. Till dessa kan vid behov fogas föreskrifter om den information som skall ges av ett aktiebolag som ansluter sig till det värdeandelssystem som avses i den föreslagna paragrafens 1 och 2 mom. Motsvarande föreskrifter kan enligt den gällande lagen meddelas av värdeandelsföreningen. För att normgivningen på ett flexibelt och ändamålsenligt sätt skall kunna anpassas till inledandet av centralens verksamhet, föreslås i lagens ikraftträdelsestadgande att de av värdeandelsföreningen meddelade föreskrifterna skall iakttas till dess att centralen tar in föreskrifterna i sina regler.

7 §. Enligt förslaget skall till värdepapperscentralen överföras den vänteförteckning som hittills har förts av andelslaget som sköter aktiecentralregistret. I förteckningen antecknas sådana förvärvare av aktier och rättsinnehavare vilkas rätt i förhållande till bolaget inte ännu eller inte längre kan jämföras med en fullvärdig ägares ställning. Ändringen påverkar inte den praktiska verksamheten, eftersom det är meningen att Finlands Aktiecentralregister Andelslags funktioner skall överföras till värdepapperscentralen.

8 §. I denna paragraf föreslås en teknisk ändring till följd av överföringen av aktiecentralregistrets uppgifter. Delägar- och vänteförteckningarnas lagstadgade offentlighet skall i fortsättningen tryggas genom värdepapperscentralens försorg.

15 §. Över innehavare av låneinstrument som avser optioner och konvertibla skuldebrev förs inom aktiecentralregistret en förteckning som kan jämföras med en delägarförteckning. Denna är emellertid inte offentlig. Endast emittenter har rätt att få uppgifter ur den. Förteckningen föreslås bli överförd till värdepapperscentralen. Ändringen påverkar inte de praktiska rutinerna, eftersom Finlands Aktiecentralregisters funktioner skall överföras till värdepapperscentralen.

1.4. Värdepappersmarknadslagen

5 kap. Stadganden om insynsställning

2 §. I samband med att investeringstjänstdirektivet sattes i kraft upphävdes den handelsbegränsning som tidigare gällt personer inom en särskilt angiven insiderkrets. Be-

gränsningen ersattes med ett stadgande om att dessas aktieinnehav är offentligt. De som hör till insiderkretsen är skyldiga att anmäla uppgifter om sitt ägande och eventuella intressegemenskaper samt om värdepappersaffärer och andra transaktioner till ett offentligt register som förs av de anmälningsskyldigas arbetsgivare och av de sammanslutningar för vilka de anmälningsskyldiga sköter förtroendeuppdrag. De uppgifter som omfattas av anmälningsskyldigheten kan emellertid hämtas också direkt ur värdeandelssystemet.

Det andelslag som sköter aktiecentralregistret samt de som är anställda hos eller sköter förtroendeuppdrag för värdeandelsföreningen har enligt den gällande lagen inte på grundval av sin ställning berörts av handelsbegränsningen eller anmälningsskyldigheten. Värdepapperscentralens verksamhet kommer enligt förslaget att vara så omfattande att centralens anställda och de som utför förtroendeuppdrag för den kan jämföras med motsvarande personer vid fondbörsen. Av denna anledning föreslås att anmälningsskyldigheten skall utsträckas till dem som verkar inom värdepapperscentralen.

4 §. De som sköter förtroendeuppdrag och är anställda hos värdepapperscentralen skall enligt förslaget göra anmälan till värdepapperscentralen. Denna är för sin del med stöd av 5 § skyldig att föra ett offentligt register över insiderägande. Dessutom kan ett insiderregister enligt 4 a § bildas utgående från värdeandelssystemet, med andra ord utgående från värdepapperscentralens datasystem.

1.5. Lagen om finansinspektionen

2 §. I förteckningen över finansinspektionens övervakningsobjekt stryks i enlighet med de principer som framförs ovan det andelslag som sköter aktiecentralregistret samt värdeandelsföreningen. I stället för dessa föreslås värdepapperscentralen och värdepapperscentralens fond bli fogad till förteckningen. Finansinspektionen skall således ha samma befogenheter att få upplysningar om värdepapperscentralen och att vidta åtgärder som berör den, som i fråga om sina övriga inspektionsobjekt.

Till förteckningen över tillsynsobjekt skall enligt förslaget fogas också clearingorganisationen och clearingmedlemmarna, eftersom det stadgas om clearingverksamhet i 47 b §

(1536/95) lagen angående stämpelskatt. Paragrafen som gäller befrielse från stämpelskatt för vissa repoavtal föreslås bli fogad till lagen i syfte att underlätta verksamheten på statens referenslånemarknad. I detta sammanhang föreslås också att till värdepappersmarknadslagens 4 kap. fogas en ny 5 a §, enligt vilken finansinspektionen skall godkänna villkoren i sådana repoavtal som avses i lagen angående stämpelskatt. Härvid skall finansinspektionen uppmärksamma bland annat den omständigheten att clearing- en av repoavtalen sköts av ett bolag som bedriver clearingverksamhet. Enligt motiveringen till lagrummet (RP 167/1995 rd) är avgörandet temporärt till dess att lagstiftningen om clearing av värdepappershandel träder i kraft.

1.6. Lagen angående rättighet att idka näring

3 §. Enligt 12 § lagen om värdeandelssystemet krävs det koncession för värdepapperscentralens verksamhet. Av denna anledning skall denna verksamhet fogas till den i 3 § lagen angående rätt att idka näring (122/19) ingående förteckningen över de näringar om vilka genom lag eller förordning stadgas särskilt. Ändringen införs i paragrafens 27 punkt. Samtidigt ändras lagrummet i överensstämmelse med lagstiftningen om investeringstjänster.

2. Lagstiftningsordning

Eftersom det är oklart om den i 11. övergångsstadganden i lagen om värdeandelssystemet föreslagna skyldigheten att ansöka om förnyande av registeransvariges koncession står i konflikt med 15 § Regeringsformen för Finland, är det skäl att begära grundlagssutskottets utlåtande om lagförslaget.

3. Ikraftträdande

Propositionen kan ses mot bakgrund av att det mellan marknadsparterna och myndigheterna råder ett omfattande samförstånd om hur de grundläggande funktionerna på den finländska värdepappersmarknaden skall rationaliseras och förenhetligas. Utgående från detta samförstånd är det meningen att Finlands Värdepapperscentral Ab skall inleda

sin verksamhet i början av 1997. Propositionen har också många beröringspunkter med den proposition om ändringar i värdepappersmarknadslagen och om clearingverksamhet som senare under höstsessionen skall avläsas till riksdagen. Syftet med lagförslagen i denna är att förbereda den nationella värdepappersmarknaden för den under de närmaste åren hårdnande konkurrensen, både inom marknaden och i förhållande till andra nationella marknader.

Finlands Värdepapperscentral Ab kan inte inleda sin planerade verksamhet förrän ändringarna i värdeandelslagstiftningen har trätt i kraft. Däremot är lagstiftningen om

clearingverksamheten inte nödvändig för inledandet av centralens verksamhet. Ändringarna i värdeandelslagstiftningen kan därför sammankopplas med lagstiftningen om clearingverksamheten på ett sådant sätt att stadgandena om värdepapperscentralens organisation träder i kraft i början av år 1997 medan stadgandena om centralens clearingverksamhet träder i kraft efter en övergångsperiod senare under året. Sålunda föreslås att de lagar som ingår i denna proposition skall träda i kraft den 1 januari 1997.

Med stöd av vad som anförts ovan förelägs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om ändring av lagen om värdeandelssystemet

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 17 maj 1991 om värdeandelssystemet (826/91) 4—7 §§, 8 § 1 mom., 9 § och rubriken för den, 10 § och rubriken för den, 11 § 1 och 2 mom., rubriken för 3 kap., 12—23 §§ och rubrikerna för 12—22 §§, 24 § 1 mom., 25 §, 26 § och rubriken för den, 26 a § 1 mom., 27 § 1 mom. och 28 § 1 mom., 29 §, 32 § och 33 §,

av dessa lagrum 10 § sådan den lyder ändrad genom lag av den 22 april 1994 (278/94), 15 § 2—4 mom. sådana de lyder i lag av den 22 juli 1991 (1070/91), 26 § och 28 § sådana de lyder ändrade genom lag av den 8 december 1995 (1386/95) samt 26 a § sådan den lyder i nämnda lag av den 8 december 1995, samt

fogas till 8 § ett nytt 3 mom., till 26 § ett nytt 2 mom. och till lagen en ny 26 b § som följer:

1 kap.

Allmänna stadganden

4 §

Förteckningar

Över ägarna av sådana värdeandelar som avses i 1 kap. 2 § 1 mom. 1, 3 och 4 punkten värdepappersmarknadslagen och som hör till värdeandelssystemet skall hos värdepapperscentralen för emittenternas räkning föras aktieägarförteckningar för varje emittent och andra motsvarande ägarförteckningar.

Hos värdepapperscentralen förs förteck-

ningar över ägarna av sådana värdeandelar som hör till värdeandelssystemet och som avses 1 kap. 2 § 1 mom. 2 punkten värdepappersmarknadslagen. Hos värdepapperscentralen skall också föras en förteckning över dessa värdeandelarantal i olika värdeandelsregister.

5 §

Internationella depåbevis

På ansökan av emittenten kan värdepapperscentralen efter att ha fått tillstånd av vederbörande ministerium, med avvikelse från 2 § 2 mom., för en värdeandel som har

emitterats eller skall emitteras utom Finland besluta utfärda ett internationellt depåbevis till innehavaren eller en bestämd person. Ett internationellt depåbevis kan utfärdas endast om det är nödvändigt på den utländska värdepappersmarknad där det är meningen att emittera depåbeviset. Vad som stadgas i 3 § 2 mom. tillämpas inte på en värdeandel för vilken ett internationellt depåbevis har utfärdats.

6 §

Tillsyn

Finansinspektionen övervakar att denna lag samt de med stöd av den utfärdade och fastställda stadgandena, föreskrifterna, reglerna och anvisningarna följs. Denna lag medför inte ändringar i datasekretessmyndigheternas befogenheter enligt personregisterlagen (471/87).

2 kap.

Värdeandelsregistren

7 §

Registeransvariga

Värdeandelsregister kan föras av

- 1) finska staten,
- 2) Finlands Bank, samt
- 3) kreditinstitut som avses i kreditinstitutslagen (1607/93), värdepappersföretag som avses i lagen om värdepappersföretag (579/96), fondbörser och clearingorganisationer som avses i värdepappersmarknadslagen, optionsföretag som avses i lagen om handel med standardiserade optioner och terminer (772/88) samt av andra samman slutningar som av särskilda skäl i Finland har beviljats koncession för detta ändamål.

Det aktiebolag (*värdepapperscentralen*) som sköter värdepapperscentralen är skyldigt för skötseln av sina uppgifter att föra ett värdeandelsregister.

8 §

Beviljande av koncession

Koncession som avses i 7 § 1 mom. 3 punkten beviljas av statsrådet, som skall begära utlåtande av finansinspektionen och

värdepapperscentralen med anledning av ansökningar om koncession.

9 §

Återkallande av koncession och begränsning av verksamheten

På framställning av finansinspektionen kan statsrådet återkalla koncessionen, om den registeransvarige i sin verksamhet väsentligen bryter mot lag eller förordning eller mot föreskrifter som en myndighet har utfärdat med stöd därav. Koncessionen kan likaså återkallas om den registeransvarige i sin verksamhet bryter mot villkor eller begränsningar som anges i koncessionen eller mot värdepapperscentralens regler eller om den registeransvarige inte längre uppfyller de i 8 § angivna koncessionsförutsättningarna. I stället för att återkalla koncessionen kan statsrådet i enlighet med 2 mom. begränsa den registeransvariges rätt att föra värdeandelsregister, ifall en sådan begränsning kan anses vara en tillräcklig åtgärd.

Statsrådet kan för viss tid begränsa den registeransvariges koncessionsenliga verksamhet, om den registeransvarige konstateras ha förfarit oskickligt eller oaktsamt i denna eller om det är uppenbart att den registeransvariges verksamhet äventyrar stabiliteten i värdeandelssystemet eller placerarnas fördel.

När koncessionen har återkallats övergår skötseln av värdeandelsregistret omedelbart på värdepapperscentralen. Värdepapperscentralen skall utan dröjsmål se till att registrets verksamhet avslutas.

10 §

Kostnaderna för värdepapperscentralens värdeandelsregister

I värdepapperscentralens värdeandelsregister förs i fråga om värdeandelar som avses i 4 § 1 mom. värdeandelskonton i värdeandelsägarnas namn. Emittenterna svarar för kostnaderna för dessa värdeandelskonton. Värdepapperscentralen får dock uppbära ersättning

av kontoinnehavaren för sådana noteringar och kontobesked som beror på att en värdeandel överförs till ett konto i ett annat värdeandelsregister eller på pantsättning av en värdeandel, överlåtelsebegränsning eller åtgärder som nämns i 5 § lagen om värdeandelskonton. Värdepapperscentralen skall öppna ett värdeandelskonto för envar som förbinder sig att följa kontoavtal samt fullgöra betalnings- och andra förpliktelser i anslutning till värdeandelskontot.

11 §

Personer som sköter värdeandelsregister

Den registeransvarige skall bland sina anställda utse minst en person att sköta värdeandelsregistret. Den som sköter registret skall vara en myndig person som inte är försatt i konkurs eller har meddelats näringsförbud. Minst en av dem som sköter registret skall ha avlagt juris kandidatexamen och vara bosatt i Finland. Den som sköter registret skall dessutom uppfylla de behörighetsvillkor som vederbörande ministerium har uppställt.

När någon utses till eller befrias från uppgiften att sköta ett värdeandelsregister skall finansinspektionen och värdepapperscentralen underrättas om detta.

3 kap.

Värdepapperscentralen

12 §

Värdepapperscentralens koncession

Statsrådet kan på ansökan bevilja ett finländskt aktiebolag koncession att verka som värdepapperscentral, om bolaget visar att det sannolikt kan hantera alla värdeandelar som har överförts till värdeandelssystemet, clara avslut och andra transaktioner med värdeandelar som avses i 4 § 1 och 2 mom. samt att det tillförlitligt och på ett sätt som tryggar värdeandelssystemets ändamålsenliga utveckling kan dra försorg om alla de uppgifter som stadgas i 13 §. Koncession kan beviljas endast under förutsättning att sökanden bedöms ha ekonomiska och tekniska resurser att verka som värdepapperscentral samt en tillförlitlig organiserad för-

valtning och en tillräcklig risktäckningskapacitet. Statsrådet skall begära Finlands Banks och finansinspektionens utlåtande om koncessionsansökan. Statsrådet kan efter att ha hört sökanden uppställa villkor för koncessionen samt begränsa den.

Statsrådet kan återkalla koncessionen om värdepapperscentralen i sin verksamhet väsentligt har brutit mot lag eller förordning eller mot föreskrifter som en myndighet har utfärdat med stöd därav, mot värdepapperscentralens regler eller mot villkor eller begränsningar som anges i koncessionen eller om de för beviljande av koncession stadgade förutsättningarna inte längre finns. Efter återkallandet av koncessionen kan statsrådet utfärda närmare bestämmelser om skötseln av värdepapperscentralens uppgifter eller om överföring av dem till någon annan sammanlutning eller om avslutande av värdepapperscentralens verksamhet.

13 §

Värdepapperscentralens uppgifter

Värdepapperscentralen skall sköta gemensamma uppgifter inom värdeandelssystemet. I detta syfte skall värdepapperscentralen

1) upprätthålla de centrala datasystem som värdeandelssystemets funktion förutsätter,

2) föra de förteckningar som avses i 4 § denna lag och i 3 och 4 §§ lagen om värdeandelskonton samt det värdeandelsregistret som avses i 7 § 2 mom. i denna lag,

3) tillhandahålla tjänster i samband med utnyttjandet och hanteringen av de förteckningar som värdepapperscentralen för samt i samband med upprätthållandet av värdeandelssystemet,

4) bestämma reglerna och principerna för datakommunikationen mellan värdeandelsregistren, identifikationssignum för värdeandelar och rättsinnehavare samt övriga gemensamma rutiner inom värdeandelssystemet,

5) bestämma de dagar (*registerdagar*) då värdeandelsregistren skall vara i funktion,

6) bestämma hur sådana fel och oklarheter skall utredas som har uppstått vid överföringar mellan värdeandelsregistren,

7) bestämma de data- och registersäkerhetsrutiner som skall iakttas i samband med värdeandelskonton samt bestämma hur sådana beslutsdokument och kopior som hänförs till beslut i värdeandelsregistren skall

förvaras,

8) övervaka att de på värdeandelskontona noterade värdeandelarnas antal motsvarar det antal som är i omlopp,

9) föra en förteckning över sådana panträtter som avses i 7 § 1 mom. lagen om värdeandelskonton,

10) i övrigt sörja för värdeandelssystemets tillförlitlighet och utveckling samt vid behov utfärda anvisningar i anslutning härtill.

Värdepapperscentralen får utöver sådan verksamhet som avses i denna lag och som är tillåten för en clearingorganisation bedriva endast därtill nära ansluten verksamhet.

14 §

Tillämpning av lagen om aktiebolag

På värdepapperscentralen tillämpas lagen om aktiebolag (734/78), om inte annat följer av denna lag eller av annan lagstiftning om värdepapperscentralen.

Värdepapperscentralen skall ha minst två revisorer, som skall vara av Centralhandelskammaren godkända revisorer eller revisionsammanslutningar.

15 §

Värdepapperscentralens regler och övervakningen av att de följs

Utöver vad som i 13 § stadgas om värdepapperscentralens uppgifter utfärdas regler för dess verksamhet. För värdepapperscentralens föreskrifter och regler skall statsrådets fastställelse utverkas. Statsrådet skall före fastställelsen begära Finlands Banks och finansinspektionens utlåtande om ansökan. Om Finlands Bank ger ett negativt utlåtande i frågor som hör till dess lagstadgade uppgifter, får föreskrifterna eller reglerna inte fastställas till denna del.

Registeransvariga skall innan de börjar föra register förbinda sig att följa värdepapperscentralens regler och föreskrifter. Värdeandelsemittenter skall innan deras värdeandelar kan överföras till värdeandelssystemet förbinda sig att följa värdepapperscentralens regler och föreskrifter.

Värdepapperscentralens styrelse övervakar att värdepapperscentralens regler, föreskrifter och anvisningar iaktas inom värdepapper-

scentralen. Dessutom övervakar värdepapperscentralens styrelse att de registeransvariga följer stadgandena om värdeandelssystemet samt de med stöd av dem utfärdade reglerna, föreskrifterna och anvisningarna. Värdepapperscentralens styrelse skall underätta finansinspektionen om att en registeransvarig förfar på ett sätt som uppenbart strider mot stadgandena, reglerna eller föreskrifterna, ifall denne utan dröjsmål inte rättar sitt förfarande eller situationen inte rättas till på något annat sätt. De registeransvariga och andra som anlitar värdepapperscentralens tjänster skall på begäran ge värdepapperscentralen de specificerade upplysningar som den behöver för att kunna fullgöra sin tillsynsplikt enligt denna paragraf.

16 §

Internationella förbindelser

I egenskap av Finlands nationella värdepapperscentral samarbetar värdepapperscentralen med utländska nationella och internationella värdeandelsregister, clearing- och depositionsinstitut samt värdepapperscentraler. De konton och förteckningar som samarbetet förutsätter förs inom värdepapperscentralens värdeandelsregister. Värdepapperscentralen utfärdar regler för samarbetet.

17 §

Värdepapperscentralens ansvar

Om någon annan registeransvarig inte kan fullgöra sin skadeståndsskyldighet enligt lagen om värdeandelskonton, har den skadelidande rätt till ersättning av värdepapperscentralen. Värdepapperscentralen har då i sin tur rätt att kräva in ersättningen av den ersättningsskyldige.

18 §

Tryggande av värdepapperscentralens risktäckningskapacitet

Värdepapperscentralen skall bilda en fond för att trygga uppfyllandet av de förpliktelser som den har enligt denna lag och enligt lagen om värdeandelskonton (*värdepapperscentralens fond*). Inbetalningar till fonden skall göras av de registeransvariga och av

dem som anlitar värdepapperscentralens tjänster, likväl inte av i 10 § avsedda kunder. Vilka sammanslutningar som är skyldiga att avsätta medel till fonden anges närmare i fondens stadgar. Medel skall avsättas till värdepapperscentralens fond så att dess kapital tillsammans med den i 19 § angivna fonden uppgår till etthundratio miljoner mark vid den tidpunkt som värdepapperscentralens styrelse bestämmer, dock senast 15 år efter att denna lag har trätt i kraft.

Det ersättningsbelopp som värdepapperscentralen med stöd av sin regressrätt enligt 17 § har uppburit hos en ersättningsskyldig skall avsättas till värdepapperscentralens fond, till den del som ersättningen har betalats ur fonden.

Värdepapperscentralen kan ålägga en registeransvarig som avses i 7 § 1 mom. 3 punkten att teckna en ansvarsförsäkring som värdepapperscentralen har godkänt för att täcka skadeståndsansvaret enligt lagen om värdeandelskonton. Värdepapperscentralen har rätt att teckna en ansvarsförsäkring för att täcka sitt ansvar enligt 17 § och att använda värdepapperscentralens fond som självriskandel för denna försäkring.

19 §

Clearingfond

Värdepapperscentralen skall enligt värdepappersmarknadslagen ha en clearingfond.

Den fond som avses i 18 § och clearingfonden kan med tillstånd av vederbörande ministerium, i syfte att främja en rationell och effektiv förvaltning av tillgångarna, sammanslås till en enda fond om det kan garanteras att sammanslagningen inte minskar värdepapperscentralens risktäckningskapacitet och att de belopp som avkrävs de fonderingsskyldiga inte ökar jämfört med läget då fonderna är fristående från varandra.

20 §

Stadgarna för och förvaltningen av värdepapperscentralens fond

För värdepapperscentralens fonds stadgar skall statsrådets fastställelse utverkas.

Av stadgarna skall framgå

- 1) fondens namn och hemort,
- 2) grunderna för bestämmande av fonderingsbeloppen,

3) grunderna för användning av fondens tillgångar till att täcka värdepapperscentralens ansvar,

4) huvudprinciperna för placeringen av fondens tillgångar och för fondens upplåning,

5) grunderna för användning av fondens årliga överskott samt för eventuell utdelning och återbäring av fondens överskottsmedel,

6) fondens räkenskapsperiod,

7) behörighetsvillkoren för revisorerna samt deras antal och mandatperiod,

8) förfarandet vid ändring av stadgarna.

Fonden sköts av värdepapperscentralens styrelse enligt vad som i fondens stadgar bestäms om förvaltningen.

21 §

Beslut om fonderingen

Värdepapperscentralens styrelse bestämmer årligen, efter att ha hört de fonderingsskyldiga sammanslutningarna, det minsta belopp som skall avsättas till värdepapperscentralens fond. Detta minimibelopp skall fastställas av vederbörande ministeriet på framställning av värdepapperscentralen. Värdepapperscentralens styrelse beslutar om beloppet av envar fonderingsskyldig sammanslutnings inbetalning till fonden. Beloppet skall korrelera med värdepapperscentralens riskexponering till följd av de fonderingsskyldiga sammanslutningarnas verksamhet. Beräkningsgrunden skall vara densamma för samtliga registeransvariga och densamma för varje fonderingsskyldig som anlitar värdepapperscentralens tjänster.

Fondens tillgångar skall placeras på ett säkert sätt och så att fondens likviditet tryggas. Fondens tillgångar får inte placeras i fastigheter eller i sådana aktier eller andra värdepapper som ensamma eller tillsammans med andra värdepapper medför rätt att besitta en viss lägenhet eller del av en fastighet.

Fonden kan enligt vad som bestäms i stadgarna uppta kredit, om dess kapitalbas inte räcker för att täcka fondens ansvar.

22 §

Fondens självständighet och återbetalning av medel

Värdepapperscentralens fond kan inte be-

traktas som värdepapperscentralens eller de fonderingsskyldiga sammanslutningarnas tillgångar. En registeransvarig eller en sammanslutning som anlitar värdepapperscentralens tjänster har inte rätt att återkräva gjorda inbetalningar. I fondens stadgar kan det likväl bestämmas att värdepapperscentralens styrelse får dela ut fondens avkastning och återbetala fondens medel, efter att fondens kapital uppnått det minimibelopp som stadgas i 18 §. Utdelning får emellertid ske endast under förutsättning att fondens kapital inte underskrider minimibeloppet.

23 §

Rättelsenämnden

I anslutning till statsrådet finns en rättelsenämnd som har till uppgift att handlägga och avgöra de rättelseansökningar som avses i 36 § lagen om värdeandelsskonton. Nämnden skall i sin verksamhet iakttäta laga rättegångsordning, och dess medlemmar har domaransvar. Utöver vad som stadgas i 36 § 3 mom. lagen om värdeandelsskonton skall värdepapperscentralen svara för nämndens kostnader. I värdepapperscentralens stadgar kan det bestämmas hur de registeransvariga, de som anlitar värdepapperscentralens tjänster samt parterna i de ärenden som nämnden behandlar skall täcka dessa kostnader.

24 §

Rättelsenämndens sammansättning och beslutförhet

Rättelsenämnden består av en ordförande, en viceordförande och fyra andra medlemmar. Ordföranden, vice ordföranden och de övriga medlemmarna utses av statsrådet för tre år. Ordföranden och vice ordföranden skall ha avlagt juris kandidatexamen och ha erfarenhet av domarvärv och skall inte kunna anses företräda de registeransvarigas, värdeandelsemittenternas eller placerarnas intressen. Två av medlemmarna skall utses bland personer som kan anses företräda placerarna och två på förslag av värdepapperscentralens bolagsstämma. I båda förslagen skall nämnas minst fyra personer.

4 kap.

Anslutning till värdeandelssystemet

25 §

Aktier och värdeandelar som jämställs med dem

Ett finländskt aktiebolag vars emitterade aktier är föremål för sådan offentlig handel som avses i värdepappersmarknadslagen skall överföra sina aktier till värdeandelssystemet, om inte finansinspektionen av särskilda skäl beviljar dispens.

På anhållan av en emittent kan värdepapperscentralen godkänna att andra aktier än de som nämns i 1 mom. samt andra värdeandelar som avses i 1 kap. 2 § 1 mom. 1, 3 och 4 punkten värdepappersmarknadslagen överförs till värdeandelssystemet. En aktie eller andel som ensam eller tillsammans med andra aktier eller värdeandelar ger rätt att besitta en viss lägenhet eller del av en fastighet får dock inte överföras till värdeandelssystemet.

26 §

Andelar i masskuldebrevslån och därmed jämförbara värdeandelar

Om överföring till värdeandelssystemet av värdepapper som avses i 1 kap. 2 § 1 mom. 2 punkten värdepappersmarknadslagen beslutar värdepapperscentralen på ansökan av den registeransvarige som företräder emittenten. Värdepapperscentralen skall före beslutet underrätta Finlands Bank, ifall det är fråga om en ansökan som har betydelse för skötseln av bankens lagstadgade uppgifter.

I 1 mom. angivna värdepapper vilka emitteras efter en tidpunkt som stadgas i förordning och vilka är föremål för offentlig handel enligt värdepappersmarknadslagen skall överföras till värdeandelssystemet, om inte finansinspektionen av särskilda skäl beviljar dispens.

26 a §

Överföring av skuldebrev till värdeandelssystemet

Om den registeransvariges ansökan gäller ett skuldebrev eller något annat sådant vär-

depapper, skall värdepapperscentralen i sitt beslut enligt 26 § bestämma den tidpunkt från och med vilken värdepapperet kan överföras till värdeandelssystemet. Värdepapperscentralen kan i sitt beslut meddela närmare föreskrifter om de uppgifter som noteras i värdeandelssystemet och om noteringsförfarandet när ett värdepapper överförs till värdeandelssystemet. Innan beslutet fattas skall värdepapperscentralen kontrollera att emitenten, i ett avtal som emitenten har ingått tillsammans med en eller flera registeransvariga eller på något annat sätt, har säkerställt att alla värdepappersägare har möjlighet att få sin rätt noterad i värdeandelssystemet.

26 b §

Privata aktiebolags och utländska värdepapper

Utan hinder av 2 § kan i värdepapperscentralens regler bestämmas att i lagen om aktiebolag avsedda privata aktiebolags värdepapper och utländska värdepapper kan överföras till värdeandelssystemet. Därvid skall i tillämpliga delar iaktas vad som stadgas i detta kapitel och i 3 a kap. lagen om aktiebolag. Närmare föreskrifter om förfarandet ges i värdepapperscentralens regler. Innan utländska värdepapper överförs till värdeandelssystemet måste värdepapperscentralen kunna förvissa sig om att överföringen och hanteringen av värdeandelarna kan ske utan risk för tillförlitligheten och ändamålsenligheten i värdeandelssystemets funktion eller placerarskyddet.

27 §

Emissionskonto

När en värdeandel överförs till värdeandelssystemet skall ett emissionskonto öppnas. Emissionskonton förs inom värdepapperscentralens värdeandelsregister.

5 kap.

Särskilda stadganden

28 §

Förvaltarregistrering

Om en värdeandel har noterats på ett sådant förvaltningskonto som avses i 5 a § lagen om värdeandelskonton eller om ett internationellt depåbevis har utfärdats för värdeandelen, skall i den förteckning som avses i 4 § i stället för ägaren antecknas den som sköter förvaltarregistreringen. I förteckningen kan också annars i stället för ägaren antecknas den som sköter förvaltarregistreringen, om en utlänning eller en utländsk sammanslutning eller stiftelse äger värdeandelen. Förvaltarregistreringen kan skötas av innehavaren av ett förvaltningskonto eller en registeransvarig eller en värdepappersförmedlare som avses i 1 kap. 4 § värdepappersmarknadslagen. För uppgiften att sköta förvaltarregistreringen kan värdepapperscentralen också godkänna en utländsk värdepapperscentral eller någon annan sådan utländsk sammanslutning som står under tillräcklig offentlig tillsyn och vars ekonomiska verksamhetsbetingelser och förvaltning uppfyller kraven på en tillförlitlig skötsel av uppgifterna. Vederbörande ministerium kan begränsa rätten att förvaltarregistrera värdeandelar som avses i 4 § 1 mom. och som inte är föremål för offentlig handel i utlandet.

29 §

Tystnadsplikt

Den som är medlem i ett organ hos den registeransvarige eller värdepapperscentralen eller i rättelsenämnden eller som är anställd hos någon eller något av dem får inte yppa eller på något annat sätt röja vad han i sitt uppdrag har fått veta om en värdeandelsägares, emitteurs eller någon annans ekonomiska ställning eller enskilda förhållanden. Beträffande sådana uppgifter som nämns i

28 § 3 mom. och andra sådana uppgifter som värdeandelsemittenten i denna egenskap har fått gäller tystnadsplikten även den som är medlem i ett organ eller anställd hos emittenten. Uppgiften får dock röjas, om den är offentliggjord eller om den till vars förman tystnadsplikten gäller ger sitt samtycke eller om det har stadgats eller i behörig ordning bestämts att en sådan uppgift får yppas.

32 §

Vite

Har ett bolag inte enligt 25 § 1 mom. överfört sina aktier till värdeandelssystemet, kan finansinspektionen vid vite förplikta bolaget att före en viss dag överföra aktierna till värdeandelssystemet. Vitet döms ut av finansinspektionen.

33 §

Närmare stadganden

Närmare stadganden om verkställighet av denna lag utfärdas vid behov genom förordning.

1. Denna lag träder i kraft den 1997.

2. Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft. Statsrådet kan på ansökan bevilja det för värdepapperscentralens verksamhet bildade aktiebolaget rätt att vidta förberedande åtgärder för att inleda verksamheten, till dess att koncession har beviljats enligt 12 §. Bolaget skall ansöka om koncession att verka som värdepapperscentral samt enligt värdepappersmarknadslagen om koncession för clearingorganisationsverksamhet. På bolagets verksamhet skall tillämpas vad som stadgas om värdepapperscentralens verksamhet och tillsynen över den.

3. Registeransvariga som har beviljats koncession innan värdepapperscentralens regler fastställts skall förbinda sig att iakttä reglerna när dessa har fastställts, eller upphöra med registerföringen inom sex månader efter att reglerna fastställts. Värdepapperscentralens regler binder den registeransvarige till dess att registerföringen har avvecklats, även om den registeransvarige inte har förbundit sig att följa reglerna. Emittenter

vilkas värdeandelar har anslutits till värdeandelssystemet innan värdepapperscentralens regler fastställts skall förbinda sig att följa reglerna när dessa har fastställts eller ta ut värdeandelarna ur värdeandelssystemet inom aderton månader efter lagens ikraftträdande. Den registeransvarige skall härvid på emittentens bekostnad över de värdeandelar som avses i lagens 26 § ge ett skuldebrev till den som det datum som emittenten meddelat till värdepapperscentralen har noterats som innehavare av värdeandelskontot, om annat inte följer av kontonoteringarna. Emittenten svarar för kostnaderna för att en värdeandel avförs. Värdepapperscentralens regler binder emittenten till dess att värdeandelarna har avförts från värdeandelssystemet, även om emittenten inte har förbundit sig att följa värdepapperscentralens regler. Värdeandelsföreningens stadgar och de föreskrifter som föreningen meddelat samt stadgarna för det andelslag som sköter aktiecentralregistret gäller i den mån de berör värdepapperscentralens verksamhet såsom dennas regler, till dess att värdepapperscentralens regler fastställs.

4. När värdepapperscentralen har beviljats koncession övergår värdeandelsföreningens och dess säkerhetsfonds skyldigheter och rättigheter, inklusive tillgångarna och skulderna, till värdepapperscentralen. Värdeandelsföreningens säkerhetsfonds kapital jämte avkastningen på detta överförs härvid utan vederlag till den fond som skall bildas enligt 18 §. Till värdepapperscentralen övergår samtidigt de rättigheter och skyldigheter som är förenade med de förteckningar som avses i 4 § 1 mom. lagen om värdeandelssystemet och med aktiecentralregistrets värdeandelsregister samt de övriga lagstadgade uppgifter som ankommer på det andelslag som sköter aktiecentralregistret. Värdeandelsföreningens styrelse skall uppgöra bokslutet för räkenskapsperioden före lagens ikraftträdande samt avge slutredovisning i samband med föreningens upplösning. Bokslutet och slutredovisningen skall överlämnas till föreningens fullmäktige för godkännande. Vederbörande ministerium skall underrättas om godkännandet av bokslutet och slutredovisningen. Föreningen anses upplöst när ministeriets beslut om att med anledning av underrättelsen upplösa föreningen har trätt i kraft.

5. Vad som stadgas i 4 punkten gäller dock inte sådan i lagen om värdeandelskonton avsedd aktiecentralregistrets skadestånds-

skyldighet för vilken grunden har uppkommit innan värdepapperscentralens koncession beviljats. Andelslaget som sköter aktiecentralregistret ansvarar för skadeståndsskyldigheten som avses i denna moment, till dess att tio år förflutit från beviljandet av koncessionen. De sammanslutningar som blivit medlemmar i andelslaget som sköter aktiecentralregistret senast vid den tidpunkt då värdepapperscentralens koncession beviljades, skall i enlighet med andelslagets stadgar täcka andelslagets ansvar för de skador som avses i denna punkt.

6. De som är anställda hos Värdeandelsföreningen, Finlands Aktiecentralregister Andelslag och Helsingfors Penningmarknadscentral Ab samt inom Helsingfors Fondbörs Ab:s handels- och clearingsystem, övergår enligt sitt samtycke när denna lag träder i kraft i värdepapperscentralens anställning. Vid övergången skall iakttas vad som i 7 § lagen om arbetsavtal (320/70) stadgas om arbetsgivarens rättigheter och skyldigheter.

7. De ägarförteckningar som avses i 4 § 2 mom. och de förteckningar som avses i 13 § 1 mom. 2 punkten, med undantag av de förteckningar som avses i 3 § lagen om värdeandelskonton, de konton och förteckningar som avses i den sistnämnda lagens 16 § samt de i 27 § nämnda emissionskontona för värdeandelar som avses i 26 §, utan hinder av 1 punkten, skall börja föras hos värdepapperscentralen inom tolv månader från lagens ikraftträdande.

8. Vad som i någon annan lag stadgas eller bestäms om värdeandelsföreningen eller om andelslaget som sköter aktiecentralregistret gäller efter denna lags ikraftträdande

värdepapperscentralen. Om det i en författning som har givits före denna lags ikraftträdande hänvisas till något stadgande som upphävs eller ändras genom denna lag, gäller hänvisningen de stadganden i denna lag som ersätter de upphävda stadgandena.

9. Det utnämningsförfarande som avses i lagens 24 § skall iakttas när medlemmar följande gångs väljs till rättelsenämnden efter att lagen trätt i kraft.

10. Bolag vars aktier är föremål för offentlig handel skall uppfylla den i 25 § 1 mom. nämnda skyldigheten senast den 31 december 1998, om inte finansinspektionen av särskilda skäl beviljar dispens.

11. De registeransvariga skall senast den 31 december 1998 hos statsrådet ansöka om förnyande av sin koncession enligt 7 § 1 mom. 3 punkten eller upphöra med sin verksamhet, om inte vederbörande ministerium på framställning av värdepapperscentralen har till denna tidpunkt fastställt ett verksamhetsplan om centralisering av värdeandelsregistren i värdepapperscentralen. Vid förnyande av koncessionen skall iakttas vad som i 8 § stadgas om beviljande av koncession. Om en registeransvarigs koncession inte förnyas eller om registrets verksamhet avslutas, övertar värdepapperscentralen omedelbart skötseln av detta värdeandelsregister. På avslutandet av registrets verksamhet tillämpas vad som stadgas i 9 § 3 mom.

12. Genom denna lag upphävs 2 och 3 §§, 4 § 1 mom. 1 och 2 punkten och 2 mom. lagen om införande av lagen om värdeandelsystemet samt den lagstiftning som har samband med den (1069/91) samt 1 och 5 §§ förordningen om värdeandelsystemet.

2.

Lag**om ändring av lagen om värdeandelskonton**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 17 maj 1991 om värdeandelskonton (827/91) 2 § 2 mom., 3 §, 4 § 1 mom., 5 a § 3 mom., 7 § 1 mom., 15 §, 16 §, 17 § 2 mom., 19 §, 20 § 2 mom., 25 § 1 mom., 30 § 1 mom., 32 § 1 och 3 mom., 34 §, 36 § 1 och 3 mom. samt mellanrubriken före 36 §,

av dessa lagrum 3 § sådan den lyder delvis ändrad genom lag av den 30 december 1992 (1624/92), 5 a § i lag av den 8 december 1995 (1387/95), 15 § ändrad genom lag av den 25 januari 1993 (52/93) och 32 § 3 mom. i lag av den 5 november 1993 (919/93), samt fogas till lagen en ny 35 a § som följer:

*Uppgifter som antecknas på
värdeandelskonton*

2 §

Om de rättigheter och begränsningar som avses i 1 mom. 3 punkten endast gäller en del av de noterade värdeandelarna, skall de värdeandelar som är föremål för rättigheterna eller begränsningarna individualiseras på det sätt som värdepapperscentralen bestämmer. Rättigheterna och begränsningarna kan anges med förkortningar som fastställs av värdepapperscentralen.

Förteckning över rättsinnehavarna

3 §

Värdepapperscentralen skall föra en förteckning över dem som innehar de rättigheter som hänför sig till de noterade värdeandelarna.

Rättsinnehavarens namn, hemort och postadress samt vid behov betalningsadress skall införas i förteckningen. Dessutom skall rättsinnehavarens finska personbeteckning anges eller, om sådan inte finns, ett identifikationsnummer som värdepapperscentralen har fastställt. Av identifikationssignumet skall i fråga om fysiska personer framgå födelsedatum.

Förteckning över slagen av värdeandelar

4 §

Värdepapperscentralen skall föra en förteckning över vilka slags värdeandelar som har noterats på värdeandelskonton i värdean-

delsregistren.

Förvaltningskonto

5 a §

En registeransvarig eller en värdepappersförmedlare som avses i 1 kap. 4 § värdepappersmarknadslagen kan vara innehavare av ett förvaltningskonto. Även en utländsk värdepapperscentral eller någon annan sådan utländsk sammanslutning som står under tillräcklig offentlig tillsyn och vars ekonomiska verksamhetsbetingelser och förvaltning uppfyller kraven på en tillförlitlig skötsel av uppgifterna kan av värdepapperscentralen godkännas som kontoinnehavare. På ett förvaltningskonto som förvaltas av en utländsk värdepapperscentral får utan hinder av 1 mom. också noteras sådana värdeandelar som ägs av en finsk medborgare eller en finsk sammanslutning eller stiftelse och som avses i 4 § 2 mom. lagen om värdeandelsystemet.

7 §

En panträtt som har noterats på ett värdeandelskonto till förmån för den som för värdeandelsregistret, nedan den registeransvarige, träder i kraft vid den tidpunkt då ett meddelande därom har tillställts värdepapperscentralen. Värdepapperscentralen skall underrätta den registeransvarige om denna tidpunkt, och tidpunkten skall också antecknas på värdeandelskontot som noteringstidpunkt för rättigheten. Den registeransvarige skall genast på eget initiativ avföra notering-

en av sin panträtt när panträtten upphör.

15 §

Genom förordning kan stadgas att uppgift om att rättsinnehavaren har dött, försatts i konkurs eller ställts under förmynderskap eller om att en god man har utsetts för honom eller om att saneringsförfarande har börjat skall noteras också efter anmälan som en registermyndighet eller domstol gör till den registeransvarige eller värdepapperscentralen.

Kommissionskonto

16 §

För de värdepappersförmedlare som avses i 1 kap. 4 § värdepappersmarknadslagen kan ett särskilt värdeandelskonto (*kommissionskonto*) föras över värdepappersförmedlaren och hans kunders värdeandelar, på vilket de värdeandelar får noteras som har lämnats till försäljning. En överlåten värdeandel överförs mot betalning för andelen från kommissionskontot till förvärvarens värdeandelskonto eller till hans värdepappersförmedlars kommissionskonto.

En värdepappersförmedlare får utan hinder av 4 kap. 5 § 1 mom. värdepappersmarknadslagen pantsätta ett kommissionskonto, om pantsättningen bygger på ett sådant finansieringsarrangemang för clearing och redovisning av handel med värdeandelar som värdepapperscentralen har godkänt.

Noteringsförfarande

17 §

Beslutet om notering fattas så att avgörandet antecknas på värdeandelskontot. Anteckningen skall göras utan dröjsmål. Klockslaget för beslutet skall antecknas på kontot på det sätt som värdepapperscentralen bestämmer. Om ansökan helt eller delvis avslås eller avvisas, skall ett särskilt beslut dock meddelas. I samband med detta skall grunden för beslutet nämnas och upplysning ges om möjligheten att söka rättelse.

19 §

Av varje beslut om notering skall enligt värdepapperscentralens föreskrifter tas en säkerhetskopia som inte senare kan ändras. Säkerhetskopiorna samt kopior av de skrift-

liga handlingar som gäller grunderna för beslutet skall förvaras på det sätt som värdepapperscentralen bestämmer.

Den registeransvarige skall enligt värdepapperscentralens föreskrifter föra en förteckning över de ansökningar om notering som har avvisats eller avslagits.

20 §

Om de värdeandelskonton som på emittenternas bekostnad skall föras inom värdepapperscentralens värdeandelsregister stadgas i 10 § lagen om värdeandelssystemet.

25 §

Den registeransvarige skall på registerdagarna underrätta värdepapperscentralen om ändringarna i de på värdeandelskontona noterade värdeandelarnas sammanlagda saldo, särskilt för varje slag av värdeandel. Meddelandet skall tillställas föreningen i en form som lämpar sig för automatisk databehandling.

Skadeståndsskyldighet

30 §

Den registeransvarige är oberoende av värdeslöshet skyldig att ersätta skada som har uppkommit genom

2) ett tekniskt fel eller funktionsavbrott vid behandling eller underhåll av värdeandelsregistrets dataregister eller när data överförs till ett annat värdeandelsregister eller till värdepapperscentralen, eller genom

32 §

Om värdepapperscentralens ansvar för skador som nämns i 30 § stadgas i 17 § lagen om värdeandelssystemet.

Domstolen skall på tjänstens vägnar underrätta värdepapperscentralen om anhängiga tvister som gäller skadeståndsskyldighet för värdeandelsregister och som enligt 17 § lagen om värdeandelssystemet kan leda till sekundär skadeståndsskyldighet för värdepapperscentralen.

34 §

Värdepapperscentralen och värdeandelsemittenten har rätt att av den registeransvari-

ge få kopior av de handlingar samt redogörelser för de övriga utredningar med stöd av vilka förvärvet av värdeandelen har noterats på värdeandelskontot.

Rättelseförfarande och ändringssökande

35 a §

Finansinspektionen övervakar att denna lag samt de med stöd av den utfärdade och fastställda stadgandena, bestämmelserna, reglerna och anvisningarna iakttas.

36 §

Var och en vars rätt berörs av ett sådant beslut av den registeransvarige som gäller notering eller rättelse i andra fall än de som åsyftas i 18 § 1 mom. eller som gäller lämnande av uppgifter om ett värdeandelskonto i andra fall än de som åsyftas i 33 § 3 mom., eller av ett beslut genom vilket en noterings- eller rättelseansökan eller en ansökan om att få uppgifter om ett värdeandelskonto har avslagits eller avvisats, får söka ändring hos rättelsenämnden inom 14 dagar

från den dag då beslutet delgavs honom eller, om beslutet inte har delgivits honom, inom 14 dagar från den dag då han fick kännedom om beslutet. Värdepapperscentralen, om det är fråga om en värdeandel som avses 4 § 1 mom. lagen om värdeandelssystemet, samt värdeandelsemittenten har inom samma tid rätt att söka ändring i ett beslut genom vilket en värdeandel har noterats på ett värdeandelskonto.

Ärendets behandling i nämnden är avgiftsfri för parterna. Om yrkandet bifalls, har den som söker rättelse rätt att få ersättning av värdepapperscentralen för sina kostnader i saken.

Denna lag träder i kraft den 1997.

Värdepapperscentralen skall börja föra de förteckningar som avses i 3 § 1 mom. senast den 31 december 1998 och de förteckningar som avses i 4 § 1 mom. inom tolv månader efter ikraftträdandet.

3.

Lag

om ändring av lagen om aktiebolag

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 29 september 1978 om aktiebolag (734/78) 3 a kap. 1 § 2 mom., 3 § 1 och 2 mom., 5 § 3 mom., 7 § 1 mom., 8 § 1 mom. och 15 §,

av dessa lagrum 1 § 2 mom., 3 § 1 mom. 5 § 3 mom., 7 § 1 mom., 8 § 1 mom. och 15 § sådana de lyder i lag av den 17 maj 1991 (832/91) samt 3 § 2 mom. i lag av den 22 maj 1992 (437/92), som följer:

3 a kap.

Aktier som hör till värdeandelssystemet

1 §

Beslutet om att överföra aktierna till värdeandelssystemet skall utan obefogat dröjsmål anmälas för registrering. Till anmälan skall fogas värdepapperscentralens samtycke, om bolagets aktier inte är föremål för offentlig handel.

3 §

För de aktieägare som inte har givit värdeandelsregistret sina aktiebrev för notering av äganderätten skall på anmälningdagen öppnas ett gemensamt värdeandelskonto i värdepapperscentralens värdeandelsregister. Som kontoinnehavare antecknas bolaget för de oanmälda aktieägarnas räkning.

Hos värdepapperscentralen skall göras upp en särskild förteckning i vilken införs de aktieägare enligt aktieboken vilkas aktiebrev inte senast på anmälningdagen har lämnats in för notering enligt 2 §. En sådan förteck-

ning behöver dock inte göras upp, om överföringen av bolagets aktier till värdeandels-systemet sker på ett av värdepapperscentralen godkänt sätt som tryggar aktieägarens rättigheter och som innebär att aktiebrevens förses med en anteckning som gör det möjligt att utreda varje aktiebrevs samband med noteringen på värdeandelskontot. Numren på de aktier som har noterats på det konto som nämns i 1 mom. eller numren på aktiebrevens för dem skall kunna klarläggas.

5 §

I värdepapperscentralens regler kan vid behov föreskrivas närmare om det förfarande som avses i 1 och 2 mom.

7 §

Om en tillfällig notering av förvärvarens fång har gjorts enligt 18 § lagen om värdeandelskonton, skall förvärvaren inte införas i aktieägarförteckningen. Värdepapperscentralen skall i stället föra en särskild förteckning (*vänteförteckning*) där förvärvet antecknas tills den slutliga noteringen har gjorts. Vid en tillfällig notering skall förvärvarens fångesman likaså avföras ur aktieägarförteckningen och anges i vänteförteckningen.

8 §

Var och en har rätt att hos värdepapperscentralen ta del av aktieägar- och vänteförteckningen samt, om bolaget har terminalförbindelse till värdepapperscentralen, också på bolagets huvudkontor. Om bolagets skyldighet att ge kopior av aktieägar- och vänteförteckningen eller en del av dem gäller 3 kap. 12 § 2 mom.

15 §

Bolagets styrelse kan besluta att lån mot konvertibla skuldebrev eller optionslån skall emitteras inom värdeandelsystemet. Då ersätter värdeandelsregistrets noteringar om låneandelarna och optionsrätterna de åtgärder enligt 5 kap. som gäller konvertibla skuldebrev eller optionsbevis. Värdepapperscentralen för en förteckning över innehavarna av skuldebrev och optionsbevisen. Stadgandena i 6 och 7 §§ gäller i tillämpliga delar denna förteckning.

Denna lag träder i kraft den 1997.

Föreskrifter som värdeandelsföreningen med stöd av 5 § 3 mom. har meddelat före lagens ikraftträdande är i kraft som värdepapperscentralens regler till dess att värdepapperscentralens regler fastställs.

4.

Lag

om ändring av värdepappersmarknadslagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i värdepappersmarknadslagen av den 26 maj 1989 (495/89) 5 kap. 2 § 1 mom. 1 och 3 punkten samt 4 §, sådana de lyder i lag av den 26 juli 1996 (581/96), som följer:

2 §

Anmälningsskyldighet

Innehav av aktier som är föremål för offentlig handel och av värdepapper som enligt lagen om aktiebolag berättigar till aktier samt av andra aktier i ett bolag som emitte-

rat värdepapperen och av andra värdepapper som enligt lagen om aktiebolag berättigar till aktier är offentligt, om värdepapperets ägare är

1) medlem eller suppleant i styrelsen eller förvaltningsrådet, verkställande direktör eller dennes ställföreträdare, revisor eller revisors-suppleant för det bolag, den värdepapper-

scentral, den fondbörs, den värdepappersförmedlare eller någon annan sammanslutning som ordnar offentlig handel med sådana värdepapper eller anställd hos den revisions-sammanslutning som har huvudansvaret för bolagets revision,

3) någon annan anställd hos en värdepapperscentral, en fondbörs, en värdepappersförmedlare eller hos någon annan sammanslutning som ordnar offentlig handel med detta slags värdepapper än en sådan som avses i 1 och 2 punkten, eller

fondbörs och en värdepappersförmedlare som ordnar annan offentlig handel eller till en sammanslutning av värdepappersförmedlare står i ett sådant förhållande som avses i 2 § 1 mom. 1 eller 3 punkten skall när han tillträder uppdraget underrätta fondbörsen, värdepappersförmedlaren eller sammanslutningen om vem han är förmyndare för, om sådana sammanslutningar eller stiftelser som avses i 2 § 1 mom. 4 punkten samt om förändringar i dessa uppgifter. Till sin anmälan skall han foga de uppgifter som avses i 3 § 1 mom. 4—6 punkten.

4 §
Den som till en värdepapperscentral, en

Denna lag träder i kraft den 1997.

5.

Lag

om ändring av 2 § lagen om finansinspektionen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 2 § lagen den 11 juni 1993 om finansinspektionen (503/93), sådan den lyder i lag av den 26 juli 1996 (572/96), som följer:

2 §
Tillsynsobjekt

14) värdepapperscentralen och värdepapperscentralens fond,

Med tillsynsobjekt avses i denna lag:

13) clearingorganisationen och clearing-medlemmen,

Denna lag träder i kraft den 1997.

6.

Lag

om ändring av 3 § lagen angående rättighet att idka näring

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 3 § 27 punkten lagen den 27 september 1919 om rätt att idka näring, sådant detta lagrum lyder i lag av den 19 februari 1993 (252/93), som följer:

3 § Genom lag eller förordning stadgas särskilt om idkande av följande näringar:	offentlig handel med värdepapper, värdepapperscentralsverksamhet samt förande av värdeandelsregister, samt
---	---

27) tillhandahållande av investeringstjänster, optionsföretagsverksamhet, fondbörssverksamhet och anordnade av annan	Denna lag träder i kraft den 1997.
---	---

Helsingfors den 18 oktober 1996

Republikens President

MARTTI AHTISAARI

Minister Arja Aho

1.

Lag

om ändring av lagen om värdeandelssystemet

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 17 maj 1991 om värdeandelssystemet (826/91) 4—7 §§, 8 § 1 mom., 9 § och rubriken för den, 10 § och rubriken för den, 11 § 1 och 2 mom., rubriken för 3 kap., 12—23 §§ och rubrikerna för 12—22 §§, 24 § 1 mom., 25 §, 26 § och rubriken för den, 26 a § 1 mom., 27 § 1 mom. och 28 § 1 mom., 29 §, 32 § och 33 §,

av dessa lagrum 10 § sådan den lyder ändrad genom lag av den 22 april 1994 (278/94), 15 § 2—4 mom. sådana de lyder i lag av den 22 juli 1991 (1070/91), 26 § och 28 § sådana de lyder ändrade genom lag av den 8 december 1995 (1386/95) samt 26 a § sådan den lyder i nämnda lag av den 8 december 1995, samt

fogas till 8 § ett nytt 3 mom., till 26 § ett nytt 2 mom. och till lagen en ny 26 b § som följer:

Gällande lydelse

1 kap.

Allmänna stadganden

4 §

Förteckningar

Över ägarna av sådana värdeandelar som avses i 1 kap. 2 § 1 mom. 1, 3 och 4 punkten värdepappersmarknadslagen och som hör till värdeandelssystemet skall i aktiecentralregistret för emittenternas räkning föras aktieägarförteckningar för varje emittent och andra motsvarande ägarförteckningar.

I värdeandelsregistren förs förteckningar över ägarna av sådana värdeandelar som hör till värdeandelssystemet och som avses 1 kap. 2 § 1 mom. 2 punkten värdepappersmarknadslagen. Ett värdeandelsregister, som för emissionskonto över värdeandelar som avses i detta moment skall ha en förteckning över dessa värdeandelarantal i olika värdeandelsregister.

5 §

Internationella depåbevis

På ansökan av emittenten kan, med avvikelse från 2 § 2 mom., för en värdeandel som har emitterats eller skall emitteras utom Finland utfärdas ett internationellt depåbevis till innehavaren eller en bestämd person.

Föreslagen lydelse

1 kap.

Allmänna stadganden

4 §

Förteckningar

Över ägarna av sådana värdeandelar som avses i 1 kap. 2 § 1 mom. 1, 3 och 4 punkten värdepappersmarknadslagen och som hör till värdeandelssystemet skall *hos värdepapperscentralen* för emittenternas räkning föras aktieägarförteckningar för varje emittent och andra motsvarande ägarförteckningar.

Hos värdepapperscentralen förs förteckningar över ägarna av sådana värdeandelar som hör till värdeandelssystemet och som avses 1 kap. 2 § 1 mom. 2 punkten värdepappersmarknadslagen. *Hos värdepapperscentralen* skall *också* föras en förteckning över dessa värdeandelarantal i olika värdeandelsregister.

5 §

Internationella depåbevis

På ansökan av emittenten kan *värdepapperscentralen efter att ha fått tillstånd av vederbörande ministerium*, med avvikelse från 2 § 2 mom., för en värdeandel som har emitterats eller skall emitteras utom Finland

Gällande lydelse

Beviset utfärdas med tillstånd av värdeandelsföreningen av det värdeandelsregister där emissionskontot för värdeandelen förs. Vad som stadgas i 3 § 2 mom. tillämpas inte på en värdeandel för vilken ett internationellt depåbevis har utfärdats.

6 §

Tillsyn

Bankinspektionen övervakar att denna lag följs. Denna lag medför inte ändringar i datasekretessmyndigheternas befogenheter enligt personregisterlagen (471/87).

2 kap.

Värdeandelsregistren

7 §

Registeransvariga

Värdeandelsregister kan föras av

- 1) staten,
- 2) Finlands bank samt
- 3) de depositionsbanker, värdepappersförmedlingsföretag och andra sammanslutningar som har beviljats koncession för detta ändamål.

Det andelslag som sköter aktiecentralregistret är skyldigt att föra ett värdeandelsregister.

Föreslagen lydelse

besluta utfärda ett internationellt depåbevis till innehavaren eller en bestämd person. *Ett internationellt depåbevis kan utfärdas endast om det är nödvändigt på den utländska värdepappersmarknad där det är meningen att emittera depåbeviset.* Vad som stadgas i 3 § 2 mom. tillämpas inte på en värdeandel för vilken ett internationellt depåbevis har utfärdats.

6 §

Tillsyn

Finansinspektionen övervakar att denna lag samt de med stöd av den utfärdade och fastställda stadgandena, föreskrifterna, reglerna och anvisningarna följs. Denna lag medför inte ändringar i datasekretessmyndigheternas befogenheter enligt personregisterlagen (471/87).

2 kap.

Värdeandelsregistren

7 §

Registeransvariga

Värdeandelsregister kan föras av

- 1) *finska* staten,
- 2) Finlands Bank, samt
- 3) *kreditinstitut som avses i kreditinstitutslagen (1607/93), värdepappersföretag som avses i lagen om värdepappersföretag (579/96), fondbörser och clearingorganisationer som avses i värdepappersmarknadslagen, optionsföretag som avses i lagen om handel med standardiserade optioner och terminer (772/88) samt av andra sammanslutningar som av särskilda skäl i Finland har beviljats koncession för detta ändamål.*

Det *aktiebolag (värdepapperscentralen)* som sköter värdepapperscentralen är skyldigt för skötseln av sina uppgifter att föra ett värdeandelsregister.

Gällande lydelse

8 §

Beviljande av koncession

Koncession som avses i 7 § 1 mom. 3 punkten beviljas av finansministeriet. Ministeriet skall begära utlåtande av bankinspektionen och värdeandelsföreningen med anledning av ansökningar om koncession.

9 §

Återkallande av koncession

På framställning av bankinspektionen kan finansministeriet återkalla koncessionen, om den registeransvarige inte längre uppfyller de villkor som stadgas för koncession. Beslutet att återkalla koncessionen skall iakttas även om det överklagas, såvida inte högsta förvaltningsdomstolen bestämmer något annat.

När koncessionen har återkallats övergår skötseln av värdeandelsregistret omedelbart på värdeandelsföreningen. Då finansministeriets beslut har vunnit laga kraft skall föreningen se till att verksamheten läggs ned.

Föreslagen lydelse

8 §

Beviljande av koncession

Koncession som avses i 7 § 1 mom. 3 punkten beviljas av statsrådet, som skall begära utlåtande av finansinspektionen och värdepapperscentralen med anledning av ansökningar om koncession.

Vederbörande ministerium kan i syfte att säkra värdeandelssystemets tillförlitlighet och ändamålsenliga utveckling utfärda närmare föreskrifter om de uppgifter som den registeransvarige skall lämna i koncessionssökan.

9 §

Återkallande av koncession och begränsning av verksamheten

På framställning av finansinspektionen kan statsrådet återkalla koncessionen, om den registeransvarige i sin verksamhet väsentligen bryter mot lag eller förordning eller mot föreskrifter som en myndighet har utfärdat med stöd därav. Koncessionen kan likaså återkallas om den registeransvarige i sin verksamhet bryter mot villkor eller begränsningar som anges i koncessionen eller mot värdepapperscentralens regler eller om den registeransvarige inte längre uppfyller de i 8 § angivna koncessionsförutsättningarna. I stället för att återkalla koncessionen kan statsrådet i enlighet med 2 mom. begränsa den registeransvariges rätt att föra värdeandelsregister, ifall en sådan begränsning kan anses vara en tillräcklig åtgärd.

Statsrådet kan för viss tid begränsa den registeransvariges koncessionsenliga verksamhet, om den registeransvarige konstateras ha förfarit oskickligt eller oaktsamt i denna eller om det är uppenbart att den registeransvariges verksamhet äventyrar stabiliteten i värdeandelssystemet eller placerarnas fördel.

När koncessionen har återkallats övergår skötseln av värdeandelsregistret omedelbart på värdepapperscentralen. Värdepapperscentralen skall utan dröjsmål se till att registrets verksamhet avslutas.

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

10 §

Kostnaderna för aktiecentralregistrets värdeandelsregister

I aktiecentralregistrets värdeandelsregister förs i fråga om värdeandelar som avses i 4 § 1 mom. värdeandelskonton i värdeandelsägarnas namn. Emittenterna svarar för kostnaderna för dessa värdeandelskonton. Det andelslag som sköter aktiecentralregistret får dock uppbära ersättning av kontoinnehavaren för en sådan notering och för ett sådant kontobesked som beror på att en värdeandel överförs till ett konto i ett annat värdeandelsregister eller på pantsättning av en värdeandel, överlåtelsebegränsning eller åtgärder som nämns i 5 § lagen om värdeandelskonton.

11 §

Personer som sköter värdeandelsregister

Den registeransvarige skall utse minst en person att sköta registret. Den som sköter ett värdeandelsregister skall vara en myndig person som inte är försatt i konkurs eller har meddelats näringsförbud. Minst en av dem som sköter registret skall ha avlagt juris kandidatexamen och vara bosatt i Finland. Den som sköter ett värdeandelsregister skall dessutom uppfylla de behörighetsvillkor som värdeandelsföreningen har uppställt.

När någon utses till eller befrias från uppgiften att sköta ett värdeandelsregister skall värdeandelsföreningen underrättas om detta.

10 §

Kostnaderna för värdepapperscentralens värdeandelsregister

I värdepapperscentralens värdeandelsregister förs i fråga om värdeandelar som avses i 4 § 1 mom. värdeandelskonton i värdeandelsägarnas namn. Emittenterna svarar för kostnaderna för dessa värdeandelskonton. Värdepapperscentralen får dock uppbära ersättning av kontoinnehavaren för sådana noteringar och kontobesked som beror på att en värdeandel överförs till ett konto i ett annat värdeandelsregister eller på pantsättning av en värdeandel, överlåtelsebegränsning eller åtgärder som nämns i 5 § lagen om värdeandelskonton. Värdepapperscentralen skall öppna ett värdeandelskonto för envar som förbinder sig att följa kontoavtal samt fullgöra betalnings- och andra förpliktelser i anslutning till värdeandelskontot.

11 §

Personer som sköter värdeandelsregister

Den registeransvarige skall bland sina anställda utse minst en person att sköta värdeandelsregistret. Den som sköter registret skall vara en myndig person som inte är försatt i konkurs eller har meddelats näringsförbud. Minst en av dem som sköter registret skall ha avlagt juris kandidatexamen och vara bosatt i Finland. Den som sköter registret skall dessutom uppfylla de behörighetsvillkor som vederbörande ministerium har uppställt.

När någon utses till eller befrias från uppgiften att sköta ett värdeandelsregister skall finansinspektionen och värdepapperscentralen underrättas om detta.

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

3 kap.

3 kap.

**Värdeandelsföreningen och
aktiecentralregistret****Värdepapperscentralen**

12 §

12 §

*Värdeandelsföreningen**Värdepapperscentralens koncession*

För att handlägga de gemensamma funktionerna inom värdeandelssystemet finns en värdeandelsförening. Medlemmar i föreningen är det andelslag som sköter aktiecentralregistret och de som för värdeandelsregister.

Beslutanderätten i värdeandelsföreningen utövas av fullmäktige och styrelsen. Varje registeransvarig utser en fullmäktig och en personlig suppleant för denne. Det andelslag som sköter aktiecentralregistret tillsätter dock lika många fullmäktige och suppleanter som de andra registeransvariga tillsammans tillsätter. Styrelseordföranden och vice ordföranden i föreningen utnämns av statsrådet. Till styrelsen hör dessutom åtta medlemmar som utses av fullmäktige genom proportionella val. Var och en av dessa medlemmar har en personlig suppleant som väljs i samma ordning.

Värdeandelsföreningen har två revisorer som utses av fullmäktige och som skall vara av Centralhandelskammaren godkända revisorer eller revisionssammanslutningar.

Om värdeandelsföreningens förvaltning bestäms närmare i stadgarna, som fastställs av finansministeriet.

Statsrådet kan på ansökan bevilja ett finländskt aktiebolag koncession att verka som värdepapperscentral, om bolaget visar att det sannolikt kan hantera alla värdeandelar som har överförts till värdeandelssystemet, clara avslut och andra transaktioner med värdeandelar som avses i 4 § 1 och 2 mom. samt att det tillförlitligt och på ett sätt som tryggar värdeandelssystemets ändamålsenliga utveckling kan dra försorg om alla de uppgifter som stadgas i 13 §. Koncession kan beviljas endast under förutsättning att sökanden bedöms ha ekonomiska och tekniska resurser att verka som värdepapperscentral samt en tillförlitlig organiserad förvaltning och en tillräcklig risktäckningskapacitet. Statsrådet skall begära Finlands Banks och finansinspektionens utlåtande om koncessionsansökan. Statsrådet kan efter att ha hört sökanden uppställa villkor för koncessionen samt begränsa den.

Statsrådet kan återkalla koncessionen om värdepapperscentralen i sin verksamhet väsentligt har brutit mot lag eller förordning eller mot föreskrifter som en myndighet har utfärdat med stöd därav, mot värdepapperscentralens regler eller mot villkor eller begränsningar som anges i koncessionen eller om de för beviljande av koncession stadgade förutsättningarna inte längre finns. Efter återkallandet av koncessionen kan statsrådet utfärda närmare bestämmelser om skötseln av värdepapperscentralens uppgifter eller om överföring av dem till någon annan sammanslutning eller om avslutande av värdepapperscentralens verksamhet.

13 §

13 §

*Tillämpning av föreningslagen**Värdepapperscentralens uppgifter*

Stadgandena i 2—6 kap. föreningslagen (503/89) gäller i tillämpliga delar värdeandelsföreningen, om inte något annat följer av

Värdepapperscentralen skall sköta gemensamma uppgifter inom värdeandelssystemet. I detta syfte skall värdepapperscentralen

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

denna lag eller av föreningens stadgar.

1) upprätthålla de centrala datasystem som värdeandelssystemets funktion förutsätter,

2) föra de förteckningar som avses i 4 § denna lag och i 3 och 4 §§ lagen om värdeandelskonton samt det värdeandelsregistret som avses i 7 § 2 mom. i denna lag,

3) tillhandahålla tjänster i samband med utnyttjandet och hanteringen av de förteckningar som värdepapperscentralen för samt i samband med upprätthållandet av värdeandelssystemet,

4) bestämma reglerna och principerna för datakommunikationen mellan värdeandelsregistren, identifikationssignum för värdeandelar och rättsinnehavare samt övriga gemensamma rutiner inom värdeandelssystemet,

5) bestämma de dagar (*registerdagar*) då värdeandelsregistren skall vara i funktion,

6) bestämma hur sådana fel och oklarheter skall utredas som har uppstått vid överföringar mellan värdeandelsregistren,

7) bestämma de data- och registersäkerhetsrutiner som skall iakttas i samband med värdeandelskonton samt bestämma hur sådana beslutsdokument och kopior som hänför sig till beslut i värdeandelsregistren skall förvaras,

8) övervaka att de på värdeandelskontona noterade värdeandelarnas antal motsvarar det antal som är i omlopp,

9) föra en förteckning över sådana panträtter som avses i 7 § 1 mom. lagen om värdeandelskonton,

10) i övrigt sörja för värdeandelssystemets tillförlitlighet och utveckling samt vid behov utfärda anvisningar i anslutning härtill.

Värdepapperscentralen får utöver sådan verksamhet som avses i denna lag och som är tillåten för en clearingorganisation bedriva endast därtill nära ansluten verksamhet.

14 §

14 §

Medlemmarnas kostnadsansvar och ansvar för föreningens förpliktelser

Tillämpning av lagen om aktiebolag

Medlemmarna i värdeandelsföreningen deltar på det sätt som bestäms i föreningens stadgar i kostnaderna för föreningens verksamhet och svarar för föreningens förpliktelser i den proportion som anges i stadgarna. Föreningens medlemmar är för att täcka des-

På värdepapperscentralen tillämpas lagen om aktiebolag (734/78), om inte annat följer av denna lag eller av annan lagstiftning om värdepapperscentralen.

Värdepapperscentralen skall ha minst två revisorer, som skall vara av Centralhandel-

Gällande lydelse

sa kostnader skyldiga att betala anslutnings- och medlemsavgifter, extra medlemsavgifter, driftsersättningar och andra expeditionsavgifter samt understödsavgifter till föreningens säkerhetsfond.

15 §

Värdeandelsföreningens uppgifter

Värdeandelsföreningen skall

1) fastställa regler och principer för värdeandelsregistrens inbördes dataöverföring på maskinspråk, signum som används för att individualisera värdeandelarna och rättsinnehavarna samt andra gemensamma funktioner som behövs för värdeandelssystemet,

2) fastställa de dagar då värdeandelsregistren skall vara i funktion (*registerdagar*),

3) fastställa förfaranden för att reda ut fel och oklarheter som har uppstått vid dataöverföring mellan olika värdeandelsregister,

4) fastställa de förfaringsätt som skall iakttas i fråga om data- och registersäkerheten för värdeandelskonton samt hur handlingar som hänför sig till beslut i värdeandelsregistren eller kopior av besluten skall sparas,

5) övervaka att bestämmelser som avses i 1—4 punkten följs och att det antal värdeandelar som har noterats på värdeandelskontona motsvarar det antal som finns i omlopp,

6) föra en förteckning över de panträtter som avses i 7 § 1 mom. lagen om värdeandelskonton,

7) fastställa behörighetsvillkoren för dem som sköter värdeandelskonton, samt

8) vidta andra åtgärder som behövs för att värdeandelssystemet skall fungera tillförlitligt och för att det skall utvecklas, till den del detta inte ankommer på det andelslag som sköter aktiecentralregistret.

Värdeandelsföreningen skall sköta de uppgifter som nämns i 1 mom. omsorgsfullt och så att en tillförlitlig och ändamålsenlig verksamhet för värdeandelssystemet säkerställs.

Värdeandelsföreningens medlemmar skall ge föreningen de specificerade upplysningar som föreningen behöver för att kunna fullgöra sin tillsynsplikt enligt 1 mom. 5 punkten.

Föreslagen lydelse

skammaren godkända revisorer eller revisionssammanslutningar.

15 §

Värdepapperscentralens regler och övervakningen av att de följs

Utöver vad som i 13 § stadgas om värdepapperscentralens uppgifter utfärdas regler för dess verksamhet. För värdepapperscentralens föreskrifter och regler skall statsrådets fastställelse utverkas. Statsrådet skall före fastställelsen begära Finlands Banks och finansinspektionens utlåtande om ansökan. Om Finlands Bank ger ett negativt utlåtande i frågor som hör till dess lagstadgade uppgifter, får föreskrifterna eller reglerna inte fastställas till denna del.

Registeransvariga skall innan de börjar föra register förbinda sig att följa värdepapperscentralens regler och föreskrifter. Värdeandelsemittenter skall innan deras värdeandelar kan överföras till värdeandelssystemet förbinda sig att följa värdepapperscentralens regler och föreskrifter.

Värdepapperscentralens styrelse övervakar att värdepapperscentralens regler, föreskrifter och anvisningar iakttas inom värdepapperscentralen. Dessutom övervakar värdepapperscentralens styrelse att de registeransvariga följer stadgandena om värdeandelssystemet samt de med stöd av dem utfärdade reglerna, föreskrifterna och anvisningarna. Värdepapperscentralens styrelse skall underätta finansinspektionen om att en registeransvarig förfar på ett sätt som uppenbart strider mot stadgandena, reglerna eller föreskrifterna, ifall denne utan dröjsmål inte rättar sitt förfarande eller situationen inte rättas till på något annat sätt. De registeransvariga och andra som anlitar värdepapperscentralens tjänster skall på begäran ge värdepapperscentralen de specificerade upplysningar som den behöver för att kunna fullgöra sin tillsynsplikt enligt denna paragraf.

Gällande lydelse

Om värdeandelsföreningen upptäcker att en medlems verksamhet strider mot stadgandena om värdeandelssystemet eller mot föreskrifter eller anvisningar som har meddelats med stöd av dem, skall föreningen anmäla detta till bankinspektionen, såvida inte medlemmen på uppmaning av föreningen rättar till sin verksamhet eller saken annars korrigeras.

16 §

Värdepapperscentralen

I samarbete med utländska nationella värdeandelsregister och clearing- och depositionsinstitut för värdepapper (*värdepapperscentraler*) verkar värdeandelsföreningen som Finlands nationella värdepapperscentral så som stadgas genom förordning. De konton och förteckningar som behövs för samarbetet förs för värdeandelsföreningens räkning i värdeandelsregister.

17 §

Värdeandelsföreningens ansvar

Om den registeransvarige inte kan fullgöra sin skadeståndsskyldighet enligt lagen om värdeandelskonton, har den skadelidande rätt till ersättning av värdeandelsföreningen. Föreningen har då i sin tur rätt att kräva in ersättningen av den som är ersättningsskyldig.

18 §

Säkerhetsfonden och ansvarsförsäkring

Värdeandelsföreningen skall ha en säkerhetsfond. Säkerhetsfonden skall uppbära garantiavgifter av den registeransvarige så att säkerhetsfondens årliga avkastning fem år efter att denna lag trätt i kraft motsvarar det belopp som föreningen under denna tid i medeltal har utbetalt i årliga ersättningar med stöd av 17 §. Fem år efter att denna lag har trätt i kraft skall säkerhetsfondens kapital dock vara minst 10 miljoner mark.

De ersättningar som värdeandelsföreningen uppbär av den ersättningsskyldige med stöd

Föreslagen lydelse

16 §

Internationella förbindelser

I egenskap av Finlands nationella värdepapperscentral samarbetar värdepapperscentralen med utländska nationella och internationella värdeandelsregister, clearing- och depositionsinstitut samt värdepapperscentraler. De konton och förteckningar som samarbetet förutsätter förs inom värdepapperscentralens värdeandelsregister. Värdepapperscentralen utfärdar regler för samarbetet.

17 §

Värdepapperscentralens ansvar

Om *någon annan* registeransvarig inte kan fullgöra sin skadeståndsskyldighet enligt lagen om värdeandelskonton, har den skadelidande rätt till ersättning av *värdepapperscentralen*. *Värdepapperscentralen* har då i sin tur rätt att kräva in ersättningen av den ersättningsskyldige.

18 §

Tryggande av värdepapperscentralens risktäckningskapacitet

Värdepapperscentralen skall bilda en fond för att trygga uppfyllandet av de förpliktelser som den har enligt denna lag och enligt lagen om värdeandelskonton (värdepapperscentralens fond). Inbetalningar till fonden skall göras av de registeransvariga och av dem som anlitat värdepapperscentralens tjänster, likväl inte av i 10 § avsedda kunder. Vilka sammanslutningar som är skyldiga att avsätta medel till fonden anges närmare i fondens stadgar. Medel skall avsättas till värdepapperscentralens fond så att dess

Gällande lydelse

av 17 § skall läggas till säkerhetsfondens kapital.

Värdeandelsföreningen kan ålägga sina medlemmar att teckna en ansvarsförsäkring som föreningen har godkänt för att täcka skadeståndsansvaret enligt lagen om värdeandelskonton. Föreningen har rätt att teckna en ansvarsförsäkring för att täcka sitt ansvar enligt 17 § och att använda säkerhetsfonden som självriskandel för denna försäkring.

19 §

Andelslaget som sköter aktiecentralregistret

De uppgifter som enligt denna lag ankommer på aktiecentralregistret sköts av ett andelslag. Medlemmar i andelslaget är de värdeandelsemittenter för vilka 4 § 1 mom. stadgar att en förteckning i aktiecentralregistret skall föras över dem som äger de emitterade värdeandelarna. Andelslagets stadgar skall fastställas av finansministeriet.

Till andelslagets styrelse hör minst sex och högst nio medlemmar. Var och en har en personlig suppleant.

Andelslaget har två revisorer, vilka skall vara av Centralhandelskammaren godkända revisorer eller revisionssammanslutningar.

20 §

Tillämpning av lagen om andelslag

På det andelslag som sköter aktiecentralregistret tillämpas lagen om andelslag (247/54), om inte något annat följer av denna lag eller av andelslagets stadgar.

Föreslagen lydelse

kapital tillsammans med den i 19 § angivna fonden uppgår till etthundratio miljoner mark vid den tidpunkt som värdepapperscentralens styrelse bestämmer, dock senast 15 år efter denna lag har trätt i kraft.

Det ersättningsbelopp som värdepapperscentralen med stöd av sin regressrätt enligt 17 § har uppburit hos en ersättningsskyldig skall avsättas till värdepapperscentralens fond, till den del som ersättningen har betalats ur fonden.

Värdepapperscentralen kan ålägga en registeransvarig som avses i 7 § 1 mom. 3 punkten att teckna en ansvarsförsäkring som värdepapperscentralen har godkänt för att täcka skadeståndsansvaret enligt lagen om värdeandelskonton. Värdepapperscentralen har rätt att teckna en ansvarsförsäkring för att täcka sitt ansvar enligt 17 § och att använda värdepapperscentralens fond som självriskandel för denna försäkring.

19 §

Clearingfond

Värdepapperscentralen skall enligt värdepappersmarknadslagen ha en clearingfond.

Den fond som avses i 18 § och clearingfonden kan med tillstånd av vederbörande ministerium, i syfte att främja en rationell och effektiv förvaltning av tillgångarna, sammanslås till en enda fond om det kan garanteras att sammanslagningen inte minskar värdepapperscentralens risktäckningskapacitet och att de belopp som avkrävs de fonderingsskyldiga inte ökar jämfört med läget då fonderna är fristående från varandra.

20 §

Stadgarna för och förvaltningen av värdepapperscentralens fond

För värdepapperscentralens fonds stadgar skall statsrådets fastställelse utverkas.

Av stadgarna skall framgå

- 1) fondens namn och hemort,
- 2) grunderna för bestämmande av fonderingsbeloppen,
- 3) grunderna för användning av fondens

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

tillgångar till att täcka värdepapperscentralens ansvar,

4) huvudprinciperna för placeringen av fondens tillgångar och för fondens upplåning,

5) grunderna för användning av fondens årliga överskott samt för eventuell utdelning och återbäring av fondens överskottsmedel,

6) fondens räkenskapsperiod,

7) behörighetsvillkoren för revisorerna samt deras antal och manda-period,

8) förfarandet vid ändring av stadgarna.

Fonden sköts av värdepapperscentralens styrelse enligt vad som i fondens stadgar bestäms om förvaltningen.

21 §

Avgifter och ersättningar

Medlemmarna i det andelslag som sköter aktiecentralregistret deltar i kostnaderna för aktiecentralregistrets verksamhet på det sätt som bestäms i stadgarna och svarar för dess förpliktelser i den proportion som anges i stadgarna. Andelslagets medlemmar är för att täcka dessa kostnader och förpliktelser skyldiga att betala anslutnings- och andelsavgifter, extra avgifter samt driftersättning- ar och andra expediti- onsgifter.

Kostnaderna för tjänster som andelslaget tillhandahåller andra än sina medlemmar skall alltid täckas med en ersättning som uppbärs hos den som har tagit emot tjänsten.

21 §

Beslut om fonderingen

Värdepapperscentralens styrelse bestämmer årligen, efter att ha hört de fonderingsskyldiga sammanslutningarna, det minsta belopp som skall avsättas till värdepapperscentralens fond. Detta minimibelopp skall fastställas av vederbörande ministeriet på framställning av värdepapperscentralen. Värdepapperscentralens styrelse beslutar om beloppet av envar fonderingsskyldig sammanslutnings inbetalning till fonden. Beloppet skall korrelera med värdepapperscentralens riskexponering till följd av de fonderingsskyldiga sammanslutningarnas verksamhet. Beräkningsgrunden skall vara densamma för samtliga registeransvariga och densamma för varje fonderingsskyldig som anlitar värdepapperscentralens tjänster.

Fondens tillgångar skall placeras på ett säkert sätt och så att fondens likviditet tryggas. Fondens tillgångar får inte placeras i fastigheter eller i sådana aktier eller andra värdepapper som ensamma eller tillsammans med andra värdepapper medför rätt att besitta en viss lägenhet eller del av en fastighet.

Fonden kan enligt vad som bestäms i stadgarna uppta kredit, om dess kapitalbas inte räcker för att täcka fondens ansvar.

Gällande lydelse

22 §

Andelslagets uppgifter

Det andelslag som sköter aktiecentralregistret har till uppgift att

1) föra de förteckningar som nämns i 4 § 1 mom. samt det värdeandelsregister som nämns i 7 § 2 mom.,

2) erbjuda sina medlemmar och värdeandelsföreningen andra tjänster som avser tillgodogörande och behandling av uppgifter i de förteckningar som skall föras i aktiecentralregistret och tjänster som hänför sig till värdeandelssystemets funktion, samt

3) sörja för övriga åtgärder som behövs för att aktiecentralregistrets verksamhet skall vara tillförlitlig och kunna utvecklas.

Det andelslag som sköter aktiecentralregistret får också erbjuda andra än sina medlemmar och värdeandelsföreningen sådana tjänster som avses 1 mom. 2 punkten samt föra emissionskonton och i 4 § 2 mom. nämnda förteckningar över sådana värdeandelar som har emitterats av andra än medlemmarna.

23 §

Rättelsenämnden

I anslutning till värdeandelsföreningen finns en rättelsenämnd som har till uppgift att handlägga och avgöra de rättelseansökningar som avses i 36 § lagen om värdeandelskonton. Nämnden skall i sin verksamhet iaktta laga rättegångsordning, och dess medlemmar har domaransvar.

Föreslagen lydelse

22 §

Fondens självständighet och återbetalning av medel

Värdepapperscentralens fond kan inte betraktas som värdepapperscentralens eller de fonderingsskyldiga sammanslutningarnas tillgångar. En registeransvarig eller en sammanslutning som anlitar värdepapperscentralens tjänster har inte rätt att återkräva gjorda inbetalningar. I fondens stadgar kan det likväl bestämmas att värdepapperscentralens styrelse får dela ut fondens avkastning och återbetala fondens medel, efter att fondens kapital uppnått det minimibelopp som stadgas i 18 §. Utdelning får emellertid ske endast under förutsättning att fondens kapital inte underskrider minimibeloppet.

23 §

Rättelsenämnden

I anslutning till statsrådet finns en rättelsenämnd som har till uppgift att handlägga och avgöra de rättelseansökningar som avses i 36 § lagen om värdeandelskonton. Nämnden skall i sin verksamhet iaktta laga rättegångsordning, och dess medlemmar har domaransvar. Utöver vad som stadgas i 36 § 3 mom. lagen om värdeandelskonton skall värdepapperscentralen svara för nämndens kostnader. I värdepapperscentralens stadgar kan det bestämmas hur de registeransvariga, de som anlitar värdepapperscentralens tjänster samt parterna i de ärenden som nämnden behandlar skall täcka dessa kostnader.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

24 §

*Rättelsenämndens sammansättning och
beslutförhet*

Rättelsenämnden består av en ordförande, en vice ordförande och fyra andra medlemmar. Ordföranden, vice ordföranden och de övriga medlemmarna utses av statsrådet för tre år. Ordföranden och vice ordföranden skall ha avlagt juris kandidatexamen och ha erfarenhet av domarvärv och skall inte kunna anses företräda intressen som de som för värdeandelsskonton eller värdeandelsemittenterna eller placerarna har. Två av medlemmarna skall utses bland personer som föreslagits av riksomfattande föreningar som bevakar placerarnas intressen och två på förslag av värdeandelsföreningens fullmäktige. I båda förslagen skall nämnas minst fyra personer.

4 kap.

Anslutning till värdeandelssystemet

25 §

*Aktier och värdeandelar som jämföras med
dem*

Finska börsbolag skall överföra sina aktier till värdeandelssystemet inom en tid som bestäms genom förordning, om inte bankinspektionen av särskilda skäl beviljar dispens.

På anhållan av en emittent kan det andelslag som sköter aktiecentralregistret godkänna att andra aktier än de som nämns i 1 mom. samt andra värdeandelar som avses i 4 § 1 mom. överförs till värdeandelssystemet. En aktie eller andel som ensam eller tillsammans med andra aktier eller värdeandelar ger rätt att besitta en viss lägenhet eller del av en fastighet får dock inte överföras till värdeandelssystemet.

24 §

*Rättelsenämndens sammansättning och
beslutförhet*

Rättelsenämnden består av en ordförande, en vice ordförande och fyra andra medlemmar. Ordföranden, vice ordföranden och de övriga medlemmarna utses av statsrådet för tre år. Ordföranden och vice ordföranden skall ha avlagt juris kandidatexamen och ha erfarenhet av domarvärv och skall inte kunna anses företräda de registeransvarigas, värdeandelsemittenternas eller placerarnas intressen. Två av medlemmarna skall utses bland personer som *kan anses företräda placerarna* och två på förslag av *värdepapperscentralens bolagsstämma*. I båda förslagen skall nämnas minst fyra personer.

4 kap.

Anslutning till värdeandelssystemet

25 §

*Aktier och värdeandelar som jämföras med
dem*

Ett finländskt aktiebolag vars emitterade aktier är föremål för sådan offentlig handel som avses i värdepappersmarknadslagen skall överföra sina aktier till värdeandelssystemet, om inte finansinspektionen av särskilda skäl beviljar dispens.

På anhållan av en emittent kan *värdepapperscentralen* godkänna att andra aktier än de som nämns i 1 mom. samt andra värdeandelar som avses i 1 kap. 2 § 1 mom. 1, 3 och 4 punkten *värdepappersmarknadslagen* överförs till värdeandelssystemet. En aktie eller andel som ensam eller tillsammans med andra aktier eller värdeandelar ger rätt att besitta en viss lägenhet eller del av en fastighet får dock inte överföras till värdeandelssystemet.

Gällande lydelse

26 §

Andra värdeandelar

Om överföring till värdeandelssystemet av värdepapper som avses i 1 kap. 2 § 1 mom. 2 punkten värdepappersmarknadslagen beslutar värdeandelsföreningen på ansökan av den registeransvarige som företräder emitenten.

26 a §

Överföring av skuldebrev till värdeandelssystemet

Om den registeransvariges ansökan gäller ett skuldebrev eller något annat sådant värdepapper, skall värdeandelsföreningen i sitt beslut enligt 26 § bestämma den tidpunkt från och med vilken värdepapperet kan överföras till värdeandelssystemet. Värdeandelsföreningen kan i sitt beslut meddela närmare föreskrifter om de uppgifter som noteras i värdeandelssystemet och om noteringsförfarandet när ett värdepapper överförs till värdeandelssystemet. Innan beslutet fattas skall värdeandelsföreningen kontrollera att emitenten, i ett avtal som emitenten har ingått tillsammans med en eller flera registeransvariga eller på något annat sätt, har säkerställt att alla värdepappersägare har möjlighet att få sin rätt noterad i värdeandelssystemet.

Föreslagen lydelse

26 §

Andelar i masskuldebrevslån och därmed jämförbara värdeandelar

Om överföring till värdeandelssystemet av värdepapper som avses i 1 kap. 2 § 1 mom. 2 punkten värdepappersmarknadslagen beslutar värdepapperscentralen på ansökan av den registeransvarige som företräder emitenten. Värdepapperscentralen skall före beslutet underrätta Finlands Bank, ifall det är fråga om en ansökan som har betydelse för skötseln av bankens lagstadgade uppgifter.

I 1 mom. angivna värdepapper vilka emitteras efter en tidpunkt som stadgas i förordning och vilka är föremål för offentlig handel enligt värdepappersmarknadslagen skall överföras till värdeandelssystemet, om inte finansinspektionen av särskilda skäl beviljar dispens.

26 a §

Överföring av skuldebrev till värdeandelssystemet

Om den registeransvariges ansökan gäller ett skuldebrev eller något annat sådant värdepapper, skall värdepapperscentralen i sitt beslut enligt 26 § bestämma den tidpunkt från och med vilken värdepapperet kan överföras till värdeandelssystemet. Värdepapperscentralen kan i sitt beslut meddela närmare föreskrifter om de uppgifter som noteras i värdeandelssystemet och om noteringsförfarandet när ett värdepapper överförs till värdeandelssystemet. Innan beslutet fattas skall värdepapperscentralen kontrollera att emitenten, i ett avtal som emitenten har ingått tillsammans med en eller flera registeransvariga eller på något annat sätt, har säkerställt att alla värdepappersägare har möjlighet att få sin rätt noterad i värdeandelssystemet.

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

26 b §

Privata aktiebolags och utländska värdepapper

Utan hinder av 2 § kan i värdepapperscentralens regler bestämmas att i lagen om aktiebolag avsedda privata aktiebolags värdepapper och utländska värdepapper kan överföras till värdeandelssystemet. Därvid skall i tillämpliga delar iakttas vad som stadgas i detta kapitel och i 3 a kap. lagen om aktiebolag. Närmare föreskrifter om förfarandet ges i värdepapperscentralens regler. Innan utländska värdepapper överförs till värdeandelssystemet måste värdepapperscentralen kunna förvissa sig om att överföringen och hanteringen av värdeandelarna kan ske utan risk för tillförlitligheten och ändamålsenligheten i värdeandelssystemets funktion eller placerarskyddet.

27 §

Emissionskonto

När en värdeandel överförs till värdeandelssystemet skall ett emissionskonto öppnas. För de värdeandelar som avses i 25 § skall emissionskontot öppnas i aktiecentralregistrets värdeandelsregister. För de värdeandelar som nämns i 26 § kan ett emissionskonto öppnas i vilket värdeandelsregister som helst.

27 §

Emissionskonto

När en värdeandel överförs till värdeandelssystemet skall ett emissionskonto öppnas. *Emissionskonton förs inom värdepapperscentralens värdeandelsregister.*

5 kap.

Särskilda stadganden

28 §

Förvaltarregistrering

Om en värdeandel har noterats på ett sådant förvaltningskonto som avses i 5 a § lagen om värdeandelskonton eller om ett internationellt depåbevis har utfärdats för värdeandelen, skall i den förteckning som avses i 4 § i stället för ägaren antecknas den som sköter förvaltarregistreringen. I förteckningen kan också annars i stället för ägaren antecknas den som sköter förvaltarregistre-

5 kap.

Särskilda stadganden

28 §

Förvaltarregistrering

Om en värdeandel har noterats på ett sådant förvaltningskonto som avses i 5 a § lagen om värdeandelskonton eller om ett internationellt depåbevis har utfärdats för värdeandelen, skall i den förteckning som avses i 4 § i stället för ägaren antecknas den som sköter förvaltarregistreringen. I förteckningen kan också annars i stället för ägaren antecknas den som sköter förvaltarregistre-

Gällande lydelse

ringen, om en utlänning eller en utländsk sammanslutning eller stiftelse äger värdeandelen. Förvaltarregistreringen kan skötas av innehavaren av ett förvaltningskonto eller en registeransvarig eller en värdepappersförmedlare som avses i 1 kap. 4 § 3 mom. värdepappersmarknadslagen. För uppgiften att sköta förvaltarregistreringen kan värdeandelsföreningen också godkänna en utländsk värdepapperscentral eller någon annan sådan utländsk sammanslutning som står under tillräcklig offentlig tillsyn och vars ekonomiska verksamhetsbetingelser och förvaltning uppfyller kraven på en tillförlitlig skötsel av uppgifterna. Handels- och industriministeriet kan begränsa rätten att förvaltarregistrera värdeandelar som avses i 4 § 1 mom. och som inte är föremål för offentlig handel i utlandet.

29 §

Tystnadsplikt

Den som är medlem i ett organ hos den registeransvarige eller i värdeandelsföreningen, i det andelslag som sköter aktiecentralregistret eller i rättelsenämnden eller som är anställd hos någon eller något av dem får inte yppa eller på något annat sätt röja vad han i sitt uppdrag har fått veta om en värdeandelsägares, emittents eller någon annans ekonomiska ställning eller enskilda förhållanden. Beträffande sådana uppgifter som nämns i 28 § 3 mom. och andra sådana uppgifter som värdeandelsemittenten i denna egenskap har fått gäller tystnadsplikten även den som är medlem i ett organ eller anställd hos emittenten. Uppgiften får dock röjas, om den är offentliggjord eller om den till vars förmån tystnadsplikten gäller ger sitt samtycke eller om det har stadgats eller i behörig ordning bestämts att en sådan uppgift får yppas.

32 §

Vite

Har ett börsbolag inte enligt 25 § 1 mom. beslutat överföra sina aktier till värdeandelsystemet, kan bankinspektionen vid vite för-

Föreslagen lydelse

ringen, om en utlänning eller en utländsk sammanslutning eller stiftelse äger värdeandelen. Förvaltarregistreringen kan skötas av innehavaren av ett förvaltningskonto eller en registeransvarig eller en värdepappersförmedlare som avses i 1 kap. 4 § värdepappersmarknadslagen. För uppgiften att sköta förvaltarregistreringen kan *värdepapperscentralen* också godkänna en utländsk värdepapperscentral eller någon annan sådan utländsk sammanslutning som står under tillräcklig offentlig tillsyn och vars ekonomiska verksamhetsbetingelser och förvaltning uppfyller kraven på en tillförlitlig skötsel av uppgifterna. *Vederbörande ministerium* kan begränsa rätten att förvaltarregistrera värdeandelar som avses i 4 § 1 mom. och som inte är föremål för offentlig handel i utlandet.

29 §

Tystnadsplikt

Den som är medlem i ett organ hos den registeransvarige eller *värdepapperscentralen* eller i rättelsenämnden eller som är anställd hos någon eller något av dem får inte yppa eller på något annat sätt röja vad han i sitt uppdrag har fått veta om en värdeandelsägares, emittents eller någon annans ekonomiska ställning eller enskilda förhållanden. Beträffande sådana uppgifter som nämns i 28 § 3 mom. och andra sådana uppgifter som värdeandelsemittenten i denna egenskap har fått gäller tystnadsplikten även den som är medlem i ett organ eller anställd hos emittenten. Uppgiften får dock röjas, om den är offentliggjord eller om den till vars förmån tystnadsplikten gäller ger sitt samtycke eller om det har stadgats eller i behörig ordning bestämts att en sådan uppgift får yppas.

32 §

Vite

Har ett *bolag* inte enligt 25 § 1 mom. *överfört* sina aktier till värdeandelsystemet, kan *finansinspektionen* vid vite förplikta

Gällande lydelse

plikta bolaget att före en viss dag besluta om övergång till värdeandelssystemet. Vitet döms ut av länsstyrelsen på bolagets hemort.

33 §

Närmare stadganden

Närmare stadganden om värdeandelsföreningens och aktiecentralregistrets verksamhet och inbördes förhållande samt om annan verkställighet av denna lag utfärdas vid behov genom förordning.

Föreslagen lydelse

bolaget att före en viss dag överföra aktierna till värdeandelssystemet. Vitet döms ut av finansinspektionen.

33 §

Närmare stadganden

Närmare stadganden om verkställighet av denna lag utfärdas vid behov genom förordning.

1. Denna lag träder i kraft den 1997.

2. Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft. Statsrådet kan på ansökan bevilja det för värdepapperscentralens verksamhet bildade aktiebolaget rätt att vidta förberedande åtgärder för att inleda verksamheten, till dess att koncession har beviljats enligt 12 §. Bolaget skall ansöka om koncession att verka som värdepapperscentral samt enligt värdepappersmarknadslagen om koncession för clearingorganisationsverksamhet. På bolagets verksamhet skall tillämpas vad som stadgas om värdepapperscentralens verksamhet och tillsynen över den.

3. Registeransvariga som har beviljats koncession innan värdepapperscentralens regler fastställts skall förbinda sig att iaktta reglerna när dessa har fastställts, eller upphöra med registerföringen inom sex månader efter att reglerna fastställts. Värdepapperscentralens regler binder den registeransvarige till dess att registerföringen har avvecklats, även om den registeransvarige inte har förbundit sig att följa reglerna. Emittenter vilkas värdeandelar har anslutits till värdeandelssystemet innan värdepapperscentralens regler fastställts skall förbinda sig att följa reglerna när dessa har fastställts eller ta ut värdeandelarna ur värdeandelssystemet inom aderton månader efter lagens ikraftträdande. Den registeransvarige skall härvid på emittentens bekostnad över de värdeandelar som avses i lagens 26 § ge ett skuldebrev till den som det datum som emittenten meddelat till värdepapperscentralen har noterats som innehavare av värdeandelskontot, om annat

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

inte följer av konotoneringarna. Emittenten svarar för kostnaderna för att en värdeandel avförs. Värdepapperscentralens regler binder emittenten till dess att värdeandelarna har avförts från värdeandelssystemet, även om emittenten inte har förbundit sig att följa värdepapperscentralens regler. Värdeandelsföreningens stadgar och de föreskrifter som föreningen meddelat samt stadgarna för det andelslag som sköter aktiecentralregistret gäller i den mån de berör värdepapperscentralens verksamhet såsom dennas regler, till dess att värdepapperscentralens regler fastställs.

4. När värdepapperscentralen har beviljats koncession övergår värdeandelsföreningens och dess säkerhetsfonds skyldigheter och rättigheter, inklusive tillgångarna och skulderna, till värdepapperscentralen. Värdeandelsföreningens säkerhetsfonds kapital jämte avkastningen på detta överförs härvid utan vederlag till den fond som skall bildas enligt 18 §. Till värdepapperscentralen övergår samtidigt de rättigheter och skyldigheter som är förenade med de förteckningar som avses i 4 § 1 mom. lagen om värdeandelssystemet och med aktiecentralregistrets värdeandelsregister samt de övriga lagstadgade uppgifter som ankommer på det andelslag som sköter aktiecentralregistret. Värdeandelsföreningens styrelse skall uppgöra bokslutet för räkenskapsperioden före lagens ikraftträdande samt avge slutredovisning i samband med föreningens upplösning. Bokslutet och slutredovisningen skall överlämnas till föreningens fullmäktige för godkännande. Vederbörande ministerium skall underrättas om godkännandet av bokslutet och slutredovisningen. Föreningen anses upplöst när ministeriets beslut om att med anledning av underrättelsen upplösa föreningen har trätt i kraft.

5. Vad som stadgas i 4 punkten gäller dock inte sådan i lagen om värdeandelskon-ton avsedd aktiecentralregistrets skadeståndsskyldighet för vilken grunden har uppkommit innan värdepapperscentralens koncession beviljats. Andelslaget som sköter aktiecentralregistret ansvarar för skadeståndsskyldigheten som avses i denna moment, till dess att tio år förflutit från beviljandet av koncessionen. De sammanslutningar som blivit medlemmar i andelslaget som sköter aktiecentralregistret senast vid den

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

tidpunkt då värdepapperscentralens koncession beviljades, skall i enlighet med andelslagets stadgar täcka andelslagets ansvar för de skador som avses i denna punkt.

6. De som är anställda hos Värdeandelsföreningen, Finlands Aktiecentralregister Andelslag och Helsingfors Penningmarknadscentral Ab samt inom Helsingfors Fondbörs Ab:s handels- och clearingsystem, övergår enligt sitt samtycke när denna lag träder i kraft i värdepapperscentralens anställning. Vid övergången skall iaktas vad som i 7 § lagen om arbetsavtal (320/70) stadgas om arbetsgivarens rättigheter och skyldigheter.

7. De ägarförteckningar som avses i 4 § 2 mom. och de förteckningar som avses i 13 § 1 mom. 2 punkten, med undantag av de förteckningar som avses i 3 § lagen om värdeandelskonton, de konton och förteckningar som avses i den sistnämnda lagens 16 § samt de i 27 § nämnda emissionskontona för värdeandelar som avses i 26 §, utan hinder av 1 punkten, skall börja föras hos värdepapperscentralen inom tolv månader från lagens ikraftträdande.

8. Vad som i någon annan lag stadgas eller bestäms om värdeandelsföreningen eller om andelslaget som sköter aktiecentralregistret gäller efter denna lags ikraftträdande värdepapperscentralen. Om det i en författning som har givits före denna lags ikraftträdande hänvisas till något stadgande som upphävs eller ändras genom denna lag, gäller hänvisningen de stadganden i denna lag som ersätter de upphävda stadgandena.

9. Det utnämningsförfarande som avses i lagens 24 § skall iaktas när medlemmar följande gångs väljs till rättelsenämnden efter att lagen trätt i kraft.

10. Bolag vars aktier är föremål för offentlig handel skall uppfylla den i 25 § 1 mom. nämnda skyldigheten senast den 31 december 1998, om inte finansinspektionen av särskilda skäl beviljar dispens.

11. De registeransvariga skall senast den 31 december 1998 hos statsrådet ansöka om förnyande av sin koncession enligt 7 § 1 mom. 3 punkten eller upphöra med sin verksamhet, om inte vederbörande ministerium på framställning av värdepapperscentralen till denna tidpunkt har fastställt ett verksamhetsplan om centralisering av

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

värdeandelsregistren i värdepapperscentralen. Vid förnyande av koncessionen skall iakttas vad som i 8 § stadgas om beviljande av koncession. Om en registeransvarigs koncession inte förnyas eller om registrets verksamhet avslutas, övertar värdepapperscentralen omedelbart skötseln av detta värdeandelsregister. På avslutandet av registrets verksamhet tillämpas vad som stadgas i 9 § 3 mom.

12. Genom denna lag upphävs 2 och 3 §§, 4 § 1 mom. 1 och 2 punkten och 2 mom. lagen om införande av lagen om värdeandelssystemet samt den lagstiftning som har samband med den (1069/91) samt 1 och 5 §§ förordningen om värdeandelssystemet.

2.

Lag**om ändring av lagen om värdeandelskonton**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 17 maj 1991 om värdeandelskonton (827/91) 2 § 2 mom., 3 §, 4 § 1 mom., 5 a § 3 mom., 7 § 1 mom., 15 §, 16 §, 17 § 2 mom., 19 §, 20 § 2 mom., 25 § 1 mom., 30 § 1 mom., 32 § 1 och 3 mom., 34 §, 36 § 1 och 3 mom. samt mellanrubriken före 36 §,

av dessa lagrum 3 § sådan den lyder delvis ändrad genom lag av den 30 december 1992 (1624/92), 5 a § i lag av den 8 december 1995 (1387/95), 15 § ändrad genom lag av den 25 januari 1993 (52/93) och 32 § 3 mom. i lag av den 5 november 1993 (919/93), samt fogas till lagen en ny 35 a § som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

Uppgifter som antecknas på värdeandelskonton

Uppgifter som antecknas på värdeandelskonton

2 §

2 §

Om de rättigheter och begränsningar som avses i 1 mom. 3 punkten endast gäller en del av de noterade värdeandelarna, skall de värdeandelar som är föremål för rättigheterna eller begränsningarna individualiseras på det sätt som värdeandelsföreningen bestämmer. Rättigheterna och begränsningarna kan anges med förkortningar som fastställs av värdeandelsföreningen.

Om de rättigheter och begränsningar som avses i 1 mom. 3 punkten endast gäller en del av de noterade värdeandelarna, skall de värdeandelar som är föremål för rättigheterna eller begränsningarna individualiseras på det sätt som värdepapperscentralen bestämmer. Rättigheterna och begränsningarna kan anges med förkortningar som fastställs av värdepapperscentralen.

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse**Förteckning över rättsinnehavarna**Förteckning över rättsinnehavarna*

3 §

I värdeandelsregistren skall föras en förteckning över dem som innehar de rättigheter som hänför sig till de noterade värdeandelarna.

Rättsinnehavarens namn, hemort och postadress samt vid behov betalningsadress skall införas i förteckningen. Dessutom skall rättsinnehavarens finska personbeteckning anges eller, om sådan inte finns, ett identifikationsignum som värdeandelsföreningen har fastställt. Av identifikationssignumet skall i fråga om fysiska personer framgå deras födelsedatum.

Förteckning över slagen av värdeandelar

4 §

I värdeandelsregistret skall föras en förteckning över vilka slags värdeandelar som har noterats på värdeandelskonton i värdeandelsregistret.

Förvaltningskonto

5 a §

En registeransvarig eller en värdepappersförmedlare som avses i 1 kap. 4 § 3 mom. värdepappersmarknadslagen kan verka som kontoinnehavare av ett förvaltningskonto. Även en utländsk värdepapperscentral eller någon annan sådan utländsk sammanslutning som står under tillräcklig offentlig tillsyn och vars ekonomiska verksamhetsbetingelser och förvaltning uppfyller kraven på en tillförlitlig skötsel av uppgifterna kan av värdeandelsföreningen godkännas som kontoinnehavare. På ett förvaltningskonto som förvaltas av en utländsk värdepapperscentral får utan hinder av 1 mom. också noteras sådana värdeandelar som ägs av en finsk medborgare eller en finsk sammanslutning eller stiftelse och som avses i 4 § 2 mom. lagen om värdeandelssystemet.

7 §

En panträtt som har noterats på ett värdeandelskonto till förmån för den som för värdeandelsregistret, nedan den registeran-

3 §

Värdepapperscentralen skall föra en förteckning över dem som innehar de rättigheter som hänför sig till de noterade värdeandelarna.

Rättsinnehavarens namn, hemort och postadress samt vid behov betalningsadress skall införas i förteckningen. Dessutom skall rättsinnehavarens finska personbeteckning anges eller, om sådan inte finns, ett identifikationsignum som *värdepapperscentralen* har fastställt. Av identifikationssignumet skall i fråga om fysiska personer framgå födelsedatum.

Förteckning över slagen av värdeandelar

4 §

Värdepapperscentralen skall föra en förteckning över vilka slags värdeandelar som har noterats på värdeandelskonton i *värdeandelsregistren*.

Förvaltningskonto

5 a §

En registeransvarig eller en värdepappersförmedlare som avses i 1 kap. 4 § värdepappersmarknadslagen kan vara innehavare av ett förvaltningskonto. Även en utländsk värdepapperscentral eller någon annan sådan utländsk sammanslutning som står under tillräcklig offentlig tillsyn och vars ekonomiska verksamhetsbetingelser och förvaltning uppfyller kraven på en tillförlitlig skötsel av uppgifterna kan av *värdepapperscentralen* godkännas som kontoinnehavare. På ett förvaltningskonto som förvaltas av en utländsk värdepapperscentral får utan hinder av 1 mom. också noteras sådana värdeandelar som ägs av en finsk medborgare eller en finsk sammanslutning eller stiftelse och som avses i 4 § 2 mom. lagen om värdeandelssystemet.

7 §

En panträtt som har noterats på ett värdeandelskonto till förmån för den som för värdeandelsregistret, nedan den registeran-

Gällande lydelse

svarige, träder i kraft vid den tidpunkt då ett meddelande därom har tillställts värdeandelsföreningen. Värdeandelsföreningen skall underrätta den registeransvarige om denna tidpunkt, och tidpunkten skall också antecknas på värdeandelskontot som noteringstidpunkt för rättigheten. Den registeransvarige skall genast på eget initiativ avföra noteringen av sin panträtt när panträtten upphör.

15 §

Genom förordning kan stadgas att uppgift om att rättsinnehavaren har dött, försatts i konkurs eller ställts under förmynderskap eller om att en god man har utsetts för honom eller om att saneringsförfarande har börjat skall noteras också efter anmälan som en registermyndighet eller domstol gör till den registeransvarige eller värdeandelsföreningen.

Kommissionskonto

16 §

För de värdepappersförmedlare som nämns i 1 kap. 4 § 3 mom. värdepappersmarknadslagen (495/89) kan ett särskilt värdeandelskonto (*kommissionskonto*) föras över värdepappersförmedlarens och hans kunders värdeandelar, på vilket de värdeandelar får noteras som har lämnats till försäljning. En överlåten värdeandel överförs mot betalning för andelen från kommissionskontot till förvärvarens värdeandelskonto eller till hans värdepappersförmedlars kommissionskonto.

En värdepappersförmedlare får utan hinder av 4 kap. 5 § 1 mom. värdepappersmarknadslagen pantsätta ett kommissionskonto, om pantsättningen bygger på ett sådant finansieringsarrangemang för clearing och redovisning av handel med värdeandelar som värdeandelsföreningen har godkänt.

Noteringsförfarande

17 §

Beslutet om notering fattas så att avgörandet antecknas på värdeandelskontot. Anteckningen skall göras utan dröjsmål. Klockslaget för beslutet skall antecknas på kontot på det sätt som värdeandelsföreningen be-

Föreslagen lydelse

svarige, träder i kraft vid den tidpunkt då ett meddelande därom har tillställts *värdepapperscentralen*. *Värdepapperscentralen* skall underrätta den registeransvarige om denna tidpunkt, och tidpunkten skall också antecknas på värdeandelskontot som noteringstidpunkt för rättigheten. Den registeransvarige skall genast på eget initiativ avföra noteringen av sin panträtt när panträtten upphör.

15 §

Genom förordning kan stadgas att uppgift om att rättsinnehavaren har dött, försatts i konkurs eller ställts under förmynderskap eller om att en god man har utsetts för honom eller om att saneringsförfarande har börjat skall noteras också efter anmälan som en registermyndighet eller domstol gör till den registeransvarige eller *värdepapperscentralen*.

Kommissionskonto

16 §

För de värdepappersförmedlare som *avses* i 1 kap. 4 § värdepappersmarknadslagen kan ett särskilt värdeandelskonto (*kommissionskonto*) föras över värdepappersförmedlarens och hans kunders värdeandelar, på vilket de värdeandelar får noteras som har lämnats till försäljning. En överlåten värdeandel överförs mot betalning för andelen från kommissionskontot till förvärvarens värdeandelskonto eller till hans värdepappersförmedlars kommissionskonto.

En värdepappersförmedlare får utan hinder av 4 kap. 5 § 1 mom. värdepappersmarknadslagen pantsätta ett kommissionskonto, om pantsättningen bygger på ett sådant finansieringsarrangemang för clearing och redovisning av handel med värdeandelar som *värdepapperscentralen* har godkänt.

Noteringsförfarande

17 §

Beslutet om notering fattas så att avgörandet antecknas på värdeandelskontot. Anteckningen skall göras utan dröjsmål. Klockslaget för beslutet skall antecknas på kontot på det sätt som *värdepapperscentralen* be-

Gällande lydelse

stämmer. Om ansökan helt eller delvis avslås eller avvisas, skall ett särskilt beslut dock meddelas. I samband med detta skall grunden för beslutet nämnas och upplysning ges om möjligheten att söka rättelse.

19 §

Av varje beslut om notering skall enligt värdeandelsföreningens föreskrifter tas en säkerhetskopia som inte senare kan ändras. Säkerhetskopiorna samt kopior av de skriftliga handlingar som gäller grunderna för beslutet skall förvaras på det sätt som värdeandelsföreningen bestämmer.

Den registeransvarige skall enligt värdeandelsföreningens föreskrifter föra en förteckning över de ansökningar om notering som har avvisats eller avslagits.

20 §

Om kostnaderna för aktiecentralregistrets värdeandelsregister stadgas i 10 § lagen om värdeandelssystemet.

25 §

Den registeransvarige skall på registerdagarna underrätta värdeandelsföreningen om ändringarna i de på värdeandelskontona noterade värdeandelarnas sammanlagda saldo, särskilt för varje slag av värdeandel. Meddelandet skall tillställas föreningen i en form som lämpar sig för automatisk databehandling.

Skadeståndsskyldighet

30 §

Den registeransvarige är oberoende av vårdslöshet skyldig att ersätta skada som har uppkommit genom

2) ett tekniskt fel eller funktionsavbrott vid behandling eller underhåll av värdeandelsregistrets dataregister eller när data överförs till ett annat värdeandelsregister, till aktiecentralregistret eller till värdeandelsföreningen, eller genom

Föreslagen lydelse

stämmer. Om ansökan helt eller delvis avslås eller avvisas, skall ett särskilt beslut dock meddelas. I samband med detta skall grunden för beslutet nämnas och upplysning ges om möjligheten att söka rättelse.

19 §

Av varje beslut om notering skall enligt värdepapperscentralens föreskrifter tas en säkerhetskopia som inte senare kan ändras. Säkerhetskopiorna samt kopior av de skriftliga handlingar som gäller grunderna för beslutet skall förvaras på det sätt som värdepapperscentralen bestämmer.

Den registeransvarige skall enligt värdepapperscentralens föreskrifter föra en förteckning över de ansökningar om notering som har avvisats eller avslagits.

20 §

Om de värdeandelskonton som på emittenternas bekostnad skall föras inom värdepapperscentralens värdeandelsregister stadgas i 10 § lagen om värdeandelssystemet.

25 §

Den registeransvarige skall på registerdagarna underrätta värdepapperscentralen om ändringarna i de på värdeandelskontona noterade värdeandelarnas sammanlagda saldo, särskilt för varje slag av värdeandel. Meddelandet skall tillställas föreningen i en form som lämpar sig för automatisk databehandling.

Skadeståndsskyldighet

30 §

Den registeransvarige är oberoende av vårdslöshet skyldig att ersätta skada som har uppkommit genom

2) ett tekniskt fel eller funktionsavbrott vid behandling eller underhåll av värdeandelsregistrets dataregister eller när data överförs till ett annat värdeandelsregister eller till värdepapperscentralen, eller genom

Gällande lydelse

32 §

Om värdeandelsföreningens ansvar för de skador som nämns i 30 § stadgas i 17 § lagen om värdeandelssystemet.

Domstolen skall på tjänstens vägnar underätta värdeandelsföreningen om anhängiga tvister som gäller skadeståndsskyldighet för värdeandelsregister och som enligt 17 § lagen om värdeandelssystemet kan leda till sekundär skadeståndsskyldighet för värdeandelsföreningen.

34 §

Det andelslag som sköter aktiecentralregistret och värdeandelsemittenten har rätt att av den registeransvarige få kopior av de handlingar samt redogörelser för de övriga utredningar med stöd av vilka förvärvet av värdeandelen har noterats på värdeandelskontot.

Rättelseförfarande och ändringssökande

36 §

Var och en vars rätt berörs av ett sådant beslut av den registeransvarige som gäller notering eller rättelse i andra fall än de som åsyftas i 18 § 1 mom. eller som gäller lämnande av uppgifter om ett värdeandelskonto i andra fall än de som åsyftas i 33 § 3 mom., eller av ett beslut genom vilket en noterings- eller rättelseansökan eller en ansökan om att få uppgifter om ett värdeandelskonto har avslagits eller avvisats, får söka ändring hos rättelsenämnden inom 14 dagar från den dag då beslutet delgavs honom eller, om beslutet inte har delgivits honom, inom 14 dagar från den dag då han fick kännedom om beslutet. Det andelslag som sköter aktiecentralregistret, om det är fråga om en värdeandel som avses 4 § 1 mom. lagen om värdeandelssystemet, samt värdeandelsemittenten har inom samma tid rätt att söka ändring i ett beslut genom vilket en värdeandel har noterats på ett värdeandelskonto.

Föreslagen lydelse

32 §

Om värdepapperscentralens ansvar för skador som nämns i 30 § stadgas i 17 § lagen om värdeandelssystemet.

Domstolen skall på tjänstens vägnar underätta värdepapperscentralen om anhängiga tvister som gäller skadeståndsskyldighet för värdeandelsregister och som enligt 17 § lagen om värdeandelssystemet kan leda till sekundär skadeståndsskyldighet för värdepapperscentralen.

34 §

Värdepapperscentralen och värdeandelsemittenten har rätt att av den registeransvarige få kopior av de handlingar samt redogörelser för de övriga utredningar med stöd av vilka förvärvet av värdeandelen har noterats på värdeandelskontot.

Rättelseförfarande och ändringssökande

35 a §

Finansinspektionen övervakar att denna lag samt de med stöd av den utfärdade och fastställda stadgandena, bestämmelserna, reglerna och anvisningarna iakttas.

36 §

Var och en vars rätt berörs av ett sådant beslut av den registeransvarige som gäller notering eller rättelse i andra fall än de som åsyftas i 18 § 1 mom. eller som gäller lämnande av uppgifter om ett värdeandelskonto i andra fall än de som åsyftas i 33 § 3 mom., eller av ett beslut genom vilket en noterings- eller rättelseansökan eller en ansökan om att få uppgifter om ett värdeandelskonto har avslagits eller avvisats, får söka ändring hos rättelsenämnden inom 14 dagar från den dag då beslutet delgavs honom eller, om beslutet inte har delgivits honom, inom 14 dagar från den dag då han fick kännedom om beslutet. Värdepapperscentralen, om det är fråga om en värdeandel som avses 4 § 1 mom. lagen om värdeandelssystemet, samt värdeandelsemittenten har inom samma tid rätt att söka ändring i ett beslut genom vilket en värdeandel har noterats på ett värdeandelskonto.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Ärendets behandling i nämnden är avgiftsfri för parterna. Om yrkandet bifalls, har den som söker rättelse rätt att få ersättning av värdeandelsföreningen för sina kostnader i saken.

Ärendets behandling i nämnden är avgiftsfri för parterna. Om yrkandet bifalls, har den som söker rättelse rätt att få ersättning av värdepapperscentralen för sina kostnader i saken.

Denna lag träder i kraft den 1997.

Värdepapperscentralen skall börja föra de förteckningar som avses i 3 § 1 mom. senast den 31 december 1998 och de förteckningar som avses i 4 § 1 mom. inom tolv månader efter ikraftträdandet.

3.

Lag

om ändring av lagen om aktiebolag

I enlighet med riksdagens beslut *ändras* i lagen den 29 september 1978 om aktiebolag (734/78) 3 a kap. 1 § 2 mom., 3 § 1 och 2 mom., 5 § 3 mom., 7 § 1 mom., 8 § 1 mom. och 15 §, av dessa lagrum 1 § 2 mom., 3 § 1 mom. 5 § 3 mom., 7 § 1 mom., 8 § 1 mom. och 15 § sådana de lyder i lag av den 17 maj 1991 (832/91) samt 3 § 2 mom. i lag av den 22 maj 1992 (437/92), som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

3 a kap.

3 a kap.

Aktier som hör till värdeandelssystemet

Aktier som hör till värdeandelssystemet

1 §

1 §

Beslutet om att överföra aktierna till värdeandelssystemet skall utan obefogat dröjsmål anmälas för registrering. Till anmälan skall fogas ett medgivande av det andelslag som sköter aktiecentralregistret, om bolaget inte är ett börsbolag.

Beslutet om att överföra aktierna till värdeandelssystemet skall utan obefogat dröjsmål anmälas för registrering. Till anmälan skall fogas värdepapperscentralens samtycke, om bolagets aktier inte är föremål för offentlig handel.

3 §

För de aktieägare som inte har givit värdeandelsregistret sina aktiebrev för notering av äganderätten skall på anmälningdagen öppnas ett gemensamt värdeandelskonto i aktiecentralregistrets värdeandelsregister. Som kontoinnehavare antecknas bolaget för

3 §

För de aktieägare som inte har givit värdeandelsregistret sina aktiebrev för notering av äganderätten skall på anmälningdagen öppnas ett gemensamt värdeandelskonto i värdepapperscentralens värdeandelsregister. Som kontoinnehavare antecknas bolaget för

Gällande lydelse

de oanmälda aktieägarnas räkning.

I aktiecentralregistret skall göras upp en särskild förteckning i vilken införs de aktieägare enligt aktieboken vilkas aktiebrev inte senast på anmälningdagen har lämnats in för notering enligt 2 §. En sådan förteckning behöver dock inte göras upp, om överföringen av bolagets aktier till värdeandelssystemet sker på ett av värdeandelsföreningen godkänt sätt som tryggar aktieägarens rättigheter och som innebär att aktiebrevens förses med en anteckning som gör det möjligt att utreda varje aktiebrevs samband med noteringen på värdeandelskontot. Numren på de aktier som har noterats på det konto som nämns i 1 mom. eller numren på aktiebrevens för dem skall kunna klarläggas.

5 §

Värdeandelsföreningen kan vid behov meddela närmare föreskrifter om det förfarande som avses i 1 och 2 mom.

7 §

Om en tillfällig notering av förvärvarens fång har gjorts enligt 18 § lagen om värdeandelskonton, skall förvärvaren inte införas i aktieägarförteckningen. I aktiecentralregistret skall i stället föras en särskild förteckning (*vänteförteckning*) där förvärvet antecknas tills den slutliga noteringen har gjorts. Vid en tillfällig notering skall förvärvarens fångesman likaså avföras ur aktieägarförteckningen och anges i vänteförteckningen.

8 §

Var och en har rätt att i aktiecentralregistret ta del av aktieägar- och vänteförteckningen samt, om bolaget har terminalförbindelse till aktiecentralregistret, också på bolagets huvudkontor. Om bolagets skyldighet att ge kopior av aktieägar- och vänteförteckningen eller en del av dem gäller 3 kap. 12 § 2 mom.

15 §

Bolagets styrelse kan besluta att lån mot konvertibla skuldebrev eller optionslån skall

Föreslagen lydelse

de oanmälda aktieägarnas räkning.

Hos värdepapperscentralen skall göras upp en särskild förteckning i vilken införs de aktieägare enligt aktieboken vilkas aktiebrev inte senast på anmälningdagen har lämnats in för notering enligt 2 §. En sådan förteckning behöver dock inte göras upp, om överföringen av bolagets aktier till värdeandelssystemet sker på ett av *värdepapperscentralen* godkänt sätt som tryggar aktieägarens rättigheter och som innebär att aktiebrevens förses med en anteckning som gör det möjligt att utreda varje aktiebrevs samband med noteringen på värdeandelskontot. Numren på de aktier som har noterats på det konto som nämns i 1 mom. eller numren på aktiebrevens för dem skall kunna klarläggas.

5 §

I värdepapperscentralens regler kan vid behov *föreskrivas närmare* om det förfarande som avses i 1 och 2 mom.

7 §

Om en tillfällig notering av förvärvarens fång har gjorts enligt 18 § lagen om värdeandelskonton, skall förvärvaren inte införas i aktieägarförteckningen. *Värdepapperscentralen* skall i stället föra en särskild förteckning (*vänteförteckning*) där förvärvet antecknas tills den slutliga noteringen har gjorts. Vid en tillfällig notering skall förvärvarens fångesman likaså avföras ur aktieägarförteckningen och anges i vänteförteckningen.

8 §

Var och en har rätt att *hos värdepapperscentralen* ta del av aktieägar- och vänteförteckningen samt, om bolaget har terminalförbindelse till *värdepapperscentralen*, också på bolagets huvudkontor. Om bolagets skyldighet att ge kopior av aktieägar- och vänteförteckningen eller en del av dem gäller 3 kap. 12 § 2 mom.

15 §

Bolagets styrelse kan besluta att lån mot konvertibla skuldebrev eller optionslån skall

Gällande lydelse

emitteras inom värdeandelssystemet. Då ersätter värdeandelsregistrets noteringar om låneandelarna och optionsrätterna de åtgärder enligt 5 kap. som gäller konvertibla skuldebrev eller optionsbevis. Aktiecentralregistret för en förteckning över innehavarna av skuldebreven och optionsbevisen. Stadgandena i 6 och 7 §§ gäller i tillämpliga delar denna förteckning.

Föreslagen lydelse

emitteras inom värdeandelssystemet. Då ersätter värdeandelsregistrets noteringar om låneandelarna och optionsrätterna de åtgärder enligt 5 kap. som gäller konvertibla skuldebrev eller optionsbevis. *Värdepapperscentralen* för en förteckning över innehavarna av skuldebreven och optionsbevisen. Stadgandena i 6 och 7 §§ gäller i tillämpliga delar denna förteckning.

Denna lag träder i kraft den 1997.

Föreskrifter som värdeandelsföreningen med stöd av 5 § 3 mom. har meddelat förelagens ikraftträdande är i kraft som värdepapperscentralens regler till dess att värdepapperscentralens regler fastställs.

4.

Lag**om ändring av värdepappersmarknadslagen**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i värdepappersmarknadslagen av den 26 maj 1989 (495/89) 5 kap. 2 § 1 mom. 1 och 3 punkten samt 4 §, sådana de lyder i lag av den 26 juli 1996 (581/96), som följer:

Gällande lydelse

2 §

Anmälningsskyldighet

Innehav av aktier som är föremål för offentlig handel och av värdepapper som enligt lagen om aktiebolag berättigar till aktier samt av andra aktier i ett bolag som emitterat värdepapperen och av andra värdepapper som enligt lagen om aktiebolag berättigar till aktier är offentligt, om värdepapperets ägare är

1) medlem eller suppleant i styrelsen eller förvaltningsrådet, verkställande direktör eller dennes ställföreträdare, revisor eller revisors-suppleant för det bolag, den fondbörs, den värdepappersförmedlare eller någon annan sammanslutning som ordnar offentlig handel med sådana värdepapper eller anställd hos den revisionssammanslutning som har hu-

Föreslagen lydelse

2 §

Anmälningsskyldighet

Innehav av aktier som är föremål för offentlig handel och av värdepapper som enligt lagen om aktiebolag berättigar till aktier samt av andra aktier i ett bolag som emitterat värdepapperen och av andra värdepapper som enligt lagen om aktiebolag berättigar till aktier är offentligt, om värdepapperets ägare är

1) medlem eller suppleant i styrelsen eller förvaltningsrådet, verkställande direktör eller dennes ställföreträdare, revisor eller revisors-suppleant för det bolag, *den värdepapperscentral*, den fondbörs, den värdepappersförmedlare eller någon annan sammanslutning som ordnar offentlig handel med sådana värdepapper eller anställd hos den revisions-

vudansvaret för bolagets revision,

3) någon annan anställd hos en fondbörs, en värdepappersförmedlare eller hos någon annan sammanslutning som ordnar offentlig handel med detta slags värdepapper än en sådan som avses i 1 och 2 punkten, eller

4 §

Den som till en fondbörs och en värdepappersförmedlare som ordnar annan offentlig handel eller till en sammanslutning av värdepappersförmedlare står i ett sådant förhållande som avses i 2 § 1 mom. 1 eller 3 punkten skall när han tillträder uppdraget underrätta fondbörsen, värdepappersförmedlaren eller sammanslutningen om vem han är förmyndare för, om sådana sammanslutningar eller stiftelser som avses i 2 § 1 mom. 4 punkten samt om förändringar i dessa uppgifter. Till sin anmälan skall han foga de uppgifter som avses i 3 § 1 mom. 4—6 punkten.

sammanslutning som har huvudansvaret för bolagets revision,

3) någon annan anställd hos *en värdepapperscentral*, en fondbörs, en värdepappersförmedlare eller hos någon annan sammanslutning som ordnar offentlig handel med detta slags värdepapper än en sådan som avses i 1 och 2 punkten, eller

4 §

Den som till *en värdepapperscentral*, en fondbörs och en värdepappersförmedlare som ordnar annan offentlig handel eller till en sammanslutning av värdepappersförmedlare står i ett sådant förhållande som avses i 2 § 1 mom. 1 eller 3 punkten skall när han tillträder uppdraget underrätta fondbörsen, värdepappersförmedlaren eller sammanslutningen om vem han är förmyndare för, om sådana sammanslutningar eller stiftelser som avses i 2 § 1 mom. 4 punkten samt om förändringar i dessa uppgifter. Till sin anmälan skall han foga de uppgifter som avses i 3 § 1 mom. 4—6 punkten.

Denna lag träder i kraft den 1997.

5.

Lag

om ändring av 2 § lagen om finansinspektionen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 2 § lagen den 11 juni 1993 om finansinspektionen (503/93), sådan den lyder i lag av den 26 juli 1996 (572/96), som följer:

Gällande lydelse

2 §

Tillsynsobjekt

Med tillsynsobjekt avses i denna lag

- 13) det andelslag som har hand om aktiecentralregistret,
- 14) värdeandelsföreningen,

Föreslagen lydelse

2 §

Tillsynsobjekt

Med tillsynsobjekt avses i denna lag:

- 13) *clearingorganisationen och clearingmedlemmen,*
- 14) *värdepapperscentralen och värdepapperscentralens fond,*

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

*Denna lag träder i kraft den
1997.*

6.**Lag****om ändring av 3 § lagen angående rättighet att idka näring**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 3 § 27 punkten lagen den 27 september 1919 om rätt att idka näring, sådant detta lagrum lyder i lag av den 19 februari 1993 (252/93), som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse***3 §**

Genom lag eller förordning stadgas särskilt
om idkande av följande näringar:

27) verksamhet vid en värdepappersför-
medlingsrörelse och ett optionsföretag, fond-
börsverksamhet, avtalsmarknadsverksamhet
och anordnade av annan offentlig handel
med värdepapper samt förande av värdean-
delsregister, samt

3 §

Genom lag eller förordning stadgas särskilt
om idkande av följande näringar:

27) *tillhandahållande av investeringstjäns-
ter*, optionsföretagsverksamhet, fondbör-
sverksamhet och anordnade av annan offent-
lig handel med värdepapper, *värdepapper-
scentralsverksamhet* samt förande av vär-
deandelsregister, samt

*Denna lag träder i kraft den
1997.*
